

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC

31 dekabr 2020-ci il tarixinə

**Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına
uyğun Maliyyə Hesabatları
və Müstəqil Auditorun Hesabatı**

Mündəricat

Müstəqil Auditorun Hesabatı

Maliyyə hesabatları

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat.....	1
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat.....	2
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat.....	3
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat.....	4

Maliyyə hesabatları üzrə qeydlər

1 Giriş.....	5
2 Bankın əməliyyat mühiti.....	5
3 Əsas uçot siyasəti.....	6
4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr.....	15
5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərtlərin tətbiqi.....	17
6 Yeni uçot qaydaları.....	18
7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri.....	22
8 Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər.....	23
9 Müştərilərə verilmiş kreditlər.....	24
10 Borc qiymətli kağızlara investisiyalar.....	38
11 Əmlak və avadanlıqlar.....	39
12 Qeyri-maddi aktivlər.....	40
13 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri.....	41
14 Mənfəət vergisi.....	42
15 Sair aktivlər və öhdəliklər.....	43
16 Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər.....	44
17 Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər.....	44
18 Nizamnamə kapitalı.....	45
19 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər.....	45
20 Faiz gəlirləri və xərcləri.....	46
21 Xalis haqq və komissiya gəlirləri.....	47
22 Ümumi, inzibati və işçi heyəti üzrə xərclər.....	47
23 Risklərin idarə olunması.....	48
24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri.....	57
25 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması.....	59
26 Kapitalın adekvatlığı.....	60
27 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr.....	61

Müstəqil Auditorun Hesabatı

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC-nin Səhmdarlarına və İdarə Heyətinə:

Rəy

Bizim fikrimizcə, hazırkı maliyyə hesabatları bütün əhəmiyyətli aspektlər baxımından “Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC-nin (“Bank”) 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyətini və həmin tarixdə başa çatan il üzrə maliyyə nəticələrini və pul vəsaitlərinin hərəkətini Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq düzgün əks etdirir.

Auditin predmeti

Bankın maliyyə hesabatları aşağıdakılardan ibarətdir:

- 31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat;
- həmin tarixdə başa çatan il üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat; və
- əsas uçot siyasəti və digər izahedici məlumatlar daxil olmaqla, maliyyə hesabatları üzrə qeydlər.

Rəy üçün əsaslar

Biz auditi Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparmışıq. Bu standartlar üzrə bizim məsuliyyət rəyimizin “Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti” bölməsində əks etdirilir.

Biz hesab edirik ki, əldə etdiyimiz audit sübutları rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasibdir.

Müstəqillik

Biz Mühasiblər üçün Beynəlxalq Etika Standartları Şurasının dərc etdiyi Peşəkar Mühasiblərin Beynəlxalq Etika Məcəlləsinə (MBEŞŞ Məcəlləsi) uyğun olaraq Bankdan asılı olmadan müstəqil şəkildə fəaliyyət göstəririk. Biz MBEŞŞ Məcəlləsinə uyğun olaraq, etika ilə bağlı digər öhdəliklərimizi yerinə yetirmişik.

Maliyyə hesabatlarına görə rəhbərliyin və korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslərin məsuliyyəti

Rəhbərlik maliyyə hesabatlarının Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq hazırlanması və düzgün təqdim edilməsi, eləcə də fırılacaqılıq və yaxud səhv nəticəsində yaranmasından asılı olmayaraq, əhəmiyyətli təhriflər olmayan maliyyə hesabatlarının hazırlanması üçün rəhbərliyin zəruri hesab etdiyi daxili nəzarət sistemine görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması zamanı rəhbərlik Bankı ləğv etmək və ya fəaliyyətini dayandırmaq niyyətində olmadığı yaxud bunu etməkdən başqa münasib alternativ olmadığı halda, Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək qabiliyyətinin qiymətləndirilməsinə, müvafiq hallarda fəaliyyətin fasiləsizliyinə dair məlumatların açıqlanmasına və fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin istifadə edilməsinə görə məsuliyyət daşıyır.

Korporativ idarəetmə üzrə cavabdeh olan səlahiyyətli şəxslər Bankın maliyyə hesabatlarının hazırlanması prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Maliyyə hesabatlarının auditinə görə auditorun məsuliyyəti

Bizim məqsədımız bütövlükdə maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olub-olmadığına dair kifayət qədər əminlik əldə etmək və rəyimizin daxil olduğu auditor hesabatını təqdim etməkdir. Kifayət qədər əminlik əminliyin yüksək səviyyəsidir, lakin Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun olaraq auditin aparılması zamanı mövcud olan bütün əhəmiyyətli təhriflərin həmişə aşkar olunacağına zəmanət vermir. Təhriflər fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində yarana bilər və fərdi və ya məcmu olaraq istifadəçilərin maliyyə hesabatları əsasında qəbul edəcəyi iqtisadi qərarlara təsir göstərmək ehtimalı olduğu halda əhəmiyyətli hesab edilir.

Beynəlxalq Audit Standartlarına uyğun aparılan auditin bir hissəsi olaraq, biz audit zamanı peşəkar mühakimə tətbiq edirik və peşəkar skeptisizm nümayiş etdiririk. Biz həmçinin:

- Maliyyə hesabatlarında fırıldaqçılıq və ya səhv nəticəsində əhəmiyyətli təhriflərin olması riskini müəyyən edir və qiymətləndirir, həmin risklərə qarşı audit prosedurlarını hazırlayır və həyata keçirir və rəyimizi əsaslandırmaq üçün yetərli və münasib audit sübutlarını əldə edirik. Fırıldaqçılıq nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riski səhvlər nəticəsində yaranmış əhəmiyyətli təhriflərin aşkar edilməməsi riskindən daha yüksəkdir, çünki fırıldaqçılığa gizli sövdələşmə, saxtakarlıq, məlumatların bilərəkdən göstərilməməsi, yanlış təqdimat və ya daxili nəzarət sistemində sui-istifadə halları daxil ola bilər.
- Bankın daxili nəzarət sisteminin effektivliyinə dair rəy bildirmək üçün deyil, şəraitə uyğun audit prosedurlarını işləyib hazırlamaq üçün daxili nəzarət sistemi üzrə məlumat əldə edirik.
- Rəhbərlik tərəfindən istifadə edilən uçot siyasətlərinin uyğunluğunu, habelə uçot təxminləri və müvafiq açıqlamaların münasibliyini qiymətləndiririk.
- Fəaliyyətin fasiləsizliyi prinsipinin rəhbərlik tərəfindən istifadə edilməsinin uyğunluğuna və əldə edilən audit sübutları əsasında Bankın fasiləsiz fəaliyyət göstərmək imkanını ciddi şübhə altına qoya bilən hadisə və şəraitlə bağlı əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliliyin mövcud olub-olmadığına dair qənaətə gəlirik. Əhəmiyyətli qeyri-müəyyənliliyin mövcud olduğu qənaətinə gəldikdə, auditor rəyimizdə maliyyə hesabatlarındakı müvafiq məlumatların açıqlanmasına diqqət yetirməli və ya belə məlumatların açıqlanması yetərli olmadıqda, rəyimizdə dəyişiklik etməliyik. Nəticələrimiz auditor hesabatımızın tarixinədək əldə edilən audit sübutlarına əsaslanmalıdır. Lakin sonrakı hadisələr və şəraitlər Bankın fasiləsiz fəaliyyətinin dayandırılmasına səbəb ola bilər.
- Məlumatların açıqlanması da daxil olmaqla, maliyyə hesabatlarının ümumi təqdimatını, strukturunu və məzmununu, habelə əsas əməliyyatların və hadisələrin maliyyə hesabatlarında düzgün təqdim edilib-edilmədiyini qiymətləndiririk.

Biz Audit Komitəsinə digər məsələlərlə yanaşı, planlaşdırılan audit prosedurlarının həcmi və müddəti, habelə əhəmiyyətli audit nəticələri, o cümlədən audit zamanı daxili nəzarət sistemində aşkar etdiyimiz əhəmiyyətli çatışmazlıqlar barədə məlumat veririk.

PriceWaterhouseCoopers Audit Azerbaijan LLC

Bakı, Azərbaycan Respublikası

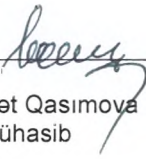
31 may 2021-ci il

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	31 dekabr 2020	31 dekabr 2019
AKTİVLƏR			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	7	183,540	202,396
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	10	23,096	36,536
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	8	11,460	20,986
Müştərilərə verilmiş kreditlər	9	125,683	160,678
Əmlak və avadanlıqlar	11	4,102	3,874
Qeyri-maddi aktivlər	12	7,677	7,890
İstifadə hüquqlu aktivlər	13	5,912	5,751
Sair aktivlər	15	7,835	8,936
CƏMI AKTİVLƏR		369,305	447,047
ÖHDƏLİKLƏR			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	16	11,972	10,051
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	17	249,563	330,609
Təxirə salınmış mənfəət vergisi öhdəliyi	14	1,717	2,116
Sair öhdəliklər	15	11,376	12,922
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR		274,628	355,698
KAPİTAL			
Nizamnamə kapitalı	18	55,381	55,381
Bölüşdürülməmiş mənfəət		39,296	35,968
CƏMI KAPİTAL		94,677	91,349
CƏMI ÖHDƏLİKLƏR VƏ KAPİTAL		369,305	447,047

31 may 2021-ci il tarixində Bankın İdarə Heyəti adından imzalanmış və buraxılış üçün təsdiqlənmişdir:

Cenk Yüksel
İdarə Heyətinin Sədri / Baş Direktor

Mətanət Qasımova
Baş Mühasib

Ramin Səfərov
Maliyyə Hesabatları
Departamentinin Müdiri

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabat
 (min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	2020	2019
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəlirləri	20	21,668	26,388
Faiz xərcləri	20	(2,050)	(3,416)
Xalis faiz gəliri və oxşar gəlirlər		19,618	22,972
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	9	(284)	(637)
Kredit zərərləri üzrə ehtiyatın yaradılmasından sonra xalis faiz gəliri və oxşar gəlirlər		19,334	22,335
Haqq və komissiya gəlirləri	21	8,706	10,529
Haqq və komissiya xərcləri	21	(4,715)	(5,572)
Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		(131)	-
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla gəlir		3,709	3,645
Xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis zərər		(29)	(14)
Sair gəlirlər		15	48
Əmək haqqı, ümumi və inzibati xərclər	22	(23,363)	(23,403)
Sair dəyərsizləşmə və ehtiyatlar		(53)	37
Vergidən əvvəlki mənfəət		3,473	7,605
Mənfəət vergisi xərci	14	(145)	(1,410)
İL ÜZRƏ MƏNFƏƏT		3,328	6,195
II üzrə sair məcmu gəlir		-	-
İL ÜZRƏ CƏMI MƏCMU GƏLİR		3,328	6,195

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Kapitalda dəyişikliklər haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Nizamnamə kapitalı	Bölüşdürülməmiş mənfəət	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə qalıq	55,381	29,773	85,154
İl üzrə mənfəət	-	6,195	6,195
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	6,195	6,195
31 dekabr 2019-cu il tarixinə qalıq	55,381	35,968	91,349
İl üzrə mənfəət	-	3,328	3,328
İl üzrə cəmi məcmu gəlir	-	3,328	3,328
31 dekabr 2020-ci il tarixinə qalıq	55,381	39,296	94,677

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
Pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabat
(min Azərbaycan manatı ilə)

	Qeyd	2020	2019
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
Alınmış faizlər		21,408	29,547
Ödənilmiş faizlər		(2,216)	(3,716)
Alınmış haqq və komissiyalar		8,837	10,585
Ödənilmiş haqq və komissiyalar		(4,715)	(5,572)
Xarici valyuta ilə əməliyyatlar üzrə zərər çıxılmaqla reallaşdırılmış gəlir		3,709	3,645
Alınmış sair gəlirlər		15	48
İşçi heyəti üzrə ödənilmiş xərclər		(9,394)	(9,340)
Ödənilmiş sair əməliyyat xərcləri		(7,848)	(7,558)
Əməliyyat aktiv və öhdəliklərində dəyişikliklərdən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti		9,796	17,639
<i>Əməliyyat aktivlərində xalis (artım)/azalma:</i>			
Kredit təşkilatlarından alınacaq məbləğlər		9,251	40,001
Müştərilərə verilmiş kreditlər		35,247	(17,357)
Sair aktivlər		526	(1,019)
<i>Əməliyyat öhdəliklərində xalis artım/(azalma):</i>			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər		1,921	2,781
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər		(80,880)	(4,141)
Sair öhdəliklər		(1,067)	393
Mənfəət vergisindən əvvəl əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(25,206)	38,297
Ödənilmiş mənfəət vergisi		(466)	(2,012)
Əməliyyat fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(25,672)	36,285
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İstiqrazların satılmasından daxilolmalar		-	7,460
Əmlak və avadanlıqların alınması	11	(2,154)	(1,036)
Qeyri-maddi aktivlərin alınması	12	(2,299)	(2,205)
İnvestisiya fəaliyyəti üzrə (istifadə edilən)/daxil olan xalis pul vəsaitləri		(4,453)	4,219
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə pul vəsaitlərinin hərəkəti			
İcarə öhdəlikləri üzrə əsas borcun ödənilməsi		(2,162)	(2,320)
Maliyyələşdirmə fəaliyyəti üzrə istifadə edilən xalis pul vəsaitləri		(2,162)	(2,320)
Məzənnə dəyişikliklərinin pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə təsiri		(29)	(14)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərində xalis (azalma)/artım		(32,316)	38,170
İlin əvvəlinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		236,088	197,918
İlin sonuna pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri		203,772	236,088

Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 20,232 AZN (2019: 33,692 AZN) məbləğində Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankı tərəfindən buraxılmış notlardan ibarətdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

1 Giriş

Hazırkı maliyyə hesabatları 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan il üçün Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına uyğun olaraq “Yapı Kredi Bank” QSC (“Bank”) üçün hazırlanmışdır.

Yapı Kredi Bank Azərbaycan (“Yapı Kredi Bank”) Azərbaycan Respublikasında təsis olunub və bu ölkədə fəaliyyət göstərir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan məhdud məsuliyyətli qapalı səhmdar cəmiyyətdir və Azərbaycanın normativ-hüquqi aktlarına uyğun olaraq qurulmuşdur.

Əsas fəaliyyət. Yapı Kredi Bankın əsas fəaliyyəti Azərbaycan Respublikasında kommərsiya və pərakəndə bank əməliyyatlarının həyata keçirilməsidir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (“ARMB”) 11 yanvar 2000-ci ildə verdiyi 243 qeydiyyat nömrəli tam bank lisenziyası əsasında fəaliyyət göstərir. Yapı Kredi Bank Azərbaycan Respublikasının 29 dekabr 2006-cı il tarixli “Əmanətlərin sığortalanması haqqında” Qanununda nəzərdə tutulan əmanətlərin sığortalanması üzrə dövlət proqramında iştirak edir. Əmanətlərin Sığortalanması Fondu fiziki şəxslərin AZN üçün illik kredit faizi 12%-i, xarici valyutalar üçün isə 2.5%-i keçməyən əmanətlərinin tam qaytarılmasına zəmanət verir.

Bankın hüquqi və faktiki ünvanı. Bankın hüquqi və faktiki ünvanı aşağıdakı kimidir: Azərbaycan Respublikası, Bakı, AZ1078, Cəlil Məmmədquluzadə küçəsi, 73G.

Bankın Azərbaycan Respublikasında 8 filialı (2019: 8 filial) və 1 müştəri xidmətləri şöbəsi (2019: 1 müştəri xidmətləri şöbəsi) fəaliyyət göstərir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın 247 nəfər işçisi vardır (2019: 245 nəfər).

31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə Bankın səhmdar strukturunda səhmdarların payları aşağıdakı kimi olmuşdur:

Səhmdarlar	%
Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	99.8
YK Yatırım Menkul Degerler A.Ş.	0.1
YK Lease A.Ş.	0.1
Cəmi	100.0

Türkiyədə təsis edilmiş “Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.” (“YKB”) Bankın əsas baş müəssisəsidir. YKB-nin səhmləri 1987-ci ildən etibarən İstanbul Fond Birjasında (“İFB”) ticarət edilir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın səhmlərinin 30.03%-i birjalarda açıq şəkildə ticarət edilir (31 dekabr 2019: 18.20%). Qalan 69.97% səhmin 40.95%-i “Koç Qrup”a daxil olan “Koç Financial Services” (“KFS”) şirkətinə məxsusdur. Səhmlərin 9.02%-i birbaşa “Koç Qrup”a, 20.00%-i isə “UniCredit Qrup”a məxsusdur. Müvafiq olaraq, “Koç Qrup”un Bankdakı birbaşa və dolaylı payı cəmi 49,99% təşkil edir.

2 Bankın əməliyyat mühiti

Azərbaycan iqtisadiyyatında inkişaf etməkdə olan bazarlara xas müəyyən xüsusiyyətlər müşahidə edilir. Azərbaycan iqtisadiyyatının mövcud və gələcək artımı və dayanıqlığı hökumətin həyata keçirdiyi fiskal və monetar tədbirlərin effektivliyindən, eləcə də xam neftin qiymətlərindən və Azərbaycan manatının sabitliyindən əhəmiyyətli dərəcədə asılıdır.

Neft qiymətlərində azalma və milli valyutanın əsas xarici valyutalara qarşı devalvasiyasının mənfi nəticəsi olaraq 2016-cı ildə ölkədə baş vermiş kəskin iqtisadi böhrandan sonra Azərbaycan hökuməti tərəfindən uzunmüddətli iqtisadi sabitliyi və dayanıqlığı təmin etmək məqsədilə islahatlar sürətləndirilmişdir. İnstitusional dəyişiklikləri əhatə edən iqtisadi islahatlara əsasən inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı səviyyədə olmuş və ölkənin xarici sektorunda müsbət tendensiyalar müşahidə olunmuşdur.

Bir sıra qeyri-sabit sistem risklərinə baxmayaraq, borcların ödənilməsi ilə yanaşı bank sektorunun sabitliyi də təmin edilmişdir. “Fiziki şəxslərin problemlı kreditlərinin həlli ilə bağlı əlavə tədbirlər haqqında” Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Fərmanının icrası fiziki şəxslərin borclarının ödənilməsi və vaxtı keçmiş kredit borclarının restrukturizasiyasına gətirib çıxarmış, eləcə də bank sektorunda problemlı kreditlər məsələsinin həllini təmin etmişdir.

2020-ci il ərzində beynəlxalq reyting agentlikləri Azərbaycanın kredit reytingini sabit saxlayıb. 2021-ci ilin aprel ayında dərc etdiyi son hesabatında Moody's agentliyi Azərbaycanın reytingini sabit proqnozla “Ba2” səviyyəsində təsdiq edib. Koronavirus pandemiyasının yayılmasına baxmayaraq, xarici şoklara qarşı ölkənin dayanıqlığının qiymətləndirilməsi ilə bağlı agentliyin hazırkı reytingi müsbətdir.

2 Bankın əməliyyat mühiti (davamı)

2016-cı il devalvasiyasından sonra həyata keçirilmiş iqtisadi islahatlar, eləcə də 2017-2019-cu illəri əhatə edən institusional dəyişikliklər sayəsində inflyasiya aşağı birrəqəmli səviyyədə sabitləşmiş, milli valyutanın məzənnəsi dayanıqlı olmuş və iqtisadi artım pozitiv zonada qalmaqda davam etmişdir.

12 mart 2020-ci il tarixində Dünya Səhiyyə Təşkilatı COVID-19 epidemiyasını global pandemiya elan etmişdir. Azərbaycan hökuməti tərəfindən COVID-19 pandemiyasının yayılmasının qarşısının alınması və mənfi təsirlərinin azaldılması məqsədilə hərəkətin məhdudlaşdırılması ilə bağlı tədbirlər, o cümlədən karantin, özünütəcrid və ticarət fəaliyyətinin məhdudlaşdırılması, o cümlədən müəssisələrin bağlanması kimi bir sıra tədbirlər görülmüşdür. Yuxarıda qeyd olunan tədbirlər 2020 və 2021-ci il ərzində qismən yumşaldılmışdır. Bu tədbirlər Azərbaycanda iqtisadi fəaliyyəti əhəmiyyətli dərəcədə məhdudlaşdırmış və biznes subyektlərinə, bazar iştirakçlarına, Bankın müştərilərinə, habelə yerli və global iqtisadiyyata mənfi təsir göstərmiş və gələcəkdə qeyri-müəyyən müddət təsir göstərməkdə davam edə bilər.

COVID-19 pandemiyası ilə yanaşı, 27 sentyabr 2020-ci il tarixində Ermənistanın işğalı altında olan Dağlıq Qarabağ və ətraf rayonlarında Azərbaycan və Ermənistan arasında yenidən hərbi əməliyyatlar başlamışdır. Azərbaycan Respublikası ərazisində hərbi vəziyyət elan edərək komendant saati tətbiq etmiş və sonrakı altı həftə ərzində bir neçə ərazini işğaldan azad etmişdir. 9 noyabr 2020-ci il tarixində imzalanmış atəşkəs razılaşmasına əsasən 10 noyabr 2020-ci il tarixindən etibarən Dağlıq Qarabağ və ətraf bölgələrindəki bütün hərbi əməliyyatlar dayandırılmışdır.

Siyasi və iqtisadi vəziyyətin mövcud təsirlərini proqnozlaşdırmaq çətindir, lakin bunun Azərbaycan iqtisadiyyatına təsiri daha çox ola bilər və bu da dövlət maliyyəsinin pisləşməsinə, maliyyə bazarlarının qeyri-sabitliyinə, kapital bazarlarında qeyri-likvidliyə, inflyasiyanın artmasına və milli valyutanın əsas xarici valyutalara nisbətə dəyərdən düşməsinə gətirib çıxara bilər.

Mərkəzi Bank pandemiyanın hələ də bərpa mərhələsində olan bank sektoruna mənfi təsirlərini azaltmaq üçün kapitalın adekvatlığı və ehtiyatların yaradılması ilə bağlı bezi tələbləri yumşaltmışdır.

Bankın rəhbərliyi mövcud iqtisadi mühitdə baş verən prosesləri müşahidə edir və Bankın yaxın gələcəkdə fəaliyyətinin dayanıqlığını və inkişafını təmin etmək üçün qabaqlayıcı tədbirlər görür.

Rəhbərlik, həmçinin Bankın fəaliyyətinin dayanıqlığını təmin etmək və öz müştərilərinə və işçilərinə dəstək olmaq üçün bütün lazımi tədbirləri görür:

- “Ofis səhiyyə qrupu” yaradılmış;
- 18 mart 2020-ci il tarixindən etibarən işçilərə VPN-ə qoşularaq işləməsinə icazə verilmiş;
- İş icazələri elektron hökumət portalında qeydiyyatla alınmış;
- Ön ofisin iş saatları bezi məntəqələrdə azaldılmış;
- 29 mart 2020 - 31 dekabr 2020-ci il tarixlərində ofisdə çalışan işçilərin orta sayı 101 və ya 46%, distant rejimdə çalışanların isə 146 və ya% 59 təşkil etmiş;
- 2020-ci ilin sentyabr ayından başlayaraq AZIPS və XÖHKS ödəniş sistemi ilə banklararası köçürmələrə və POS terminallar vasitəsilə aparılan əməliyyatlar üzrə standart komissiya haqqına 50% güzəşt tətbiq edilmiş;
- Pandemiyanın təsiri nəticəsində ümumi məbləği 687 AZN olan 15 kredit (4 biznes və 11 istehlak) restrukturizasiya edilmiş;
- Müştərilərin istiqamətləndirilməsi və həvəsləndirilməsi üçün karantin müddəti dövründə (31 mart 2020 - 4 may 2020) IB/MB kanalına sıfır dərəcə komissiya tətbiq edilmiş;
- Onlayn kart sifarişi sistemi təkmilləşdirilmiş (aprel 2020);
- Kredit kartları üzrə faiz dərəcələrinə 2020-ci ilin iyul ayında dəyişiklik edilmişdir.

Buna baxmayaraq, mövcud iqtisadi vəziyyətin gələcək təsirini qabaqcadan proqnozlaşdırmaq nisbətən müəkkəb olduğuna görə rəhbərliyin iqtisadi mühitlə bağlı cari proqnozları və təxminləri faktiki nəticələrdən fərqli ola bilər.

3 Əsas uçot siyasəti

Maliyyə hesabatlarının tərtibatının əsasları. Hazırkı maliyyə hesabatları maliyyə alətlərini ilkin olaraq ədalətli dəyərlə tanımaqla, Beynəlxalq Maliyyə Hesabatı Standartlarına (“BMHS”) uyğun olaraq ilkin dəyər metoduna əsasən hazırlanmışdır. Hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında istifadə edilən əsas uçot siyasəti aşağıda göstərilir. Həmin uçot siyasəti başqa cür göstərilmədiyi hallarda, təqdim edilən bütün dövrlərə müvafiq şəkildə tətbiq edilmişdir (Qeyd 5).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Maliyyə alətləri - əsas qiymətləndirmə üsulları. Ədalətli dəyər qiymətləndirmə tarixində bazar iştirakçıları arasında könüllü şəkildə əməliyyat həyata keçirilərkən aktivi satmaq üçün alınacaq və öhdəliyi ötürərkən ödəniləcək dəyərdir. Ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq fəal bazarda alınıb satıla bilən qiymət ilə təsdiqlənir. Fəal bazar qiymətlər haqqında davamlı olaraq məlumat əldə etmək üçün aktiv və öhdəliklər üzrə əməliyyatların kifayət qədər tez müddətdə və həcmdə həyata keçirildiyi bazardır. Fəal bazarda alınıb satılan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri ayrı-ayrı aktiv və ya öhdəliklərin bazar qiymətinin müəssisənin istifadəsində olan aktiv və ya öhdəliklərin miqdarına hasili nəticəsində alınan məbləğ kimi ölçülür. Bu hal hətta bazarın normal gündəlik ticarət dövriyyəsi müəssisənin istifadəsində olan aktiv və öhdəliklərin qarşılınması üçün kifayət qədər olmadıqda və bir əməliyyat üzrə mövqələrin satılması üçün sifarişlərin yerləşdirilməsi bazar qiymətinə təsir etdikdə baş verir.

Əməliyyatın qiyməti haqqında bazar məlumatı olmayan maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərini müəyyən etmək üçün pul axınlarının diskontlaşdırılması modelindən, həmçinin bazar şərtləri ilə həyata keçirilən analoji əməliyyatlar haqqında məlumatlara və ya investisiya olunan müəssisələrin cari dəyərinə əsaslanan modellərdən istifadə edilir. Ədalətli dəyərin qiymətləndirilməsi nəticələri aşağıda göstəriləndiyi kimi ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyəsinə görə təhlil edilir: (i) 1-ci Səviyyəyə oxşar aktivlər və ya öhdəliklər üçün aktiv bazarlarda kotirovka olunan (düzəliş edilməyən) qiymətlər ilə qiymətləndirmələr aiddir, (ii) 2-ci Səviyyəyə aktiv və ya öhdəlik üçün birbaşa (yəni, qiymətlər) və ya dolayısı ilə (yəni, qiymətlər əsasında hesablananlar) müşahidə edilə bilən əhəmiyyətli ilkin məlumatların istifadə edildiyi qiymətləndirmə üsulları ilə qiymətləndirmələr aiddir (iii) 3-cü Səviyyəyə aid olan qiymətləndirmələr yalnız müşahidə oluna bilən bazar məlumatlarına əsaslanmır (yəni, qiymətləndirmə üçün əhəmiyyətli həcmdə müşahidə oluna bilməyən ilkin məlumatlar tələb edilir). Ədalətli dəyər iyerarxiyasının səviyyələri arasında köçürmələr hesabat dövrünün sonunda baş vermiş hesab edilir.

Əməliyyat xərcləri əlavə xərcləri əks etdirir və birbaşa olaraq maliyyə alətinin alışı, buraxılması və ya satışı ilə əlaqəlidir. Əlavə xərc əməliyyat həyata keçirilmədiyi təqdirdə yaranmayan xərclərdir. Əməliyyat xərclərinə agentlərə (satış üzrə agentlər kimi fəaliyyət göstərən işçilər daxil olmaqla), məsləhətçilərə, brokerlərə və dilerlərə ödənilmiş haqq və komissiyalar, tənzimləyici orqanlar və fond birjalalarına ödəmələr, eləcə də mülkiyyət hüququnun köçürülməsi üzrə vergilər və rüsumlar daxildir. Əməliyyat xərclərinə borc öhdəlikləri üzrə mükafat və ya diskontlar, maliyyələşdirmə xərcləri, daxili inzibati və ya saxlama xərcləri daxil edilmir.

Amortizasiya olunmuş dəyər (AC) əsas məbləğ üzrə ödənişlərin çıxılmasından və hesablanmış faizlərin əlavə edilməsindən, maliyyə aktivləri üçün isə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyatın çıxılmasından sonra maliyyə alətinin ilkin tanınma zamanı qeydə alınan dəyəridir. Hesablanmış faizlərə ilkin tanınma zamanı təxirə salınmış əməliyyat xərclərinin və effektiv faiz dərəcəsi metodundan istifadə etməklə ödənilməli məbləğ üzrə hər hansı mükafat və ya diskontun amortizasiyası daxildir. Hesablanmış faiz gəlirləri və faiz xərcləri, o cümlədən hesablanmış kupon gəlirləri və amortizasiya edilmiş diskont və ya mükafat (o cümlədən təqdim olunma zamanı təxirə salınmış komissiyalar, əgər varsa) ayrıca göstərilmir və maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda müvafiq maddələrin balans dəyərində əks olunur.

Effektiv faiz metodu maliyyə alətinin balans dəyəri üzrə sabit faiz dərəcəsinin (effektiv faiz dərəcəsi) təmin edilməsi üçün faiz gəlirləri və ya xərclərinin müvafiq dövr ərzində uçota alınması metodudur. Effektiv faiz dərəcəsi gələcək pul ödənişləri və ya daxilolmalarını (kreditlər üzrə gələcək zərərlər istisna olmaqla) maliyyə alətinin fəaliyyət müddəti və ya daha qısa müddət ərzində maliyyə alətinin ümumi balans dəyərinə diskontlaşdırılan dərəcədir. Effektiv faiz dərəcəsi maliyyə aləti üçün nəzərdə tutulan dəyişkən faiz dərəcəsi üzrə kredit spredini əks etdirən mükafatlar və ya diskont və yaxud bazar qiymətlərindən asılı olaraq müəyyən edilməyən digər dəyişkən amillər istisna olmaqla, faiz dərəcələrinin növbəti dəyişdirilmə tarixinə qədər dəyişkən faizli alətlər üzrə pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etmək üçün istifadə edilir. Belə mükafatlar və ya diskontlar maliyyə alətinin gözlənilən tədavül müddəti ərzində amortizasiya edilir. Diskont dəyərini hesablanmasına müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsini təşkil edən bütün komissiyalar daxildir.

Maliyyə alətlərinin ilkin tanınması. FVTPL kateqoriyasında ölçülən maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. Bütün digər maliyyə alətləri əməliyyat xərcləri də daxil olmaqla, ilkin olaraq ədalətli dəyərle tanınır. İlkin tanınma zamanı ədalətli dəyər ən yaxşı olaraq əməliyyat qiyməti ilə təsdiqlənir. İlkin tanınma zamanı gəlir və ya zərər yalnız ədalətli dəyər ilə əməliyyat qiyməti arasında fərq olduqda qeydə alınır. Əməliyyat qiyməti eyni maliyyə aləti ilə aparılan digər müşahidə oluna bilən cari bazar əməliyyatları və ya əsas məlumat kimi yalnız müşahidə edilə bilən bazarların məlumatlarını istifadə edən qiymətləndirmə modeli ilə təsdiqlənir. İlkin tanınmadan sonra amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və ədalətli dəyərin dəyişməsi sair məcmu gəlirə aid edilən (“FVOCI”) borc alətlərinə investisiyalar üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat tanınır və bu da aktivin ilkin tanınmasından dərhal sonra zərərin tanınması ilə nəticələnir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Qanunvericilik və ya ümumi qəbul edilmiş bazar qaydaları ilə müəyyən edilmiş vaxt çərçivəsində təchiz olunması nəzərdə tutulan maliyyə aktivlərinin bütün digər alış və satışları (“standart şərtlər” əsasında alış və satışlar), Bankın maliyyə aktivini almaq və ya satmaq öhdəliyini qəbul etdiyi əməliyyat tarixində qeydə alınır. Alış üzrə bütün digər əməliyyatlar Bankın həmin maliyyə aləti üzrə müqavilə tərəfi olduğu halda tanınır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: qiymətləndirmə kateqoriyaları. Bank maliyyə aktivlərini aşağıdakı kateqoriyalarda təsnifləşdirir: FVTPL, FVOCI və AC. Borc maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə ölçülməsi: (i) müvafiq aktivlər portfelinin idarə olunması üçün Bankın biznes modelindən və (ii) aktiv üzrə pul axınlarının xüsusiyyətindən asılıdır.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: biznes model. Biznes model Bankın pul axınları əldə etməsi məqsədilə portfelin idarə edilməsi üçün istifadə etdiyi metodu əks etdirir və Bankın məqsədinin: (i) aktivlərdən yalnız müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi üçün aktivin saxlanması”) və ya (ii) müqavilədə nəzərdə tutulan və aktivlərin satışından yaranan pul axınlarının əldə edilməsi (“müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanması”) olub-olmadığını müəyyən edir. (i) və (ii) bəndlər tətbiq edilmədikdə, maliyyə aktivləri “digər” biznes modellərə aid edilir və FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Biznes model qiymətləndirmə tarixində mövcud olan portfel üzrə müəyyən edilmiş məqsədlərə nail olmaq üçün Bankın həyata keçirməyi planlaşdırdığı fəaliyyətə dair bütün müvafiq sübutlar əsasında aktivlər qrupu (portfel səviyyəsində) üçün müəyyən edilir. Biznes modelin müəyyən edilməsi zamanı Bankın nəzərə aldığı amillərə portfelin məqsədi və tərkibi, müvafiq aktivlər üzrə pul axınlarının əldə edilməsi ilə bağlı keçmiş təcrübə, risklərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üzrə yanaşmalar və aktivlər üzrə gəlirliliyin qiymətləndirilməsi üsulları daxildir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün biznes modellərin müəyyən edilməsi zamanı istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin təsnifləşdirilməsi və sonrakı dövrdə qiymətləndirilməsi: pul axınlarının xüsusiyyətləri. Biznes model müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və ya müqavilə üzrə pul axınlarının əldə edilməsi və maliyyə aktivlərinin satılması üçün aktivlərin saxlanılmasını nəzərdə tutduqda, Bank pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarət olub-olmadığını qiymətləndirir (SPPI təhlili).

Müqavilə şərtləri əsas kredit sazişinin şərtlərinə uyğun olmayan riskə və ya dəyişkənliyə məruz qalmanı nəzərdə tutduqda, müvafiq maliyyə aktivləri FVTPL kateqoriyasında təsnifləşdirilir və qiymətləndirilir. SPPI təhlili aktivin ilkin tanınması zamanı həyata keçirilir və sonradan yenidən qiymətləndirilmir. Bankın öz maliyyə aktivləri üçün SPPI təhlili həyata keçirdiyi zaman istifadə etdiyi əsas mülahizələr Qeyd 4-də göstərilir.

Maliyyə aktivlərinin yenidən təsnifləşdirilməsi. Maliyyə aktivlərinin idarə edilməsi üzrə biznes model tam dəyişdirildikdə, bütün maliyyə alətləri yenidən təsnifləşdirilir. Aktivlərin yenidən təsnifləşdirilməsi perspektiv qaydada - biznes modeldəki dəyişiklikdən sonrakı ilk hesabat dövrünün əvvəlindən tətbiq edilir. Bank cari və müqayisəli dövr ərzində öz biznes modelini dəyişdirməmiş və maliyyə aktivlərini yenidən təsnifləşdirməmişdir.

Maliyyə aktivlərinin dəyərsizləşməsi: gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat. Bank amortizasiya olunmuş dəyərlə və FVOCI kateqoriyasında ölçülmüş borc alətləri, eləcə də kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanəti müqavilələrindən yaranan risklər üzrə gözlənilən kredit zərərlerini (GKZ) proqnozlar əsasında qiymətləndirir. Bank hər bir hesabat tarixində gözlənilən kredit zərərini qiymətləndirir və kredit zərərləri üzrə ehtiyatı tanıyır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi aşağıdakıları özündə əks etdirir: (i) bir sıra mümkün nəticələrin qiymətləndirilməsi yolu ilə müəyyən edilmiş obyektiv və ehtimal ilə ölçülmüş məbləğ, (ii) pulun zaman dəyəri və (iii) hesabat tarixində keçmiş hadisələr, cari şərtlər və proqnozlaşdırılan gələcək iqtisadi vəziyyət haqqında artıq xərc çəkmədən və ya çalışmadan əldə edilə bilən əsaslandırılmış və təsdiqlənmiş məlumat.

Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən borc alətləri GKZ üzrə ehtiyat çıxılmaqla, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda göstərilir. Kredit öhdəlikləri və maliyyə zəmanətləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri üçün maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda öhdəliyin tərkibində ayrıca ehtiyat tanınır. FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətlərinin amortizasiya olunmuş dəyərində dəyişikliklər gözlənilən kredit zərərləri üçün ehtiyat çıxılmaqla mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirlərdə FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirilən borc alətləri üzrə “zərər çıxılmaqla gəlir” kimi tanınır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Bank maliyyə aktivlərinin ilkin tanınmasından etibarən kredit keyfiyyətindəki dəyişikliklərə əsaslanaraq üç mərhələli dəyərsizləşmə modeli tətbiq edir. İlkin tanınma zamanı dəyərsizləşməmiş maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə təsnifləşdirilir. 1-ci Mərhələdə maliyyə aktivləri üzrə gözlənilən kredit zərərləri növbəti 12 ay ərzində və ya müqavilədə nəzərdə tutulan ödəniş tarixinə qədər (12 ay bitənə qədər) baş verə bilən defolt hadisələri nəticəsində yaranmış bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri ("12 aylıq gözlənilən kredit zərəri") məbləğində qiymətləndirilir. Bank ilkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın ("SICR") baş verdiyini müəyyən edərsə, aktiv 2-ci Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında, yəni müqavilədə göstərilən ödəmə tarixinə qədər, lakin gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişləri nəzərə almaqla ("bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri") qiymətləndirilir. Kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artımın baş verməsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də təqdim edilir. Bank maliyyə aktivinin dəyərsizləşməsinə müəyyən edərsə aktiv 3-cü Mərhələyə köçürülür və həmin aktiv üzrə gözlənilən kredit zərərləri bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri kimi qiymətləndirilir. Dəyərsizləşmiş aktivlərin və defolt hadisəsinin Bank tərəfindən müəyyən edilməsi qaydası Qeyd 23-də izah edilir.

Kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan kredit kartları kimi müəyyən maliyyə alətləri üzrə istisna olaraq kredit zərərləri Bankın kredit riskinə məruz qaldığı müddət, yeni belə kredit zərərlərinin kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri vasitəsilə azaldılmasına qədər olan dövr ərzində (bu dövr kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq olsa belə) qiymətləndirilir. Bu, kreditin ödənilməsinin tələb edilməsi və istifadə olunmamış kredit xəttinin ləğv edilməsinə görə kredit zərərinə məruz qalan məbləğin müqavilədə nəzərdə tutulan bildiriş müddəti ilə məhdudlaşmaması ilə əlaqədardır.

Maliyyə aktivlərinin silinməsi. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Aktivlərin silinməsi tanınmanın dayandırılmasını əks etdirir. Bank müqaviləyə əsasən ödənilməli məbləğləri bərpa etməyə cəhd etdikdə, lakin həmin məbləğlərin bərpası ilə bağlı əsaslandırılmış gözləntiləri olmadıqda, barəsində hələ də məcburi bərpa tədbirləri görülən maliyyə aktivlərini silə bilər.

Maliyyə aktivlərinin tanınmasının dayandırılması. Bank aşağıdakı hallarda maliyyə aktivlərinin tanınmasını dayandırır: (a) aktivlər geri alındıqda və ya bu aktivlərlə əlaqədar pul vəsaitlərinin hərəkəti üzrə hüquqların müddəti başa çatdıqda və ya (b) Bank maliyyə aktivlərindən daxil olan pul vəsaitlərinin axını üzrə mülkiyyət hüququnu ötürdükdə və ya ötürülmə haqqında müqavilə bağladıqda və bu zaman (i) həmin aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə başqa tərəfə ötürdükdə və ya (ii) bu aktivlərin mülkiyyət hüququ ilə əlaqədar bütün risk və faydaları əsas etibarilə ötürmədikdə və ya saxlamadıqda, lakin, həmin aktivlər üzrə nəzarət hüququnu özündə saxlamadıqda. Qarşı tərəf satışı məhdudiyətlər qoymadan aktiv tam olaraq əlaqəli olmayan üçüncü tərəfə satmaq imkanına malik olmadıqda nəzarəti özündə saxlayır.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Bank bəzən maliyyə aktivləri üzrə müqavilə şərtlərinə yenidən baxır və ya onları dəyişdirir. Bu zaman Bank aşağıdakı amilləri nəzərə alaraq, müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyasının əhəmiyyətli olduğunu qiymətləndirir: aktivin risk profilinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən hər hansı yeni müqavilə şərtləri (məsələn, mənfəətdə pay və ya kapital üzrə gəlirlilik), faiz dərəcəsinə əhəmiyyətli dəyişikliklər, valyutada dəyişikliklər, aktivlə bağlı kredit riskinə əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərən yeni və ya əlavə kredit təminatının yaranması və ya borcalanın maliyyə çətinliyi olduqda kreditin müddətinin əhəmiyyətli dərəcədə artırılması.

Yeni şərtlər əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə əvvəlki aktiv üzrə pul axınlarını əldə etmək hüququ başa çatdığına görə Bank əvvəlki maliyyə aktivinin tanınmasını dayandırır və yeni aktiv ədalətli dəyərlə tanıyır. Müqavilə şərtlərinə yenidən baxılması tarixi növbəti dəyərsizləşmənin hesablanması, o cümlədən kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması faktının müəyyən edilməsi üçün ilkin tanınma tarixi hesab edilir. Bundan əlavə, Bank yeni kreditin və ya borc alətinin SPPI meyarına uyğunluğunu qiymətləndirir. Tanınması dayandırılmış ilkin aktivin balans dəyəri ilə əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya edilmiş yeni aktivin ədalətli dəyəri arasındakı hər hansı fərq (fərqi mahiyyətli səhmdarlarla həyata keçirilən kapital əməliyyatına aid edilmədiyi təqdirdə) mənfəət və ya zərərdə tanınır.

Müqavilə şərtlərinə qarşı tərəfin maliyyə çətinlikləri və əvvəlcədən razılaşdırılmış ödənişləri həyata keçirə bilməməsi səbəbindən yenidən baxılırsa, Bank aktiv üzrə risklərin və faydaların müqavilə şərtlərinin dəyişdirilməsi nəticəsində əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndiyini müəyyən etmək üçün aktivlər üzrə ilkin və düzəliş edilmiş gözlənilən pul axınlarını müqayisə edir. Risklər və faydalar dəyişmədikdə, modifikasiya edilmiş aktiv ilkin aktivdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənmir və bu modifikasiya tanınmanın dayandırılmasına gətirib çıxarmır.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Bank modifikasiya edilmiş müqavilə üzrə pul axınlarını ilkin effektiv faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırmaqla, ümumi balans dəyərini yenidən hesablayır və modifikasiya nəticəsində yaranan gəlir və ya zərəri mənfəət və ya zərərdə tanıyır.

Maliyyə öhdəliklərinin qiymətləndirmə kateqoriyaları. Maliyyə öhdəlikləri aşağıdakılar istisna olmaqla, sonradan amortizasiya olunmuş dəyərle təsnifləşdirilir: (i) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilən maliyyə öhdəlikləri: bu təsnifat törəmə maliyyə alətləri, ticarət üçün saxlanılan maliyyə öhdəlikləri (məsələn, qiymətli kağızlar üzrə qısamüddətli mövqelər), bizneslərin birləşməsi zamanı alıcı tərəfindən tanınan şərti ödənişlər və ilkin tanınma zamanı belə öhdəliklər kimi müəyyən edilən digər maliyyə öhdəliklərinə tətbiq edilir və; (ii) maliyyə zəmanəti müqavilələri və kredit öhdəlikləri.

Maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması. Maliyyə öhdəliyinin tanınması öhdəlik icra edildiyi halda dayandırılır (yeni, müqavilədə göstərilən öhdəlik yerinə yetirildikdə, ləğv edildikdə və ya icra müddəti başa çatdıqda).

Öhdəliklərin icrası ilə nəticələnməyən dəyişikliklər əvvəlki tarixlə məcmu amortizasiyanın hesablanması metodu ilə təxmini göstəricinin dəyişməsi kimi uçota alınır və bu zaman gəlir və ya zərər balans dəyərindəki fərqin iqtisadi mahiyyəti səhmdar ilə kapital əməliyyatlarına aid edilmədiyi təqdirdə, mənfəət və ya zərərdə əks etdirilir.

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri pul vəsaitlərinin əvvəlcədən məlum olan məbləğinə asan çevrilə bilən və dəyərini cüzi dəyişməsi kimi riskə məruz qalan qısamüddətli qoyuluşlardır. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə nağd pul, məcburi ehtiyatlar istisna olmaqla, Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankından alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə məhdudiyət qoyulmamış vəsaitlər, eləcə də overnayt depozitlər və ilkin ödəniş müddəti üç aydan az olan depozitlər daxildir. Verilmə tarixində istifadəsi üç aydan çox müddətə məhdudiyət qoyulmuş vəsaitlər maliyyə vəziyyəti və pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatlarda pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir. Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakı səbəblərə görə amortizasiya olunmuş dəyərle qeydə alınır: (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanılır və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərindən ibarətdir, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmir. Mərkəzi Bankın notları pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir.

Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar. Mərkəzi Bankdakı məcburi ehtiyatlar amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır və Bankın gündəlik əməliyyatlarının maliyyələşdirilməsi üçün nəzərdə tutulmayan faizsiz məcburi ehtiyat depozitlərini əks etdirir və bu səbəbdən pul vəsaitlərinin hərəkəti haqqında hesabatın tərtib edilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərinə aid edilmir.

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər Bank tərəfindən kontragent banklara avans şəklində nağd pul verildiyi zaman uçota alınır. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (i) müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda və həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə, və (ii) FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar. Biznes modelə və pul axınlarının xüsusiyyətinə əsasən Bank borc qiymətli kağızları AC, FVOCI və ya FVTPL kateqoriyaları üzrə təsnifləşdirir. Borc qiymətli kağızları müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaltmaq üçün FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınır.

Borc qiymətli kağızlar müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək və satmaq üçün saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və FVTPL kateqoriyasında qiymətləndirilmədikdə FVOCI kateqoriyasında uçota alınır. Bu aktivlər üzrə faiz gəlirləri effektiv faiz dərəcəsi metodu ilə hesablanır və mənfəət və ya zərərdə tanınır. Gözlənilən kredit zərərləri modelinə əsasən müəyyən edilmiş dəyərsizləşmə ehtiyatı il üzrə mənfəət və ya zərərdə tanınır. Balans dəyərindəki bütün digər dəyişikliklər sair məcmu gəlirdə qeydə alınır. Borc qiymətli kağızların tanınması dayandırıldıqda əvvəl sair məcmu gəlirdə tanınan məcmu gəlir və ya zərər sair məcmu gəlirdən mənfəət və zərəre yenidən təsnifləşdirilir.

Borc qiymətli kağızlara investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyərle qiymətləndirilən və ya FVOCI kateqoriyasına aid olunan maliyyə aktivləri üzrə tanınma meyarlarına cavab vermedikdə, FVTPL kateqoriyasında uçota alınır. Bank, həmçinin ilkin tanınma zamanı yenidən təsnifləşdirmə hüququ olmadan öz mülahizəsinə əsasən borc qiymətli kağızlara investisiyaları FVTPL kateqoriyasına təsnifləşdirə bilər (əgər bu, fərqli uçot metodları ilə tanınan və ya qiymətləndirilən maliyyə aktivləri və öhdəlikləri arasında uçot uyğunsuzluğunu əhəmiyyətli dərəcədə azaldarsa).

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Bankının (Mərkəzi Bank) notları və digər istiqrazlar. Mərkəzi Bankın notları bir aydan az müddətdə buraxılır və pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir. Borc qiymətli kağızlara digər investisiyalar amortizasiya olunmuş dəyerdə qiymətləndirilir.

Müştərilərə verilmiş kreditlər. Müştərilərə verilmiş kreditlər müştərinin kreditini almaq və ya müştəriyə kredit vermək məqsədilə Bank tərəfindən müştərilərə avans şəklində nağd pul verildiği zaman uçota alınır. Biznes model və pul axınlarının xüsusiyyətini nəzərə alaraq, Bank müştərilərə verilmiş kreditləri və avansları aşağıdakı kateqoriyalardan birinə təsnifləşdirir: (i) AC: kreditlər müqavilə üzrə pul axınlarını əldə etmək məqsədilə saxlanıldıqda, həmin pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişlərini əks etdirdikdə və könüllü olaraq FVTPL kateqoriyasına aid edilmədikdə və (ii) FVTPL: kreditlər SPPI, AC və ya FVOCI kateqoriyasında qiymətləndirmə meyarlarına uyğun olmadıqda FVTPL kateqoriyasında ölçülür.

Dəyersizləşmə üzrə ehtiyatlar gözlənilən kredit zərərləri üzrə proqnoz modellərə əsasən müəyyən edilir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsində istifadə edilən ilkin məlumatlar, fərziyyələr və hesablama üsulları haqqında məlumat, eləcə də proqnozlaşdırılan məlumatların Bank tərəfindən GKZ modellərinə daxil edilməsi qaydası Qeyd 23-də göstərilir.

Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar vaxtı keçmiş kreditlərlə bağlı Bank tərəfindən əldə edilmiş maliyyə və qeyri-maliyyə aktivlərindən ibarətdir. Bu aktivlər əldə edildiyi zaman ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınır və aktivlərin növündən və Bankın həmin aktivləri istifadə etmək niyyətindən asılı olaraq əmlak və avadanlıqlar, digər maliyyə aktivləri, investisiya mülkiyyəti və sair aktivlərin tərkibində mal-material ehtiyatlarına daxil edilir. Yenidən mülkiyyətə keçmiş girovlar balans dəyəri və ya satış xərcləri çıxılmaqla ədalətli dəyərin ən aşağı olanı ilə ölçülür. Aktivin balans dəyərinin dəyersizləşməsini əks etdirən hər hansı hadisə və ya şəraitdə dəyişiklik baş verərsə, Bank ədalətli dəyerdən satış xərclərini çıxmaqla, ilkin və ya sonrakı silinmə üzrə dəyersizləşmə zərərinə tanınır.

Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər. Bank kreditlərin verilməsi üçün öhdəliklər götürür. Belə öhdəliklər geri çağırılmayan öhdəliklər və ya geri çağırılması yalnız əhəmiyyətli dərəcədə mənfəət dəyişikliklərinə cavab olaraq mümkün olan öhdəliklərdir. Belə öhdəliklər ilkin olaraq adətən alınan ödəniş məbləği ilə təsdiqlənən ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ Bank tərəfindən müəyyən kredit müqaviləsinin bağlanacağı və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun istifadəsini planlaşdırmayacağı ehtimal olunan hallar istisna olmaqla, öhdəliyin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir; kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər ilə bağlı belə komissiya gəlirləri gələcək dövrlərin gəlirləri kimi uçota alınır və ilkin tanınma zamanı kreditin balans dəyərinə daxil edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda öhdəliklər aşağıdakı qaydada qiymətləndirilir: (i) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış qalıq məbləğində və (ii) GKZ modeli əsasında müəyyən edilmiş zərər üzrə ehtiyatın məbləğində. Öhdəlik bazar faiz dərəcəsindən aşağı faizlə kreditin verilməsini nəzərdə tutmadıqda, öhdəlik bu iki məbləğdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir. Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklərin balans dəyəri öhdəliklərə aid edilir. Kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyindən ibarət olan müqavilələrdə Bank istifadə edilməmiş kredit komponenti və kredit komponenti üzrə GKZ-ni ayrıca müəyyən edə bilmədikdə, istifadə edilməmiş kredit üzrə GKZ kredit zərərləri üzrə ehtiyat ilə birlikdə tanınır. Verilmiş kredit və istifadə edilməmiş kredit öhdəliyi üzrə məcmu GKZ kreditin ümumi balansı dəyərindən artıq olduqda, artıq olan hissə öhdəlik kimi tanınır.

Maliyyə zəmanətləri. Maliyyə zəmanətləri müəyyən debitorun borc aləti üzrə ilkin və ya dəyişdirilmiş şərtlərə əsasən ödənişləri vaxtında həyata keçirə bilmədiy halda zəmanət sahibinə dəymiş zərərin əvəzinin ödənilməsini Bankda tələb edir. Maliyyə zəmanətləri ilkin olaraq “sair öhdəliklərdə” adətən alınan komissiya məbləğinə bərabər olan ədalətli dəyərle tanınır. Bu məbləğ zəmanətin müddəti ərzində düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir. Hər bir hesabat dövrünün sonunda zəmanətlər aşağıdakı məbləğlərdən daha yüksək olanı ilə qiymətləndirilir: (i) zəmanət üzrə zərər məbləği üçün gözlənilən zərər modeli ilə müəyyən edilən ehtiyat və (ii) ilkin tanınma zamanı amortizasiya olunmamış məbləğin qalığı. Bundan əlavə, maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda aktiv kimi tanınan alınacaq komissiyalar üçün gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanınır.

Vergilər. Cari mənfəət vergisi xərci Azərbaycan Respublikasının qanunları əsasında hesablanır.

Təxirə salınmış vergi aktivləri və öhdəlikləri öhdəlik metodundan istifadə etməklə müvəqqəti fərqlər üzrə hesablanır. Təxirə salınmış mənfəət şirkətlərin birləşməsi olmayan əməliyyat zamanı qudvilin və ya aktiv və ya öhdəliyin ilkin tanınmasından irəli gəlməyəndə və əməliyyat zamanı nə uçot mənfəətinə, nə də vergiyə cəlb edilən mənfəətə və ya zərəre təsir göstərmediyi hallarda, təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivlərinin və öhdəliklərinin vergi bazası və onların maliyyə hesabatları məqsədləri üçün balans dəyərləri arasında bütün müvəqqəti fərqlər üzrə müəyyən edilir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Təxirə salınmış vergi aktivləri yalnız bu dərəcədə müəyyən edilir ki, çıxılan müvəqqəti fərqlərin istifadə edilə bilməsi üçün vergiyə cəlb edilən mənfəətin mövcud olması ehtimalı olsun. Təxirə salınmış mənfəət vergisi aktivləri və öhdəlikləri, hesabat tarixinə qüvvədə olan və ya əsas etibarlı ilə qüvvədə olan vergi dərəcələri və vergi qanunları əsasında aktivlərin satıldığı və ya öhdəliklərin yerinə yetirildiyi müddətdə tətbiq edilən vergi dərəcələri ilə ölçülür.

Müvəqqəti fərqin bərpa edilməsi vaxtı nəzarət altında olduğu və müvəqqəti fərqin yaxın gələcəkdə bərpa edilməməsi ehtimal edildiyi hallar istisna olmaqla, təxirə salınmış mənfəət vergisi törəmə müəssisələrə, assosiasiya olunmuş müəssisələrə və birgə müəssisələrə investisiyalardan irəli gələn müvəqqəti fərqlər üzrə əks etdirilir.

Bundan əlavə, Azərbaycanda Bankın fəaliyyəti ilə bağlı ƏDV, əmlak vergisi, ödəmə mənbəyində tutulan vergi və sair müxtəlif əməliyyat vergiləri tətbiq edilir. Bu vergilər ümumi və inzibati xərclərin tərkibinə daxil edilir.

Əmlak və avadanlıqlar. Əmlak və avadanlıqlar gündəlik xidmət xərcləri istisna olmaqla, yığılmış amortizasiyanı və hər hansı tanınmış dəyərsizləşmə zərərinə çıxmaqla ilkin dəyəri ilə tanınır. Tanınma meyarına uyğun gələndə, əmlak və avadanlıqların bir hissəsinin evəz etdirilməsi xərcləri yaranan zaman həmin dəyərə daxil edilir.

Əmlak və avadanlığın balans dəyəri dəyərsizləşmə baxımından balans dəyərinin qaytarılmayacağını göstərən hadisələr baş verəndə və ya şəraitlər dəyişəndə yenidən qiymətləndirilir.

Amortizasiya. Aktiv istifadəyə hazır olduğu andan bu aktiv üzrə amortizasiya hesablanmağa başlayır. Amortizasiya aktivlərin balans dəyərlərini aşağıda göstərilən proqnozlaşdırılan istifadə müddətləri üzrə bərabər hissələrə bölməklə hesablanır:

	<i>İllər</i>
İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	4 - 15
Mebel və digər avadanlıqlar	4 - 5
Kompüter və ofis avadanlığı	4
Nəqliyyat vasitələri	4

Aktivlərin qalıq dəyərləri, istifadə müddətləri və metodlar yenidən baxılaraq, hər maliyyə ilinin sonunda lazım olduqca yeniləşdirilir.

Təmir və rekonstruksiya xərcləri çəkildikcə xərclərə aid edilir və kapitalaşdırılmalı olduğu hallar istisna olmaqla, digər əməliyyat xərclərinə daxil edilir.

Qeyri-maddi aktivlər. Qudvildən başqa qeyri-maddi aktivlər proqram təminatından və lisenziyalardan ibarətdir.

Ayrıca alınmış qeyri-maddi aktivlər ilk olaraq maya dəyəri ilə tanınır. İlk tanınmadan sonra qeyri-maddi aktivlər yığılmış amortizasiya və yığılmış dəyərsizləşmə zərərlərini çıxmaqla maya dəyəri ilə əks etdirilir. Qeyri-maddi aktivlərin istifadə müddətləri məhdud və ya qeyri-müəyyən müddətlər kimi müəyyən edilmişdir. Məhdud istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərə 1-10 illik istifadə müddəti üzrə amortizasiya hesablanır və həmin qeyri-maddi aktivlər üzrə mümkün dəyərsizləşmə əlamətləri mövcud olanda dəyərsizləşmə baxımından qiymətləndirmə aparılır. Qeyri-müəyyən istifadə müddəti olan qeyri-maddi aktivlərlə bağlı amortizasiya müddəti və metodları ən azından hər maliyyə ilinin sonunda yenidən baxılır.

Bankın icarəyə götürən qismində çıxış etdiyi icarə müqavilələrinin uçotu. Bank ofis binaları, mənzillər, avtomobillər və ATM-ləri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivini istifadə etdiyi tarixə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır. Hər bir icarə ödənişi öhdəlik və maliyyə xərcləri arasında bölüşdürülür. Maliyyə xərcləri hər bir dövr üçün öhdəliyin qalığı üzrə sabit olaraq müntəzəm faiz dərəcəsinə təmin etmək üçün icarə müddəti ərzində mənfəət və ya zərəre aid edilir. İlk dəyərle tanınan istifadə hüquqlu aktiv onun faydalı istifadə və ya icarə müddəti ərzində (bu müddətlərdən hansı daha tez başa çatarsa) düz xətt metodu ilə amortizasiya edilir.

İcarə müqaviləsi üzrə yaranan öhdəliklər ilkin olaraq cari dəyərle qiymətləndirilir. İcarə öhdəliklərinə aşağıdakı icarə ödənişlərinin xalis cari dəyəri daxildir:

- icarə üzrə alınacaq həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, sabit ödənişlər (məhiyyətə sabit ödənişlər daxil olmaqla);
- indeks və ya dərəcələrdən asılı olan dəyişən icarə ödənişləri;
- son qalıq dəyəri üzrə ödəniləcək zəmanət məbləğləri;

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

- icarəyə götürənin əsaslandırılmış şəkildə əmin olduğu halda alış seçiminin icra olunacaq qiyməti;
- icarə müddəti ərzində icarəyə götürən icarəni ləğv etmə seçimini gerçəkləşdirərsə, icarənin ləğv edilməsinə görə cərimə ödənişləri.

Icarə ödənişləri icarə müqaviləsində nəzərdə tutulan faiz dərəcəsi ilə diskontlaşdırılır. Bu faiz dərəcəsinin müəyyən edilməsi mümkün olmadıqda, icarəyə götürənin borc üzrə artan faiz dərəcəsi istifadə olunur. Borc üzrə artan faiz dərəcəsi oxşar iqtisadi mühitdə eyni şərtlərlə aktiv əldə etmək üçün icarəyə götürənin zəruri olan vəsaitlərin cəlb edilməsi zamanı ödəməli olduğu faiz dərəcəsidir.

İstifadə hüquqlu aktivlər aşağıdakılar nəzərə alınmaqla, ilkin dəyərle qiymətləndirilir:

- icarə öhdəliyinin ilkin qiymətləndirmə məbləği;
- icarə üzrə həvəsləndirici ödənişlər çıxılmaqla, icarə müqaviləsinin başlanma tarixindən əvvəl aparılmış bütün icarə ödənişləri;
- bütün ilkin birbaşa xərclər;
- bərpa xərcləri.

Icarə müddətini müəyyənləşdirərkən Bankın rəhbərliyi icarə müddətinin uzadılması və ya icarə müqaviləsinə xitam verilməsi seçiminin istifadə edilməməsi üçün iqtisadi stimula yaradan bütün fakt və halları nəzərə alır. İcarə müddətinin (və ya icarə müqaviləsinə xitam verilməsi seçimlərinin icrası müddətindən sonrakı dövrlərin) uzadılması seçimləri yalnız müqavilənin müddətinin uzadılacağına və ya xitam verilməyəcəyinə əsaslı şəkildə əminlik olduqda, icarə müddətinə daxil edilir.

Qiymətləndirməyə təsir edən mühüm hadisə baş verdikdə və ya şəraitdə əhəmiyyətli dəyişiklik olduqda və belə hallar icarəyə götürənin nəzarəti altında olduqda qiymətləndirmə yenidən nəzərdən keçirilməlidir.

Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər. Digər kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər kontragent banklar tərəfindən Banka nağd pul və ya sair aktivlər şəklində avans verildiyi zaman qeydə alınır. Qeyri-derivativ maliyyə öhdəlikləri amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər. Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər fiziki şəxslər, dövlət müəssisələri və ya hüquqi şəxslər qarşısındakı qeyri-derivativ maliyyə öhdəliklərini əks etdirir və amortizasiya edilmiş dəyərle uçota alınır.

Ehtiyatlar. Bank ehtiyatları keçmiş hadisənin nəticəsi olan cari (hüquqi və ya konstruktiv) öhdəliyə sahib olduqda, öhdəliyin yerinə yetirilməsi üçün iqtisadi səmərələri təcəssüm etdirən resursların xaric olmasının tələb olunacağını ehtimal etdikdə və öhdəliyin məbləğini etibarlı qiymətləndirə biləndə tanıyır.

Nizamnamə kapitalı. Adi səhmlər kapital kimi təsnif edilir. Bizneslərin birləşməsi istisna olmaqla, yeni səhmlərin buraxılması ilə birbaşa bağlı olan kənar xərclər kapitalın tərkibində həmin emissiya nəticəsində əldə edilmiş məbləğin azalması kimi əks etdirilir.

Əldə edilmiş vəsaitlərin ədalətli dəyərinin emissiya zamanı səhmlərin nominal dəyərindən artıq məbləği əlavə kapital kimi əks etdirilir.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatdakı maddələrin likvidlik ardıcılığı ilə təqdim edilməsi. Bank üçün dəqiq müəyyən edilə bilən əməliyyat dövrü olmadığına görə o, cari və uzunmüddətli aktiv və öhdəlikləri maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda ayrıca göstərmir. Bunun əvəzində aktiv və öhdəliklər likvidlik ardıcılığı ilə təqdim olunur. Maliyyə alətlərinin gözlənilən ödəmə müddətləri üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir.

Şərti öhdəliklər. Şərti öhdəliklər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onların ödənilməsi üçün ehtiyatların xərclənməsi ehtimalı az olanda, maliyyə hesabatlarında açıqlanır. Şərti aktivlər maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda əks etdirilmir, lakin onlarla bağlı iqtisadi faydaların daxil olması ehtimal ediləndə maliyyə hesabatlarında açıqlanır.

Faiz gəlir və xərclərinin uçotu. Bütün borc alətləri üzrə faiz gəlirləri və xərcləri effektiv faiz metoduna əsasən hesablaşma metodu ilə qeydə alınır. Bu metoda əsasən, faiz gəlirləri və xərclərinə müqavilə tərəfləri arasında ödənilmiş və ya alınmış və effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi olan bütün komissiya və haqlar, sövdələşmə xərcləri, eləcə də bütün digər mükafat və ya güzəştlər daxildir.

3 Əsas uçot siyasəti (davamı)

Effektiv faiz dərəcəsinə aid olan komissiya haqlarına maliyyə aktivinin yaradılması və ya alınması, yaxud maliyyə öhdəliyinin (məsələn, ödəmə qabiliyyətinin qiymətləndirilməsi, zəmanətlərin və ya girovun dəyərləndirilməsi və qeydə alınması, maliyyə alətinin təqdim edilməsi şərtlərinin razılaşdırılması və əməliyyat sənədlərinin hazırlanması haqları) buraxılması ilə əlaqədar alınmış və ya ödənilmiş komissiya haqları daxildir. Bazar faiz dərəcələri ilə kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlik üçün Bank tərəfindən alınmış komissiya haqları, Bankın xüsusi kredit müqaviləsini imzalayacağı ehtimal edildikdə və kreditin verilməsindən sonra qısa müddət ərzində onun realizasiyasını planlaşdırmadıqda effektiv faiz dərəcəsinin tərkib hissəsi hesab edilir. Bank kreditlərin verilməsi üzrə öhdəlikləri FVTPL kateqoriyasına aid olunan maliyyə öhdəlikləri kimi təsnifləşdirmir.

Faiz gəlirləri dəyərsizləşmiş maliyyə aktivləri (3-cü Mərhələ) istisna olmaqla, maliyyə aktivlərinin ümumi balans dəyərində effektiv faiz dərəcəsinə tətbiq etməklə hesablanır. Belə aktivlər üzrə faiz gəlirlərini hesablayarkən dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat çıxılmaqla, aktivin amortizasiya olunmuş dəyərində effektiv faiz dərəcəsi tətbiq edilir.

Haqq və komissiya gəlirləri. Bank haqq və komissiya gəlirlərini müştərilərə göstərdiyi xidmətlərdən əldə edir. Haqlardan əldə edilən gəlir aşağıdakı iki kateqoriyaya bölünə bilər:

- *Müəyyən zaman anında göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri*

Haqq və komissiya gəlirləri müştərinin Bank tərəfindən göstərilən xidmətlərin faydasını eyni anda qəbul və istifadə etdiyi müəyyən dövr ərzində düz xətt metodu ilə tanınır. Müəyyən müddətdə göstərilmiş xidmətlərdən komissiya gəliri həmin müddət ərzində hesablanır. Bu haqlara komissiya gəliri daxildir. Kreditlərin verilməsi öhdəlikləri ilə bağlı haqlar (bu kreditlərin istifadə edilməsi ehtimalı yüksək olanda) və kreditlərlə bağlı digər haqlar (hər hansı əlavə xərclərlə birlikdə) gələcək dövrlərə aid edilir və kredit üzrə faktiki faiz dərəcəsinə düzəliş kimi tanınır.

- *Əməliyyat xidmətlərinin göstərilməsindən komissiya gəliri*

Haqq və komissiya gəlirləri Bank öz icra öhdəliyini yerinə yetirdiyi anda, adətən müvafiq əməliyyatı həyata keçirdikdən sonra tanınır. Alınmış və ya alınacaq haqq və komissiya məbləği fərqli icra öhdəlikləri kimi müəyyən edilmiş xidmətlər üzrə əməliyyat qiymətini əks etdirir. Üçüncü tərəf adından hər hansı əməliyyat və ya danışıqlarda iştirak müvafiq əməliyyat başa çatdıqdan sonra tanınır. Müəyyən gəlirlilik göstəriciləri ilə bağlı olan haqlar və ya haqqın komponentləri müvafiq meyarlar yerinə yetirildikdən sonra tanınır.

Xarici valyutaların alqı-satqısı və konvertasiyası. Bank xarici valyutaların alqı-satqısı və mübadiləsi üzrə əməliyyatları kassa və bank hesabları vasitəsilə həyata keçirir. Əməliyyatlar Bank tərəfindən müəyyən edilən və əməliyyat tarixlərində rəsmi məzənnədən fərqli olan məzənnə ilə aparılır. Rəsmi məzənnə ilə Bankın müəyyən etdiyi məzənnə arasındakı fərqlər müəyyən icra öhdəliyi yerinə yetirildiyi anda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə zərər çıxılmaqla gəlir kimi tanınır.

Xarici valyutanın çevrilməsi. Hazırkı maliyyə hesabatlarındakı məbləğlər Bankın əməliyyat və təqdimat valyutası olan Azərbaycan manatı ilə (“AZN”) təqdim edilir. Xarici valyutada aparılan əməliyyatlar ilk öncə əməliyyat tarixində qüvvədə olan valyuta məzənnəsindən istifadə etməklə funksional valyutada qeydə alınır. Xarici valyuta ilə olan monetar aktivlər və öhdəliklər hesabat tarixinə qüvvədə olan məzənnədən istifadə etməklə funksional valyutaya yenidən çevrilir. Xarici valyutada olan əməliyyatların çevrilməsindən yaranan bütün gəlirlər və zərərlər mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda xarici valyuta mövqeyinin yenidən qiymətləndirilməsi üzrə xalis gəlir (zərər) sətir maddəsi kimi tanınır. Xarici valyuta ilə olan və maya dəyəri ilə qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ilkin əməliyyatların tarixlərinə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir. Xarici valyuta ilə olan və ədalətli dəyərle qiymətləndirilən qeyri-monetar maddələr ədalətli dəyər təyin edildiyi tarixdə mövcud olan məzənnə ilə çevrilir.

Xarici valyuta ilə aparılan əməliyyatın müqavilə üzrə valyuta məzənnəsi ilə Mərkəzi Bankın əməliyyat tarixində qüvvədə olan məzənnəsi arasında fərqlər xarici valyuta ilə diling əməliyyatları üzrə gəlir/zərərin tərkibində əks etdirilir.

Bank hazırkı maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə mövcud olan aşağıdakı rəsmi məzənnələrdən istifadə etmişdir:

	2020	2019
1 ABŞ dolları	1.7000 AZN	1.7000 AZN
1 Avro	2.0890 AZN	1.9035 AZN

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr

Bank maliyyə hesabatlarında uçota alınan məbləğlərə və aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində növbəti maliyyə ili ərzində təsir göstərən ehtimallar və mülahizələr irəli sürür. Həmin ehtimallar və mülahizələr müntəzəm olaraq rəhbərliyin təcrübəsinə və digər amillərə, həmçinin rəhbərliyin fikrincə mövcud şəraitə uyğun olaraq əsaslandırılmış gələcək hadisələr üzrə təxminlərə əsasən təhlil edilir. Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı rəhbərlik, həmçinin peşəkar ehtimallar və təxminlər irəli sürür. Maliyyə hesabatlarında əks etdirilən məbləğlərə daha çox təsir göstərən peşəkar mülahizələr və növbəti maliyyə ili ərzində aktiv və öhdəliklərin balans dəyərində əhəmiyyətli düzəlişlərin edilməsinə səbəb olan təxminlərə aşağıdakılar daxildir:

Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi müvafiq metodologiya, modellər və ilkin məlumatlardan istifadə etməklə aparılan əhəmiyyətli hesablamadır. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi metodologiyasına dair ətraflı məlumat Qeyd 23-də təqdim edilir. Aşağıdakı komponentlər kredit zərərləri üzrə ehtiyata əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərir: defolt anlayışı, kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (SICR), defolt ehtimalı (PD), defolta məruz qalan dəyər (EAD), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD), eləcə də makroiqtisadi ssenarilər. Bank gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtimallar və faktiki kredit zərərləri arasındakı fərqlərin azaldılması məqsədilə modelləri və modellər üzrə məlumatları müntəzəm olaraq təhlil edir və təsdiqləyir.

PD təxminlərinin 15% artması və ya azalması 31 dekabr 2020-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 173 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2019: 189 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı. LGD təxminlərinin 15%-lik artması və ya azalması 31 dekabr 2020-ci il tarixinə gözlənilən kredit zərərləri üzrə ümumi ehtiyatın 638 min AZN çox və ya az olmasına (31 dekabr 2019: 611 min AZN çox və ya az olmasına) gətirib çıxarardı.

Müştərilərə dəstək tədbirləri. Bank COVID-19 pandemiyasının mənfi təsirinin azaldılması ilə bağlı 2020-ci ilin aprel ayında qəbul edilmiş Tədbirlər Planına uyğun dəstək tədbirləri həyata keçirmişdir. Buna baxmayaraq, belə tədbirlər ümumi moratorium formatında olmamış və borcalanlar pandemiya sonrası 2020-ci ilin mart və aprel aylarında Bank tərəfindən tətbiq edilən restrukturizasiya proseduruna uyğun olaraq öz borclarının restrukturizasiyası üçün Banka müraciət etməli idilər. Koronavirus pandemiyasından zərər çəkmiş və 30%-dən çox gəlirlərini itirmiş fiziki şəxslər və kiçik və orta sahibkarlar 6 aya qədər kredit tətili üçün Banka müraciət etdikdə Bank tərəfindən təmin edilmişdir. Müşahidə olunan qabaqlayıcı amillərin (pandemiyanın təsir etdiyi sahə, dövlət subsidiyası və müştərinin ödəmə qabiliyyəti) mövcud olmadığı təqdirdə Bank, ümumiyyətlə, belə müraciətlər nəticəsində borcalanların kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığı qənaətinə gəlmişdir. COVID-in təsir etdiyi portfel üzrə mərhələlərin müəyyən edilməsi üçün “kredit tarixçəsi” və restrukturizasiya tarixinə “gecikdirilmiş günlərin” statusu, xüsusi karantin rejimindən əvvəl və sonra borcalanların ödəmə davranışı kimi əlavə göstəricilər nəzərə alınmışdır.

Bank kredit tətilləri və bəzi istehlak kreditləri üzrə faiz dərəcələrində müvəqqəti güzəştlər təklif etmişdir. Bank hesab edir ki, belə tədbirlər aidiyyəti kreditlərin modifikasiyasına səbəb olmuşdur. Kredit tətilləri borcalanlardan tutulan faizlərə görə güzəştə əhatə etmədiyi üçün 31 dekabr 2020-ci il tarixində başa çatan dövrdə Bank əhəmiyyətli dərəcədə modifikasiya zərəri çəkməmişdir.

Təminatın dəyərini müəyyən edilməsi. Rəhbərlik təminatın bazar dəyərini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Rəhbərlik təminatın ədalətli dəyərini cari vəziyyətə uyğunlaşdırmaq üçün öz mülahizəsindən və ya müstəqil rəydən istifadə edir. Tələb edilən təminat məbləği və ya girov kontragentin kredit riskinin qiymətləndirməsindən asılıdır.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların ilkin tanınması. Bank adi fəaliyyəti gedişində əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar aparır. BMHS 9-a uyğun olaraq maliyyə alətləri ilkin olaraq ədalətli dəyerdə tanınmalıdır. Lakin həmin əməliyyatların bazar və ya qeyri-bazar faiz dərəcələrində həyata keçirilməsini müəyyən etmək məqsədilə bu cür əməliyyatlar üçün aktiv bazar mövcud olmadıqda peşəkar mülahizələrdən istifadə etmək lazım gəlir. Mülahizələrin irəli sürülməsinin əsasını əlaqəli olmayan tərəflərlə analoji əməliyyatların qiymətinin müəyyən edilməsi və effektiv faiz dərəcəsinin təhlili təşkil edir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatların şərtləri haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

Bərpa olunan kreditlər (məs: kredit kartları, overdraftlar) üzrə riskə məruz qalma. Müəyyən kredit mexanizmləri üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin həcmi kredit müqaviləsinin maksimum müddətindən artıq ola bilər. Bu istisna kredit və istifadə olunmamış kredit xəttindən ibarət olan müəyyən bərpa olunan kreditlərə, eləcə də Bankın müqavilə üzrə kreditin ödənilməsinə tələb etməsi və istifadə olunmamış krediti ləğv etməsi ilə əlaqədar kredit zərərləri üzrə məruz qaldığı riski məhdudlaşdırmadığı hallara tətbiq edilir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Belə kredit mexanizmləri üçün Bank gözlənilən kredit zərərlərini kredit riskinə məruz qaldığı dövr ərzində qiymətləndirir və GKZ-lər kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri hesabına azalmır. Bu istisnanın tətbiq edilməsi mülahizəyə əsaslanır. Rəhbərlik bu istisnanın tətbiq edildiyi fərdi və kommərsiya kreditləri kimi kredit mexanizmlərinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür. Bank bu istisnanı aşağıdakı xüsusiyyətlərə malik kredit mexanizmlərinə tətbiq etmişdir: (a) sabit ödəmə müddəti və ya strukturunun olmaması, (b) müqaviləyə müqavilədə nəzərdə tutulan qaydada xitam verilməsi imkanının kredit riskinə məruz qalmanın gündəlik idarə edilməsi məqsədilə istifadə edilməməsi və yalnız ayrıca kredit mexanizmi səviyyəsində kredit riskinin artması Banka məlum olduqda müqaviləyə xitam verilməsi, və (c) risklərin qrup şəklində idarə edilməsi. Bundan əlavə, Bank GKZ-nin qiymətləndirilməsi dövrünün, o cümlədən risklərə məruz qalmanın başlanma və gözlənilən başa çatma tarixinin müəyyən edilməsi üçün mülahizə irəli sürmüşdür.

Bank əvvəlki dövrlər üzrə məlumat və təcrübə ilə bağlı aşağıdakıları nəzərdən keçirmişdir: (a) Bankın analoji alətlər üzrə kredit riskinə məruz qaldığı dövr, o cümlədən kredit riskindəki əhəmiyyətli dərəcədə artımın qiymətləndirildiyi dövrün başlanğıcını müəyyən edən kredit mexanizmindəki son əhəmiyyətli modifikasiya tarixi (b) kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasından sonra analoji maliyyə alətləri üzrə defolt hallarının baş verə biləcəyi müddət və (c) kredit riskinin idarə edilməsi tədbirləri (məs: istifadə edilməmiş kredit limitlərinin azaldılması və ya ləğv edilməsi), vaxtından əvvəl ödəniş əmsalı və kreditlərin gözlənilən ödəmə müddətinə təsir göstərən digər amillər. Bu amillərdən istifadə edərkən Bank bərpa edilən kredit mexanizmləri portfellerini alt-qruplara bölür və əvvəlki dövrlərin məlumatları və təcrübəsinə, eləcə də proqnozlaşdırılan məlumatlara əsasən ən uyğun amilləri tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması ilə bağlı qiymətləndirmə aparmaq üçün Bank hesabat və ilkin tanınma tarixlərinə maliyyə aktivi üzrə hesablanmış müvafiq defolt risklərini müqayisə edir. Qiymətləndirmə zamanı hesabat tarixinə kredit riskinin müəyyən səviyyəsi deyil, kredit riskinin nisbətən artması nəzərdən keçirilir. Bank əldə olunması əlavə xərc tələb etməyən dəstəkləyici və əsaslandırılmış məlumatları, o cümlədən müəyyən müştəri portfellerinin davranış aspektləri daxil olmaqla, bir sıra amilləri nəzərə alır. Bank defolt anına qədər kredit riskinin artması ilə bağlı davranış əlamətlərini müəyyən müəyyən edir və müvafiq proqnozlaşdırılan məlumatları fərdi maliyyə aləti və ya portfel səviyyəsində kredit riskinin qiymətləndirilməsində istifadə edir. Qeyd 24-ə baxın.

Müştərilərə verilmiş kreditlər üzrə GKZ bütöv müddət üçün GKZ kimi qiymətləndirilsəydi (hazırda 1-ci Mərhələyə aid olan və 12 aylıq GKZ modeli ilə qiymətləndirilən zərərlər daxil olmaqla), 31 dekabr 2020-ci il tarixinə GKZ üzrə ehtiyat 2,673 min AZN (31 dekabr 2019: 2,190 min AZN) çox olardı.

Biznes modelin qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivləri biznes model əsasında təsnifləşdirilir. Biznes modeli qiymətləndirərkən rəhbərlik birləşmə səviyyəsini və maliyyə alətləri üzrə portfelleri müəyyən etmək üçün mülahizələrdən istifadə etmişdir. Satış əməliyyatlarını qiymətləndirərkən Bank onların əvvəlki dövrlərdə baş vermə tezliyini, müddətini və dəyərini, satış səbəblərini və gələcək satışlar ilə bağlı gözləntiləri nəzərə alır. Kredit keyfiyyətinin pisləşməsinə görə potensial zərərlərin azaldılmasına yönəldilmiş satış əməliyyatları “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Kredit riskinin idarə olunması tədbirləri ilə bağlı olmayan ödəmə müddətinə qədər həyata keçirilən digər satışlar da nadir hallarda baş verməsi və dəyərinin ayrılıqda və ya məcmu olaraq əhəmiyyətli olmaması şərtilə, “pul axınlarının əldə edilməsi” biznes modelinə uyğun hesab edilir. Bank satış əməliyyatlarının əhəmiyyətini satışların həcmi ilə portfelin orta müddəti ərzində biznes modeli qiymətləndirilən portfelin dəyərini müqayisə etməklə qiymətləndirir. Bundan əlavə, yalnız “stress” ssenarilərdə və ya Bankın nəzarətində olmayan, təkrar baş verməyən və Bank tərəfindən proqnozlaşdırıla bilməyən ayrıca hadisə ilə bağlı gözlənilən maliyyə aktivlərinin satışı biznes modelin məqsədi ilə əlaqəli olmayan satış əməliyyatı hesab olunur və müvafiq maliyyə aktivlərinin təsnifatına təsir göstərmir.

“Pul axınlarının əldə edilməsi və satılması” biznes modelində aktivlərin pul axınlarının əldə edilməsi üçün saxlanması nəzərdə tutulsa da, aktivlərin biznes modelin məqsədlərinə (likvidlik ehtiyaclarının idarə olunması, müəyyən faiz gəlirlərinin əldə edilməsi və ya maliyyə aktivlərinin müddətinin həmin aktivlərin maliyyələşdirdiyi öhdəliklərin müddəti ilə uyğunlaşdırılması) nail olmaq üçün satışı onun tərkib hissəsi hesab edilir.

Digər kateqoriyaya əsasən satış vasitəsilə mənfəət əldə etmək üçün nağd pul axınlarının reallaşdırılması məqsədilə idarə olunan maliyyə aktivləri üzrə portfeller daxildir. Bu biznes model adətən müqavilədə nəzərdə tutulan pul axınlarının əldə edilməsi ilə əlaqəlidir.

4 Uçot siyasətinin tətbiqi zamanı əhəmiyyətli ehtimallar və mülahizələr (davamı)

Pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri (“SPPI”) meyarına uyğunluğunun qiymətləndirilməsi. Maliyyə aktivi üzrə pul axınlarının yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğunluğunu müəyyən etmək üçün mülahizələrin irəli sürülməsi tələb edilir.

Pulun zaman dəyəri elementi aşağıdakı hallarda dəyişdirilə bilər, məsələn, müqavilə üzrə faiz dərəcəsi mütəmadi olaraq dəyişildikdə, lakin bu dəyişikliyin müddəti borc aləti üzrə faiz dərəcəsinin qüvvədə olduğu müddətə uyğun gəlmədikdə (məsələn, kredit üç aylıq banklararası faiz dərəcəsinə əsaslanır, lakin həmin faiz dərəcəsi hər ay dəyişdirilir). Pulun zaman dəyərinin dəyişdirilməsi effekti hər bir dövrdə və məcmu olaraq maliyyə alətinin istifadə müddəti ərzində müvafiq alət üzrə nağd pul axınlarını yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olan nağd pul axınlarından ibarət baza borc aləti ilə müqayisə etməklə qiymətləndirilmişdir. Qiymətləndirmə maliyyə bazarlarında baş verə bilən əsaslandırılmış mümkün maliyyə stress-senariləri daxil olmaqla, bütün əsaslandırılmış mümkün ssenarilər üçün həyata keçirilmişdir. Ssenaridə nəzərdə tutulan nağd pul axınları bazadan əhəmiyyətli dərəcədə fərqləndikdə, qiymətləndirilən alət üzrə nağd pul axınları yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun gəlmir və maliyyə aləti sonradan FVTPL kateqoriyasında qeydə alınır.

Bank müqavilə üzrə nağd pul axınlarının müddətini və ya məbləğini dəyişən müqavilə şərtlərini müəyyən etmiş və nəzərdən keçirmişdir. Nağd pul axınları o halda yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun hesab edilir ki, kreditin şərtlərinə görə onu vaxtından əvvəl ödəmək mümkün olsun, vaxtından əvvəl ödənilən məbləğ əsas borcu və hesablanmış faizləri, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyanı özündə əks etdirsin. Aktiv üzrə əsas məbləğ əsas borc üzrə sonrakı ödənişlər (yəni, effektiv faiz metodundan istifadə etməklə müəyyən edilmiş faizsiz ödənişləri) çıxılmaqla, ilkin tanınma zamanı ədalətli dəyərə bərabərdir. Bu qaydada istisna hal olaraq standart, həmçinin qabaqcadan ödəniş elementlərinə malik olan alətlərə yalnız əsas borc və faiz ödənişləri meyarına uyğun olmaq üçün aşağıdakı şərtlərə cavab verməyə imkan yaradır: (i) aktiv mükafat və ya güzəştə verildikdə (ii) qabaqcadan ödəniş məbləği müqavilə üzrə nominal dəyərdən və hesablanmış faizlərdən, eləcə də müqaviləyə vaxtından əvvəl xitam verilməsinə görə əsaslandırılmış əlavə kompensasiyadan ibarət olduqda və (ii) ilkin tanınma zamanı vaxtından əvvəl ödəniş elementinin ədalətli dəyəri əhəmiyyətsiz olduqda.

Maliyyə aktivlərinin modifikasiyası. Maliyyə aktivləri müqavilə şərtlərinə uyğun olaraq modifikasiya edildikdə (məs: onların şərtlərinə yenidən baxıldıqda), Bank bu modifikasiyanın əhəmiyyətli olub olmadığını və ilkin aktivin tanınmasının dayandırılmasına və yeni aktivin ədalətli dəyərə tanınmasına gətirib çıxarmalı olub-olmadığını qiymətləndirir. Bu qiymətləndirmə əsasən müvafiq uçot siyasətində qeyd olunan keyfiyyət amillərinə əsaslanır və əhəmiyyətli mülahizələrin tətbiqi olunmasını tələb edir. Xüsusilə, Bank şərtlərinə yenidən baxılmış dəyersizləşmiş kredit müqavilələrinin tanınmasının dayandırılması, eləcə də yeni tanınmış kreditlərin ilkin tanınma zamanı dəyersizləşmiş kreditlər kimi nəzərdən keçirilməsi kimi məsələlərə dair qərar qəbul edərkən mülahizə irəli sürür. Tanınmanın dayandırılması zərurəti ilə bağlı qərar belə modifikasiya nəticəsində risk və faydaların, yəni, gözlənilən pul axınlarının (müqavilədə nəzərdə tutulmayan pul axınları) dəyişməsindən asılıdır. Rəhbərlik belə kreditlərin modifikasiyası nəticəsində risk və faydaların dəyişmədiyini və buna görə də mahiyyət etibarilə bütün bu dəyişikliklərin və kreditlərin tanınmasının dayandırılmadığını və dəyersizləşmiş kreditlər mərhələsindən yenidən təsnifləşdirilmədiyini müəyyən etmişdir.

Maliyyə aktivlərinin silinmə siyasəti. Maliyyə aktivlərini bərpa etmək üçün Bankın bütün praktiki imkanları tükəndikdə və Bank belə aktivlərin bərpasına dair gözləntilərin əsaslandırılmadığı qənaətinə gəldikdə, maliyyə aktivləri tam və ya qismən silinir. Bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan pul axınlarının müəyyən edilməsi mülahizə tələb edir. Rəhbərlik bərpasına dair əsaslandırılmış gözləntiləri olmayan aktivlər üçün aşağıdakı amilləri nəzərdən keçirmişdir: likvidasiya prosesi və ya müflis olma proseduru, eləcə də məhkəmə qərarı.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi

Aşağıdakı yenidən işlənmiş standartlar 1 yanvar 2020-ci il tarixindən qüvvəyə minmiş, lakin Bank əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərməmişdir.

Maliyyə hesabatlarının hazırlanması və təqdim olunması üzrə Konseptual Əsaslara düzəlişlər (29 mart 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Yenidən işlənmiş Konseptual Əsaslara qiymətləndirməyə dair yeni bölmə, hesabatlarda maliyyə nəticələrinin əks etdirilməsinə dair tövsiyələr, təkmilləşdirilmiş anlayışlar və tövsiyələr (xüsusilə, öhdəliklər ilə bağlı anlayış) və maliyyə hesabatlarının hazırlanmasında idarəetmə rolu, ehtiyatlılıq və qiymətləndirmə ilə bağlı qeyri-müəyyənlik kimi mühüm məsələlərin izahı daxildir.

5 Yeni və ya yenidən işlənmiş standartların və onlara dair şərhlərin tətbiqi (davamı)

BMHS 3-ə dəyişikliklər “Biznes anlayışı” (22 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik hesabat dövrünün əvvəlindən həyata keçirilən satınalmalar üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər biznes anlayışını dəyişdirir. Biznes resurslardan və birlikdə nəticə yaratmaq imkanı formalaşdıran əsas proseslərdən ibarətdir. Yeni təlimat erkən inkişaf mərhələsində olan və nəticə əldə etməyən şirkətlər də daxil olmaqla, resursların və əsas prosesin mövcudluğunu müəyyən etməyə imkan verən sistemi özündə əks etdirir. Müəssisənin biznes hesab edilməsi üçün heç bir nəticə olmadıqda, mütəşəkkil işçi qüvvəsi olmalıdır. “Nəticə” anlayışı müştərilərə təqdim edilən mallara və göstərilən xidmətlərə, eləcə də investisiya gəlirləri və digər gəlirlərin yaradılmasına diqqət yönəltmək, xərclərin və digər iqtisadi faydaların azaldılması şəklində nəticələri nəzərə almamaq üçün məhdudlaşdırılmışdır. Bundan əlavə, bazar iştirakçılarının çatışmayan elementləri əvəz etməsi və ya əldə edilmiş biznesi və aktivləri inteqrasiya etməsi imkanının qiymətləndirilməsi artıq tələb olunmur. Müəssisə “konsentrasiya testi” tətbiq edə bilər. Əldə edilmiş ümumi aktivlərin ədalətli dəyəri bütövlükdə praktiki olaraq vahid aktiv (yaxud oxşar aktivlər qrupu) şəklində konsentrasiya edildiyi halda, əldə edilmiş aktivlər biznes hesab edilməyəcəkdir.

BMS 1 və BMS 8-ə dəyişikliklər “Əhəmiyyətlik anlayışı” (31 oktyabr 2018-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər bundan əvvəlki BMHS standartlarında qeyd olunan anlayışa dair tövsiyələri əlavə etməklə, əhəmiyyətlik anlayışı və onun tətbiq olunma qaydasını izah edir. Bundan əlavə, həmin anlayışın izahı təkmilləşdirilmişdir. Dəyişikliklər, həmçinin əhəmiyyətlik anlayışının bütün BMHS standartlarında uyğun şəkildə istifadəsini təmin edir. Məlumat o halda əhəmiyyətli hesab olunur ki, onun ümumi təyinatlı maliyyə hesabatlarında təqdim edilməməsi, təhrif olunması və ya anlaşılıqlığının çətinləşdirilməsinin əsas istifadəçilərin xüsusi olaraq hesabat verən müəssisəyə aid olan maliyyə məlumatları əsasında qəbul etdikləri qərarlara təsir etmə ehtimalı əsaslandırılmış şəkildə gözlənilsin.

BMHS 9, BMS 39 və BMHS 7-yə dəyişikliklər - Baza faiz dərəcəsi islahatı (26 sentyabr 2019-cu ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər LIBOR və digər banklararası faiz dərəcələri (IBOR) kimi baza faiz dərəcələrinin əvəz edilməsi ilə əlaqədar baş vermişdir. Dəyişikliklər hedcinq uçotu ilə bağlı xüsusi tələblərin IBOR islahatının birbaşa təsir etdiyi hedcinq münasibətlərinə tətbiqindən müvəqqəti azadolmanı nəzərdə tutur.

COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştlərinin uçotu üzrə BMHS 16-ya dəyişiklik (28 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 iyun 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişiklik icarəyə götürənləri COVID-19 ilə əlaqədar icarə güzəştinin icarə modifikasiyası olub olmadığını qiymətləndirmək üçün fakültativ azadolma formasında güzəştlə təmin edir. İcarəyə götürənlər icarə güzəştlərinin uçotunu belə güzəştlərin icarə modifikasiyası formasında aparmaya bilərlər. Bu praktiki istisna yalnız COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təqdim edilmiş icarə güzəştlərinə və yalnız aşağıdakı şərtlər yerinə yetiriləndi təqdirdə tətbiq edilir: icarə ödənişlərindəki dəyişiklik icarə haqqının dəyişiklikdən dərhal əvvəl icarə ödənişindən artıq olmayacağı halda yenidən nəzərdə keçirilməsinə səbəb olur; icarə ödənişlərindəki hər hansı azalma yalnız 30 iyun 2021-ci il tarixindən gec olmayan ödənişlərə təsir edir; və digər icarə şərtlərində ciddi dəyişikliklər olmur.

6 Yeni uçot qaydaları

1 yanvar 2021-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün məcburi xarakter daşıyan və Bank tərəfindən vaxtından əvvəl tətbiq edilməyən bəzi yeni standartlar və onlara dair şərhlər dərc olunmuşdur.

BMHS 17 – Sığorta müqavilələri (18 may 2017-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMHS 17 şirkətlərə sığorta müqavilələrinin uçotu üzrə mövcud praktikanı tətbiq etməyə icazə verən BMHS 4-ü əvəz edir. BMHS 4-ə əsasən investorlar analogi sığorta şirkətlərində maliyyə nəticələrini müqayisə etmək və üzleşdirməkdə çətinlik çəkirdilər. BMHS 17 sığortaçının təkrar sığorta müqavilələri daxil olmaqla, bütün növ sığorta müqavilələrinin uçotu standartının prinsiplərinə əsaslanan yeganə standartdır. Bu standartın tələbinə görə sığorta müqavilələri qrupları (i) müqavilələrin yerinə yetirilməsi üçün nağd pul axınları üzrə mövcud olan bütün məlumatları müşahidə edilə bilən bazar məlumatlarına uyğun olaraq nəzərə alan riskə görə düzəldilmiş gələcək nağd pul axınlarının diskont dəyəri ilə (müqavilələrin yerinə yetirilməsi üzrə nağd pul axınları); (ii) müqavilələr qrupu üzrə bölüşdürülməmiş mənfəəti (müqavilələr üzrə servis marjası) toplamaqla (dəyər öhdəlik olduqda) və ya çıxmaqla (dəyər aktiv olduqda) tanınmalı və qiymətləndirilməlidir. Sığortaçılar sığorta müqavilələri qrupundan yaranan gəliri sığorta proqramını təqdim etdiyi dövr ərzində, eləcə də riskdən azad olunduğu halda əks etdirəcəklər. Müqavilələr qrupu üzrə zərər mövcuddursa və ya mövcud olarsa müəssisə dərhal zərəri əks etdirəcək.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHS 17 və BMHS 4-ə dəyişikliklər (25 iyun 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlanan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Dəyişikliklər BMHS 17-nin tətbiqini asanlaşdırmaq, həmçinin standart və ona keçidlə bağlı müəyyən tələbləri sadələşdirmək üçün bezi izahlardan ibarətdir. Bu dəyişikliklər BMHS 17-nin səkkiz sahəsini əhatə edir və standartın əsas prinsiplərinin dəyişdirilməsini nəzərdə tutmur. BMHS 17-yə aşağıdakı dəyişikliklər edilmişdir:

- **Qüvvəyə minmə tarixi:** BMHS 17-nin qüvvəyə minmə tarixi (dəyişikliklər daxil olmaqla) 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər iki il təxirə salınmışdır; BMHS 4 ilə müəyyən olunan BMHS 9-un tətbiqindən müvəqqəti azadolmanın qüvvədə olma müddəti də 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik hesabat dövrlərinə qədər təxirə salınmışdır.
- **Əldəetmə zamanı sığorta əməliyyatları üzrə pul axınlarının gözlənilən bərpası:** Müəssisələr əldəetmə xərclərinin bir hissəsini yenilənməsi gözlənilən müvafiq müqavilələrə ayırmalı və bu xərcləri müəssisə tərəfindən yenilənmə tanınana qədər aktiv kimi tanımalıdır. Müəssisələr hər bir hesabat tarixinə aktivin bərpa olunma ehtimalını qiymətləndirməli və maliyyə hesabatları üzrə qeydlərdə həmin aktiv haqqında məlumat təqdim etməlidir.
- **İnvestisiya xidmətlərinə aid olan müqavilə üzrə xidmət marjası:** Dəyişən ödənişli müqavilələr və ümumi modelə uyğun olaraq investisiya gəlirli xidmətlər üzrə digər investisiya müqavilələri üçün həm sığorta təminatı üzrə faydaların həcmi, həm də gözlənilən dövrü nəzərə almaqla təminat vahidləri fərqləndirilməlidir. İnvestisiya fəaliyyəti ilə bağlı xərclər müəssisənin belə fəaliyyəti sığortalı üçün sığortanın faydalarını artırmaq məqsədilə göstərdiyi hallarda, sığorta müqaviləsi çərçivəsində pul axınları kimi daxil edilməlidir.
- **Əldə edilmiş təkrarsığorta müqavilələri - zərərlərin ödənilməsi:** Müəssisə yükümlü əsas sığorta müqavilələri qrupunun ilkin tanınması və ya yükümlü əsas sığorta müqavilələrinin qrupa əlavə edilməsi zamanı zərəri tanıdıqda, müvafiq əldə edilmiş təkrarsığorta müqavilələri qrupundakı müqavilə üzrə xidmət marjasını tənzimləməli və belə təkrarsığorta müqavilələri üzrə əldə etdiyi gəliri tanımalıdır. Təkrarsığorta müqaviləsi üzrə ödənilən zərərin məbləği əsas sığorta müqavilələri üzrə tanınmış zərərin və əldə edilmiş təkrarsığorta müqaviləsi üzrə müəssisənin ödəməsinə gözlədiyi əsas sığorta müqavilələrindəki tələblər üzrə faizin hasili ilə müəyyən edilir. Bu tələb yalnız əldə edilmiş təkrarsığorta müqaviləsi əsas sığorta müqavilələri üzrə zərərin tanınmasından əvvəl və ya onunla eyni zamanda tanındıqda tətbiq ediləcəkdir.
- **Digər dəyişikliklər:** Digər dəyişikliklərə aşağıdakılar daxildir: bezi kredit kartı (və ya oxşar) müqavilələri və bezi kredit müqavilələrində tətbiq sahəsi ilə bağlı istisnalar; sığorta müqavilələri üzrə aktiv və öhdəliklərin maliyyə vəziyyəti hesabatında qruplar əvəzinə portfeller üzrə təqdim edilməsi; əldə edilmiş təkrarsığorta müqavilələrindən və ədalətli dəyərinin dəyişməsi mənfəət və ya zərəre aid olunan qeyri-törəmə maliyyə alətlərindən istifadə edərək maliyyə risklərini azaltmaq üçün risklərin azaldılması seçiminin tətbiqi;
- BMHS 17-ni tətbiq edərkən əvvəlki aralıq maliyyə hesabatlarındakı uçot təxminlərinə dəyişikliklər etmək üçün uçot siyasəti seçimi; sığorta müqaviləsi şərtlərinə əsasən müəyyən sığortalıya aid edilən gəlir vergisi ödəmələrinin və daxilolmalarının müqavilələrin icrası üzrə pul axınlarına daxil edilməsi; keçid dövründə tələblərdən seçim əsasında azadolmalar və digər kiçik dəyişikliklər.

BMHS 10 və BMS 28-ə dəyişikliklər – İncəsənət tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi (11 sentyabr 2014-cü ildə dərc olunub və BMUSŞ tərəfindən müəyyən ediləcək tarixdə və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu dəyişikliklər incəsənət tərəfindən aktivlərin asılı və ya birgə müəssisələrə satılması və ya ötürülməsi ilə bağlı BMHS 10 və BMS 28-in tələbləri arasındakı uyğunsuzluğu aradan qaldırır. Dəyişikliklərin əsas nəticəsi ondan ibarətdir ki, mənfəət və zərərlər əməliyyatın biznesə aid olduğu halda tam tanınır. Aktivlər özündə biznesi əks etdirmədikdə, hətta bu aktivlər törəmə müəssisəyə məxsus olsa belə, mənfəət və ya zərərin yalnız bir hissəsi tanınır.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi (23 yanvar 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Bu az əhəmiyyətli dəyişikliklər hesabat dövrünün sonunda mövcud olan hüquqlardan asılı olaraq, öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirildiyini izah edir. Müəssisə hesabat dövrünün sonunda öhdəliyin icrasını ən azı on iki ay müddətinə təxirə salmaq üçün əsaslı hüquqa malik olduqda, öhdəliklər uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilir. Bu dəyişikliklər belə hüququn şərtsiz olmasını artıq tələb etmir. Rəhbərliyin hesabat tarixindən sonrakı dövr ərzində öhdəliyin icrasını təxirə salmaq hüququnun istifadəsinə dair gözləntiləri öhdəliklərin təsnifatına təsir göstərmir. Öhdəliyin icrasının təxirə salınması hüququ yalnız müəssisənin hesabat dövrünün sonuna hər hansı müvafiq şərtlərə riayət etdiyi halda mövcuddur. Öhdəlik hər hansı şərtin hesabat tarixində və ya ondan əvvəl pozulduğu halda qısamüddətli kimi təsnifləşdirilir (hətta kreditör bu şərtin pozulması ilə bağlı hesabat dövründən sonra rəsmi razılıq təqdim etsə belə).

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

Kredit müqaviləsinin şərti hesabat tarixindən sonra pozularsa, kredit uzunmüddətli öhdəlik kimi təsnifləşdirilir. Bundan əlavə, dəyişikliklər müəssisənin kapitalla çevirməklə ödəyə bildiyi borclar üzrə təsnifat tələblərini nəzərdə tutur. Ödəmə dedikdə öhdəliyin nağd pul, özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən digər resurslar və ya müəssisənin öz pay alətləri ilə ödənilməsi nəzərdə tutulur. Bu dəyişiklik maliyyə alətinin tərkib hissəsi olan pay aləti kimi təsnifləşdirilən və konvertasiya oluna bilən alətlər üçün istisna nəzərdə tutur.

BMS 1-ə dəyişikliklər – Öhdəliklərin qısamüddətli və ya uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi, qüvvəyə minmə tarixinin təxirə salınması (15 iyul 2020-ci il tarixində dərc olunub və 1 yanvar 2023-cü il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Öhdəliklərin qısamüddətli və uzunmüddətli kimi təsnifləşdirilməsi ilə bağlı BMS 1-ə dəyişikliklər ilkin qüvvəyə minmə tarixi 1 yanvar 2022-ci il olmaqla, 2020-ci ilin yanvar ayında dərc edilmişdir. Lakin COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar olaraq təlimata edilmiş düzəlişlər nəticəsində təsnifatla bağlı yaranan dəyişikliklərin tətbiqində müəssisələrə daha çox vaxt vermək üçün qüvvəyə minmə tarixi bir il təxirə salınmışdır.

BMS 16, BMS 37 və BMHS 3 ilə bağlı məhdud məzmunlu dəyişikliklər – “Təyinatlı istifadədən əvvəl əldə edilən gəlirlər”, “Yükümlü müqavilələr - müqavilənin icrası ilə bağlı xərclər”, “Konseptual Əsaslara İstinad” və BMHS 1, BMHS 9, BMHS 16 və BMS 41-ə dəyişikliklər – 2018-2020-ci illər üzrə BMHS-lərin illik Təkmilləşdirilməsi (14 may 2020-ci ildə dərc olunub və 1 yanvar 2022-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). BMS 16-ya dəyişiklik müəssisələrə aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hazırlayarkən istehsal olunan materialların satışından əldə etdikləri gəlirlərin əsas vəsaitlərin maya dəyərindən çıxılmasını qadağan edir. Belə materialların satışından əldə olunan gəlirlər istehsal xərcləri ilə birlikdə artıq mənfəət və zərərin tərkibində tanınır. Müəssisə belə materialların maya dəyərini ölçmək üçün BMS 2-ni tətbiq edəcəkdir. Sınaqdan keçirilən aktiv təyinatı üzrə istifadəyə hələ hazır olmadığı üçün belə aktivin amortizasiyası maya dəyərinə daxil edilmir. BMHS 16-ya dəyişiklik aktivin texniki və fiziki göstəricilərini qiymətləndirərkən müəssisənin “aktivin düzgün işləməsinə sınaqacağı” da açıqlayır. Həmin aktivin maliyyə göstəriciləri bu qiymətləndirməyə aid deyil. Beləliklə, aktiv rəhbərliyin nəzərdə tutduğu kimi istismar oluna və rəhbərliyin gözlədiyi əməliyyat effektivliyi səviyyəsinə çatana qədər amortizasiya edilə bilər.

BMS 37-yə dəyişiklik “müqavilənin icrası xərcləri” anlayışını izah edir. Dəyişiklikdə müqavilənin icrası üçün birbaşa xərclərin həmin müqavilənin icrası üzrə əlavə xərclərdən ibarət olduğu; və müqavilələrin icrası ilə birbaşa əlaqəli olan digər xərclərin boluşdurulması izah edilir. Dəyişiklik, həmçinin yükümlü müqavilə üçün ayrıca ehtiyat yaradılmazdan əvvəl müəssisənin müqavilənin icrası üçün ayrılmış aktivlər üzrə deyil, müqaviləni yerinə yetirmək üçün istifadə etdiyi aktivlər üzrə yaranmış dəyərsizləşmə zərərinə tanınmasını açıqlayır.

BMHS 3 müəssisələrin birləşməsi zamanı aktiv və ya öhdəliyin tərkibini müəyyənləşdirmək məqsədilə “2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara” istinad etmək üçün dəyişdirilmişdir. Bu dəyişiklikdən əvvəl BMHS 3-də “2001-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslara” istinad edilirdi. Bundan əlavə, BMHS 3-ə öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün yeni istisna əlavə edilmişdir. Bu istisna bəzi öhdəliklər və şərti öhdəliklər üçün BMHS 3-ü tətbiq edən müəssisənin “2018-ci il Maliyyə Hesabatları üzrə Konseptual Əsaslar” əvəzinə BMS 37 və ya BMHS 21-ə istinad etməsinə nəzərdə tutur.

Bu yeni istisna olmasaydı müəssisə, müəssisələrin birləşməsi əməliyyatı zamanı BMS 37-yə uyğun olaraq tanımayacağı bəzi öhdəlikləri tanımalı idi. Beləliklə, satın alındıqdan dərhal sonra müəssisə belə öhdəliklərin tanınmasını dayandırmalı və özündə iqtisadi səmərəni əks etdirən gəliri tanımalı idi. Bununla yanaşı, alıcıdan satınalma tarixində BMS 37-də müəyyən edilmiş şərti aktivləri tanınmasının tələb olunmadığı da izah edilmişdir.

BMHS 9-a edilmiş dəyişiklik maliyyə öhdəliklərinin tanınmasının dayandırılması üçün “10%-lik testə” daxil edilməli olan ödənişləri izah edir. Xərclər və ya ödənişlər üçüncü tərəflərin və ya kreditörün xeyrinə həyata keçirilə bilər. Bu dəyişikliyə əsasən üçüncü tərəflərin xeyrinə həyata keçirilmiş xərclər və ya ödənişlər “10%-lik testə” daxil edilməyəcəkdir.

BMHS 1 törəmə müəssisə baş müəssisədən daha gec tarixdə BMHS-i tətbiq etdiyi təqdirdə istisnaya icazə verir. Törəmə müəssisə konsolidasiya məqsədləri və baş müəssisənin sözügedən törəmə müəssisəni satın aldığı müəssisələrin birləşməsi əməliyyatının nəticələrini əks etdirmək üçün hər hansı düzəlişlər edilmədiyi təqdirdə, aktiv və öhdəliklərini baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən konsolidasiya edilmiş maliyyə hesabatlarına daxil edilə biləcək balans dəyəri ilə ölçə bilər. BMHS 1-də nəzərdə tutulan istisnayı tətbiq edən müəssisələrə baş müəssisənin BMHS-ə keçid tarixinə əsasən baş müəssisənin əks etdirdiyi məbləğlərdən istifadə etməklə məcmu məzənnə fərqlərini qiymətləndirməyə icazə vermək üçün BMHS 1-ə dəyişiklik edilmişdir.

6 Yeni uçot qaydaları (davamı)

BMHS 1-ə edilən bu dəyişiklik yuxarıda qeyd olunan istisnayı BMHS-i ilk dəfə qəbul edən müəssisələrin xərclərini azaltmaq üçün məcmu məzənnə fərqlərinə tətbiq edir. Bu dəyişiklik BMHS 1-də nəzərdə tutulan eyni istisnayı tətbiq edən asılı və birgə müəssisələrə də şamil ediləcəkdir.

Müəssisələrin BMS 41-ə uyğun olaraq ədalətli dəyəri qiymətləndirərkən vergi məqsədləri üçün pul axınlarını nəzərə almaması tələbi ləğv edilmişdir. Bu dəyişiklik vergitutmadan sonrakı pul axınlarının diskontlaşdırılması ilə bağlı standartdakı tələbə uyğunluğu təmin etməlidir.

BMHS 9, BMS 39 və BMHS 7-yə dəyişikliklər – Baza faiz dərəcəsi islahatı (26 sentyabr 2019-cu ildə dərc olunub və 1 yanvar 2020-ci il və ya bu tarixdən sonra başlayan illik dövrlər üçün qüvvəyə minir). Faza 2-də edilmiş dəyişikliklər bir baza faiz dərəcəsinin alternativ ilə əvəzlənməsi də daxil olmaqla, islahatların nəticələrindən irəli gələn məsələlərin həllinə yönəlib. Dəyişikliklər aşağıdakı sahələri əhatə edir:

- *IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliklərin uçotu:* Amortizasiya olunmuş maya dəyəri ilə qiymətləndirmənin tətbiq edildiyi alətlər üçün dəyişikliklərə əsasən müəssisələr praktiki istisna olaraq, IBOR islahatı nəticəsində yaranan müqavilə üzrə pul axınlarının müəyyən edilməsi əsaslarındakı dəyişikliyi BMHS 9-un B5.4.5-ci bəndində göstərilən təlimatdan istifadə edərək effektiv faiz dərəcəsinə dəyişdirməklə uçota almalıdır. Nəticədə gəlir və zərərin dərhal tanınması tələb olunmur. Bu praktiki istisna yalnız belə bir dəyişikliyə və birbaşa olaraq IBOR islahatı nəticəsində zəruri olduğu dərəcədə tətbiq olunur, yeni əsaslar isə iqtisadi cəhətdən əvvəlki əsaslara bərabərdir. BMHS 9-dan müvəqqəti azadolmanı tətbiq edən sığortaçılar da eyni praktiki istisnayı tətbiq etməlidirlər. Bundan əlavə, BMHS 16-da IBOR islahatı nəticəsində gələcək icarə ödənişlərinin müəyyən edilməsi əsaslarını dəyişdirən icarə dəyişikliklərinin uçotu zamanı icarəyə götürənlərin oxşar praktiki istisnadan istifadə etməsini tələb edən dəyişiklik edilmişdir.
- *Hedcinq münasibətlərində müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentləri üçün Faza 1-dəki azadolmanın bitmə tarixi:* Faza 2-dəki dəyişikliklərin tələbinə əsasən müəssisələr müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentindəki dəyişikliklərin tarixi və ya hedcinq münasibətlərinin dayandırıldığı tarixdə (bunlardan hansı daha tez baş verərsə) Faza 1-dəki azadolmaların müqavilə ilə müəyyən olunmayan risk komponentlərinə tətbiqini gələcəkdə dayandırmalıdır. Faza 1-dəki dəyişikliklər risk komponentləri üçün bitmə tarixini müəyyən etmir.
- *Hedcinq uçotu üzrə müəyyən tələblərin tətbiqindən əlavə müvəqqəti azadolmalar:* Faza 2-dəki dəyişikliklər IBOR islahatının birbaşa təsir göstərdiyi hedcinq münasibətləri ilə bağlı BMS 39 və BMHS 9 ilə müəyyən edilmiş hedcinq uçotu üzrə xüsusi tələblərin tətbiqindən bəzi əlavə müvəqqəti azadolmaları nəzərdə tutur.
- *BMHS 7-də IBOR islahatı ilə bağlı əlavə açıqlamalar:* Dəyişikliklər aşağıdakı məlumatların açıqlanması tələblərini müəyyən edir: (i) müəssisə alternativ baza dərəcələrinə keçidi necə idarə edir; bu prosesin statusu və keçidlə bağlı risklər; (ii) keçid mərhələsində olan və əhəmiyyətli baza faiz dərəcələri üzrə bölüşdürülmüş törəmə və qeyri-törəmə maliyyə alətləri haqqında kəmiyyət məlumatı; və (iii) IBOR islahatı nəticəsində risklərin idarə edilməsi strategiyasındakı hər hansı dəyişikliyin təsviri.

Yuxarıda başqa cür nəzərdə tutulmadığı hallarda, yeni standartlar və şərtlərin Bankın maliyyə hesabatlarına əhəmiyyətli dərəcədə təsiri gözlənilmir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

7 Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri

Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Nağd pul	20,009	24,381
ARMB-dəki cari hesablar	44,329	67,271
ARMB-dəki qısamüddətli depozitlər	14,703	18,033
Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	104,942	92,932
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(443)	(221)
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	183,540	202,396

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın ARMB-də ödəmə müddəti 11 yanvar 2021-ci il tarixində (2019: 13 yanvar 2020) başa çatan və illik faiz dərəcəsi 5.76% - 6.01% (2019: illik 5.76%) təşkil edən 14,688 AZN (2019: 17,940 AZN) məbləğində qısamüddətli depozitləri olmuşdur.

Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar rezident və qeyri-rezident banklarda müvafiq olaraq yerləşdirilmiş sıfır AZN (2019: 5,088 AZN) və 70,448 AZN (2019: 78,879 AZN) məbləğində faiz hesablanan müxbir hesablar üzrə qalıqlardan ibarətdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla	Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	91,302	91,302
- Yüksək dərəcə	59,032	13,640	72,672
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(222)	(221)	(443)
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	58,810	104,721	163,531

GKZ-nin qiymətləndirilməsi məqsədilə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi yanaşması Qeyd 23-də göstərilir.

31 dekabr 2019-cu il tarixinə pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri üzrə kredit riskinin ödəmə qabiliyyəti dərəcələrinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	ARMB-dəki qalıqlar, məcburi ehtiyatlar çıxılmaqla	Digər kredit təşkilatlarındakı cari hesablar	Cəmi
- Ən yüksək dərəcə	-	77,723	77,723
- Yüksək dərəcə	85,304	15,209	100,513
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(143)	(78)	(221)
Nağd pul çıxılmaqla, cəmi pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	85,161	92,854	178,015

31 dekabr 2020-ci il tarixinə digər kredit təşkilatlarındakı qalıqların 70,842 AZN məbləğində hissəsi və ya 68%-i (2019: 70,811 AZN və ya 76%) bir maliyyə təşkilatına aiddir (2019: bir maliyyə təşkilatı).

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

8 Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər

Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Banklarda yerləşdirilmiş qısamüddətli depozitlər	9,712	18,639
ARMB-dəki məcburi ehtiyatlar	1,756	2,457
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (ümumi)	11,468	21,096
Çıxılsın: dəyersizləşmə üzrə ehtiyat	(8)	(110)
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (xalis)	11,460	20,986

Kredit təşkilatları müştərilərdən cəlb edilmiş vəsaitlərin həcmindən asılı olaraq Mərkəzi Bankda faizsiz pul depozitləri (məcburi ehtiyatlar) saxlamalıdır. Bankın bu depoziti geri almaq imkanı qanunvericiliklə məhdudlaşdırılır.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın digər banklarda ödəmə müddəti 2021-ci ilin fevral-avqust aylarında (2019: fevral-may-oktyabr 2020-ci il) başa çatan və illik faiz dərəcəsi 0.17% - 1.5% (2019: illik 3.0% - 7.5%) təşkil edən 9,690 AZN (2019: 18,639 AZN) məbləğində qısamüddətli depozitləri olmuşdur.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 24-ə baxın. Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin faiz dərəcəsi üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlər		
- Yüksək dərəcə	11,468	11,468
Ümumi balans dəyəri	11,468	11,468
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(8)	(8)
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (balans dəyəri)	11,460	11,460

31 dekabr 2019-cu il tarixinə kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlərin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	Cəmi
Kredit təşkilatlarında yerləşdirilmiş depozitlər		
- Yüksək dərəcə	21,096	21,096
Ümumi balans dəyəri	21,096	21,096
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(110)	(110)
Cəmi kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər (balans dəyəri)	20,986	20,986

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər

Müştərilərə verilmiş kreditlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	31 dekabr 2020	31 dekabr 2019
Müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri	167,377	204,171
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(41,694)	(43,493)
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlərin balans dəyəri	125,683	160,678
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	125,683	160,678

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ümumi kredit portfelinin 26.3% hissəsi (2019: 37.6%) xarici valyutalarda olmuşdur.

31 dekabr 2020 və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlərin ümumi balans dəyəri və kredit zərərləri üzrə ehtiyatın kateqoriyalar üzrə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	31 dekabr 2020			31 dekabr 2019		
	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri	Ümumi balans dəyəri	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	Balans dəyəri
Korporativ kreditlər	96,499	21,375	75,124	129,808	23,323	106,485
Biznes kreditləri	15,326	8,230	7,096	14,946	8,310	6,636
İstehlak kreditləri	41,535	10,692	30,843	49,096	10,241	38,855
İpoteka kreditləri	14,017	1,397	12,620	10,321	1,619	8,702
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən kreditlər	167,377	41,694	125,683	204,171	43,493	160,678

Hüquqi şəxslərə verilmiş kredit növlərinin daha ətraflı təsviri aşağıda göstərilir:

- Korporativ kreditlər – kommersiya müəssisələrinə verilmiş kreditlərdir;
- Biznes kreditləri – kiçik və orta sahibkarlıq subyektlərinə verilmiş kreditlərdir;
- İstehlak kreditləri – şəxsi ehtiyaclar üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir;
- İpoteka kreditləri – ipoteka məqsədləri üçün fiziki şəxslərə verilmiş kreditlərdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Hesabat dövrünün əvvəli və sonu ilə müqayisəli dövrlər arasındakı müddətdə müştərilərə verilmiş kreditlər üçün kredit zərərləri üzrə ehtiyatda və ümumi amortizasiya olunmuş dəyərdə dəyişikliklər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
Korporativ kreditlər								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	378	2,015	20,930	23,323	88,321	7,732	33,755	129,808
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(107)	964	-	857	(11,476)	11,476	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(9)	(52)	953	892	(1,729)	(2,859)	4,588	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması	217	136	-	353	33,766	446	-	34,212
dayandırılmış	(77)	-	(1,406)	(1,483)	(16,122)	(5)	(2,565)	(18,692)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	2,683	2,683
Tanınması qismən dayandırılmış	(153)	(226)	(513)	(892)	(46,449)	(904)	(2,364)	(49,717)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	(18)	138	-	120	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(147)	960	(966)	(153)	(42,010)	8,154	2,342	(31,514)
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Silinmələr</i>	-	-	(1,795)	(1,795)	-	-	(1,795)	(1,795)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	231	2,975	18,169	21,375	46,311	15,886	34,302	96,499

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
Korporativ kreditlər								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	379	347	21,942	22,668	60,645	11,462	34,751	106,858
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(429)	429	-	-	(3,040)	3,040	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(101)	101	-	-	(101)	101	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	707	1,584	1,743	4,034	80,607	4,587	3,243	88,437
Dövr ərzində tanınması	(247)	(243)	(872)	(1,362)	(47,707)	(11,219)	(1,638)	(60,564)
dayandırılmış	(32)	(1)	(241)	(274)	(2,184)	(37)	274	(1,947)
Digər dəyişikliklər								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1)	1,668	731	2,398	27,676	(3,730)	1,980	25,926
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Silinmələr</i>	-	-	(1,743)	(1,743)	-	-	(2,976)	(2,976)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	378	2,015	20,930	23,323	88,321	7,732	33,755	129,808

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	Total
<i>Biznes kreditləri</i>								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	14	21	8,275	8,310	2,240	49	12,657	14,946
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(11)	17	-	6	(1,797)	1,797	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(5)	65	60	-	(85)	85	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	8	-	9	17	737	1	9	747
Dövr ərzində tanınması	-	-	(98)	(98)	(38)	(3)	(210)	(251)
dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	579	579
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	(6)	(22)	-	(28)	(429)	(44)	(165)	(638)
Tanınması qismən dayandırılmış	8	-	12	20	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1)	(10)	(12)	(23)	(1,527)	1,666	298	437
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sillmələr</i>	-	-	(57)	(57)	-	-	(57)	(57)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	13	11	8,206	8,230	713	1,715	12,898	15,326

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersiz- ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	Total
Biznes kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	20	34	9,007	9,061	3,237	1,499	14,711	19,447
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(34)	34	-	-	(92)	92	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(14)	14	-	-	(737)	737	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	-	-	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	5	-	9	14	829	-	16	845
Dövr ərzində tanınması	(24)	(20)	(661)	(705)	(1,529)	(805)	(1,152)	(3,486)
dayandırılmış	47	(13)	265	299	(205)	-	54	(151)
Digər dəyişikliklər								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(6)	(13)	(373)	(392)	(997)	(1,450)	(345)	(2,792)
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(359)	(359)	-	-	(1,709)	(1,709)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	14	21	8,275	8,310	2,240	49	12,657	14,946

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Ümumi balans dəyəri			Cəmi	Total
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyersizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		
İstehlak kreditləri								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	1,439	109	8,693	10,241	37,613	1,866	9,617	49,096
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(26)	392	-	366	(7,570)	7,570	-	-
- dəyersizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(84)	837	753	(2)	(1,471)	1,473	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	18	(265)	(3)	(250)	4,604	(4,600)	(4)	-
Yeni yaranmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması	386	15	-	401	25,567	144	-	25,711
dayandırılmış	(26)	(10)	(238)	(274)	(5,417)	(189)	(297)	(5,903)
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	-	-	-	-	-	-	564	564
Tanınması qismən dayandırılmış	(1,657)	(94)	1,524	(227)	(27,239)	(1,997)	1,612	(27,624)
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	-	(7)	(2)	(9)	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(1,305)	(53)	2,118	760	(10,057)	(543)	3,348	(7,252)
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(309)	(309)	-	-	(309)	(309)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	134	56	10,502	10,692	27,556	1,323	12,656	41,535

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat				Ümumi balans dəyəri			Total
	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi	
<i>İstehlak kreditləri</i>								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	245	51	12,928	13,224	39,896	1,041	14,650	55,587
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(12)	12	-	-	(1,224)	1,224	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	(4)	(15)	19	-	(309)	(244)	553	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	5	(5)	-	-	241	(241)	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	1,305	60	128	1,493	16,607	430	224	17,261
Dövr ərzində tanınması	(40)	(18)	(2,242)	(2,300)	(13,323)	(460)	(2,818)	(16,601)
Dayandırılmış	(60)	24	(544)	(580)	(4,275)	116	(1,167)	(5,326)
Digər dəyişikliklər								
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	1,194	58	(2,639)	(1,387)	(2,283)	825	(3,208)	(4,666)
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(1,596)	(1,596)	-	-	(1,825)	(1,825)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	1,439	109	8,693	10,241	37,613	1,866	9,617	49,096

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
<i>İpoteka kreditləri</i>								
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	66	2	1,551	1,619	7,682	176	2,463	10,321
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1)	3	-	2	(1,606)	1,606	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	-	35	35	(62)	(17)	79	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	2	(2)	(51)	(51)	1,443	(1,336)	(107)	-
Yeni yaranmış və ya alınmış	8	-	8	16	4,795	99	11	4,905
Dövr ərzində tanınması	-	-	(55)	(55)	(206)	(68)	(110)	(384)
dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	115	115
Hesablanmış faizlərdə dəyişiklik	(56)	(2)	(77)	(135)	(739)	(26)	(141)	(906)
Tanınması qismən dayandırılmış	-	-	-	-	-	-	-	-
Müqavilə üzrə pul axınlarının modifikasiyası	-	-	-	-	-	-	-	-
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	(47)	(1)	(140)	(188)	3,625	258	(153)	3,730
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
Silinmələr	-	-	(34)	(34)	-	-	(34)	(34)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə	19	1	1,377	1,397	11,307	434	2,276	14,017

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

	Kredit zərərləri üzrə ehtiyat			Cəmi	Ümumi balans dəyəri			Cəmi
	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)		1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsizləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	
İpoteka kreditləri								
31 dekabr 2018-ci il tarixinə	13	1	1,588	1,602	6,708	229	2,556	9,493
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən dəyişikliklər:</i>								
<i>Köçürmələr:</i>								
- bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərinə (1-ci Mərhələdən 2-ci Mərhələyə)	(1)	1	-	-	(89)	89	-	-
- dəyərsizləşmiş aktivlərə (1-ci və 2-ci Mərhələdən 3-cü Mərhələyə)	-	(1)	1	-	(51)	(55)	106	-
- 12 aylıq gözlənilən kredit zərərinə (2-ci və 3-cü Mərhələdən 1-ci Mərhələyə)	-	-	-	-	23	(23)	-	-
Yeni yaranmış və ya alınmış Dövr ərzində tanınması	20	-	-	20	1,911	-	-	1,911
dayandırılmış	(10)	-	(61)	(71)	(313)	(37)	(188)	(538)
Digər dəyişikliklər	44	1	23	68	(507)	(27)	(11)	(545)
Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir edən cəmi dəyişikliklər	53	1	(37)	17	974	(53)	(93)	828
<i>Dövr üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata təsir etməyən dəyişikliklər:</i>								
<i>Sillənmələr</i>								
	-	-	-	-	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il tarixinə	66	2	1,551	1,619	7,682	176	2,463	10,321

Dövr ərzində müştərilərə verilmiş kreditlər və avanslar üzrə kredit zərərləri üçün ehtiyata müxtəlif amillər təsir göstərir. Gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi haqqında məlumat Qeyd 23-də göstərilir. Əsas dəyişikliklər aşağıdakılardır:

- Dövr ərzində kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (və ya azalması) və ya dəyərsizləşməsi və sonradan 12 aylıq və bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərlərinin artması (və ya azalması) səbəbindən 1-ci, 2-ci və 3-cü Mərhələlər arasında köçürmələr;
- Dövr ərzində tanınmış yeni maliyyə alətləri üzrə əlavə ehtiyatların hesablanması, eləcə də dövr ərzində maliyyə alətlərinin tanınmasının dayandırılması nəticəsində ehtiyatın azaldılması;
- Dövr ərzində silinmiş aktivlər üzrə ehtiyatların silinməsi.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Müştərilərə verilmiş kreditlərin dəyərsizləşməsi üzrə ehtiyat

31 dekabr 2020-ci il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatlı kreditlər	15,121	2,642	40,498	374	58,635
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	72,370	12,503	467	13,592	98,932
- Pul depozitləri	5,831	-	105	-	5,936
- Digər aktivlər	3,303	177	394	-	3,874
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(21,375)	(8,230)	(10,692)	(1,397)	(41,694)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	75,250	7,092	30,772	12,569	125,683

31 dekabr 2019-cu il tarixinə girov təminatı haqqında məlumat aşağıda göstərilir:

	Korporativ kreditlər	Biznes kreditləri	İstehlak kreditləri	İpoteka kreditləri	Cəmi
Təminatlı kreditlər	13,812	1,724	48,138	277	63,951
Girovla təmin edilmiş kreditlər:					
- Daşınmaz əmlak	89,553	13,040	351	10,044	112,988
- Pul depozitləri	16,622	-	187	-	16,809
- Digər aktivlər	9,820	182	419	-	10,421
Çıxılsın: kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(23,322)	(8,310)	(10,240)	(1,619)	(43,491)
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	106,485	6,636	38,855	8,702	160,678

Digər aktivlər əsasən nəqliyyat vasitələri və avadanlıqlardan ibarətdir. Yuxarıda qeyd olunan məlumatda kreditin və ya qoyulmuş girovun balans dəyəri (bunlardan hansı daha aşağı olarsa) göstərilmişdir; digər məlumatlar isə təminatlı kreditlərin tərkibində açıqlanmışdır. Kreditlərin balans dəyəri girov qoyulmuş aktivlərin likvidlik səviyyəsinə görə bölüşdürülmüşdür.

Bank daxili siyasətinə uyğun olaraq kredit portfelində reytingləri dəqiq və düzgün şəkildə tətbiq etməlidir. Bu, mövcud risklərin məqsədli idarə olunması, habelə kredit risklərinin həcmnin bütün fəaliyyət növləri, coğrafi bölgələr və məhsullar üzrə müqayisə edilməsi imkanını təmin edəcəkdir. Reyting sistemi biznes tərəfdaşlarının qiymətləndirilməsi üçün əsas ilkin məlumat olan bir sıra maliyyə-analitik metodlara, eləcə də işlənmiş bazar məlumatlarına əsaslanır. Bütün daxili risk kateqoriyaları Bankın reyting siyasətinə uyğun olaraq müəyyən edilir. Verilən reytinglər müntəzəm qaydada qiymətləndirilir və yenidən baxılır.

Yaxşı maliyyə vəziyyəti və yaxşı borcun ödənilməsi tarixi olan müştərilərə verilmiş kreditlər və digər maliyyə aktivləri standart səviyyəyə daxil edilir. Qeyri-standart kreditlər kredit müqavilələrinin şərtlərində dəyişiklik edilmiş standart reytingdən aşağı olan, lakin fərdi şəkildə dəyərsizləşməmiş kreditlərdən ibarətdir.

Aşağıdakı cədvəldə müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən və GKZ üzrə ehtiyat tanınan kreditlərlə bağlı kredit riskinin təhlili göstərilir. Müştərilərə verilmiş kreditlərin balans dəyəri, həmçinin bu aktivlər üzrə Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal dərəcəsini əks etdirir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsiz-ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	46,311	13,195	4,560	64,066
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	2,684	-	2,684
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	7	-	7
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	44	44
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	29,826	29,826
Ümumi balans dəyəri	46,311	15,886	34,430	96,627
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(231)	(2,975)	(18,170)	(21,376)
Balans dəyəri	46,080	12,911	16,260	75,251
Biznes kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	713	1,715	183	2,611
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	12,711	12,711
Ümumi balans dəyəri	713	1,715	12,894	15,322
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(13)	(11)	(8,206)	(8,230)
Balans dəyəri	700	1,704	4,688	7,092
İstehlak kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	27,063	447	2,593	30,103
- 30-90 gün gecikdirilmiş	493	876	69	1,438
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	124	124
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	790	790
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	9,009	9,009
Ümumi balans dəyəri	27,556	1,323	12,585	41,464
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(134)	(63)	(10,495)	(10,692)
Balans dəyəri	27,422	1,260	2,090	30,772
İpoteka kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	11,130	283	-	11,413
- 30-90 gün gecikdirilmiş	178	151	2	331
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	2,222	2,222
Ümumi balans dəyəri	11,308	434	2,224	13,966
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(18)	(1)	(1,378)	(1,397)
Balans dəyəri	11,290	433	846	12,569

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

31 dekabr 2019-cu il tarixinə kreditlərin keyfiyyətinə görə təhlili aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	1-ci Mərhələ (12 aylıq GKZ)	2-ci Mərhələ (SICR zamanı bütöv müddət üçün GKZ)	3-cü Mərhələ (dəyərsiz-ləşmiş aktivlər üzrə bütöv müddət üçün GKZ)	Cəmi
Korporativ kreditlər				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	88,321	5,370	-	93,691
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	2,362	-	2,362
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	3,340	3,340
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	192	192
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	30,223	30,223
Ümumi balans dəyəri	88,321	7,732	33,755	129,808
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(378)	(2,015)	(20,930)	(23,323)
Balans dəyəri	87,943	5,717	12,825	106,485
Biznes kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	2,240	6	35	2,281
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	43	-	43
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	-	-
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	707	707
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	11,915	11,915
Ümumi balans dəyəri	2,240	49	12,657	14,946
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(14)	(21)	(8,275)	(8,310)
Balans dəyəri	2,226	28	4,382	6,636
İstehlak kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	37,613	1,086	18	38,717
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	780	14	794
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	227	227
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	437	437
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	8,921	8,921
Ümumi balans dəyəri	37,613	1,866	9,617	49,096
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(1,440)	(109)	(8,692)	(10,241)
Balans dəyəri	36,173	1,757	925	38,855
İpoteka kreditləri				
- 30 gündən az gecikdirilmiş	7,682	9	-	7,691
- 30-90 gün gecikdirilmiş	-	168	-	168
- 91-180 gün gecikdirilmiş	-	-	28	28
- 181-360 gün gecikdirilmiş	-	-	50	50
- 360 gündən çox gecikdirilmiş	-	-	2,384	2,384
Ümumi balans dəyəri	7,682	177	2,462	10,321
Kredit zərərləri üzrə ehtiyat	(67)	(2)	(1,550)	(1,619)
Balans dəyəri	7,615	175	912	8,702

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Dəyersizləşmənin qiymətləndirilməsi. Kreditlərin dəyersizləşmə baxımından qiymətləndirilməsi zamanı nəzərə alınan əsas amillər müxtəlif vaxt intervalında vaxtı keçmiş məbləğlərin qalıqlarında hərəkətləri ölçən modelin (“roll-rate”) təqdim etdiyi məlumatlardır. Bank dəyersizləşmə baxımından iki səviyyədə qiymətləndirmə aparır: fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar və məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar.

Fərdi şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Bank mühüm olan hər bir kredit üzrə tələb olunan ehtiyatları fərdi şəkildə müəyyən edir. Ehtiyatların məbləği müəyyən edildiyi zaman aşağıdakı amillər nəzərə alınır: biznes tərəfdaşının biznes-planının dayanıqlılığı, onun maliyyə çətinlikləri yarandığı təqdirdə fəaliyyət nəticələrini təkmilləşdirmək qabiliyyəti, proqnozlaşdırılan mədaxillər və müflislik halında gözlənilən dividend ödənişləri, maliyyə dəstəyinin cəlb edilməsi imkanı, girovun satış dəyəri və gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətinin müddətləri. Gözlənilməyən hadisələr daha çox diqqət tələb etdiyi hallar istisna olmaqla, dəyersizləşmə zərərləri hər hesabat tarixində qiymətləndirilir.

Məcmu şəkildə qiymətləndirilən ehtiyatlar. Fərdi olaraq mühüm olmayan müştərilərə verilmiş kreditlərin (o cümlədən kredit kartları, ipoteka kreditləri və girovsuz istehlakçı kreditlərinin) və fərdi olaraq mühüm olan, lakin fərdi şəkildə dəyersizləşməsinə dair obyektiv sübutlar olmayan kreditlərin dəyersizləşməsi üçün ehtiyatlar məcmu şəkildə qiymətləndirilir. Ehtiyatlar hər hesabat tarixində qiymətləndirilir və bu zaman hər bir kredit portfeli ayrıca təhlil edilir. Məcmu şəkildə qiymətləndirmə zamanı fərdi şəkildə dəyersizləşməyə dair obyektiv sübut olmayanda da portfelin dəyersizləşməsi müəyyən edilir. Dəyersizləşmə zərərləri “roll-rate” modelinin təqdim etdiyi məlumatları nəzərə almaqla müəyyən edilir. Bundan sonra dəyersizləşmə ehtiyatı kredit rəhbərliyi tərəfindən Bankın ümumi siyasətinə uyğunluq baxımından yoxlanılır.

Maliyyə zəmanətləri və akkreditivləri kreditlərlə eyni qaydada qiymətləndirilir və ehtiyat ayrılır.

Kreditin dəyersizləşməsinə müəyyən edərəkən Bankın nəzərə aldığı əsas amillər onun vaxtının keçməsi statusu və müvafiq girov təminatının (əgər varsa) dəyərini realizasiya etmək imkanındır. Bunun əsasında yuxarıdakı cədvəldə fərdi şəkildə dəyersizləşmiş kreditlərin ödəmə müddətləri üzrə təhlili göstərilir.

Təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər vasitəsilə amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən dəyersizləşmiş maliyyə aktivləri üzrə kredit riskinin azalma səviyyəsi aşağıdakı aktivlər üçün təminatın dəyərini ayrıca açıqlamaqla göstərilir: (i) girov təminatı və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərinə bərabər və ya ondan artıq olan aktivlər (“dəyərindən artıq təminatlı aktivlər”) və (ii) təminat və kreditin keyfiyyətini artıran digər mexanizmlər aktivin balans dəyərindən az olan aktivlər (“dəyərindən az təminatlı aktivlər”).

31 dekabr 2020-ci il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Korporativ kreditlər	48,457	97,486	26,668	7,205
Biznes kreditləri	3,395	8,505	3,701	1,966
İstehlak kreditləri	850	2,258	29,992	146
İpoteka kreditləri	12,619	24,867	1	-

31 dekabr 2019-cu il tarixinə təminatın effekti aşağıda göstərilir:

	Dəyərindən artıq təminatlı aktivlər		Dəyərindən az təminatlı aktivlər	
	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri	Aktivlərin balans dəyəri	Təminatın ədalətli dəyəri
Korporativ kreditlər	66,638	147,633	62,923	36,949
Biznes kreditləri	3,348	7,196	11,479	6,404
İstehlak kreditləri	736	2,511	48,678	356
İpoteka kreditləri	9,094	16,971	1,275	695

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Aşağıdakı cədvəldə təminatın dəyərini kreditlərin ümumi balans dəyərindən əhəmiyyətli dərəcədə artıq olmasına görə Bankın gözlənilən kredit zərərləri üzrə ehtiyat tanımadığı kreditlərin balans dəyəri haqqında məlumat təqdim edilir.

	31 dekabr 2020	31 dekabr 2019
Korporativ kreditlər	4,425	-
Kiçik biznes kreditləri	-	-
İstehlak kreditləri	-	-
İpoteka kreditləri	-	-
Cəmi müştərilərə verilmiş amortizasiya olunmuş dəyərle ölçülən əhəmiyyətli dərəcədə artıq təminatlı kreditlər	4,425	-

Fərdi şəkildə dəyərsizləşmiş kreditlər

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 43,091 AZN məbləğində kreditlər fərdi qaydada qiymətləndirilmişdir. Belə kreditlər üçün 26,626 AZN məbləğində fərdi şəkildə dəyərsizləşmə üçün ehtiyat tanınmışdır.

ARMB-nin qaydalarına uyğun olaraq kreditlər yalnız İdarə Heyətinin qərarı ilə və ya, xüsusi hallarda, məhkəmə qərarı ilə silinə bilər.

Girov və kreditin keyfiyyətini artıran digər amillər

Tələb olunan girovun məbləği və növü biznes tərəfdaşının kredit riskinin qiymətləndirilməsindən asılıdır. Girov növlərinin münasibliyi və qiymətləndirmə parametrlərinə dair qaydalar tətbiq edilmişdir.

Alınmış girovların əsas növləri aşağıdakılardır:

- korporativ kreditlər üçün daşınmaz əmlak və ticarət debitor borcları üzrə haqlar, üçüncü tərəf zəminliyi;
- istehlak kreditləri üçün pul vəsaitləri, kreditə götürülən istehlak əşyaları üzrə haqlar və yaşayış mülkləri üzrə girovlar;
- avtokreditlər üçün pul vəsaitləri və nəqliyyat vasitələrinin girovları.

Rəhbərlik girovun bazar dəyərində nəzarət edir, müvafiq razılaşmaya uyğun olaraq əlavə girov tələb edir və kreditin dəyərsizləşməsi üçün ehtiyatın münasibliyini nəzərdən keçirdiyi zaman əldə etdiyi girovun bazar dəyərində nəzarət edir.

Müştərilərə verilmiş kreditlərin konsentrasiyası

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın on ən iri üçüncü tərəf borcalanına (2019: on ən iri borcalan) verilmiş cəmi kreditlər 41,436 AZN və ya ümumi kredit portfelinin 25%-ni təşkil etmişdir (2019: 65,064 AZN və ya 32%).

Kreditlər aşağıdakı müştəri qruplarına verilmişdir (ehtiyat ayırmalarından əvvəlki məbləğlər):

	2020	2019
Özəl müəssisələr	96,627	129,808
Fiziki şəxslər	70,750	74,363
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	167,377	204,171

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

9 Müştərilərə verilmiş kreditlər (davamı)

Kreditlər Azərbaycanda aşağıdakı iqtisadi sahələr üzrə təqim edilmişdir (ehtiyat ayırmalarından əvvəlki məbləğlər):

	2020	2019
Fiziki şəxslər	70,750	74,363
Ticarət müəssisələri	58,826	86,985
Daşınmaz əmlak tikintisi	23,347	24,483
Sənaye	14,454	18,340
Cəmi müştərilərə verilmiş kreditlər	167,377	204,171

Müştərilərə verilmiş kreditlərin hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat üçün Qeyd 24-ə baxın. Müştərilərə verilmiş kreditlərin ödəmə müddəti üzrə təhlili Qeyd 23-də göstərilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

10 Borc qiymətli kağızlara investisiyalar

	2020	2019
ARMB-nin notları	20,311	33,868
Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyi tərəfindən buraxılmış istiqrazlar	2,815	2,798
Sair	60	60
Cəmi	23,096	36,536

31 dekabr 2020-ci il tarixinə ARMB-nin notları və digər istiqrazlar 1-ci Mərhələyə aid edilmişdir.

Borc qiymətli kağızların nominal faiz dərəcələri və ödəmə müddətləri aşağıda təqdim olunur:

	2020		2019	
	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti	İllik faiz dərəcəsi	Ödəmə müddəti
ARMB-nin notları	5.76% - 6.01%	Yanvar 2021	5.76% - 6.01%	Yanvar 2020
AR Maliyyə Nazirliyinin istiqrazları	8.46% - 8.79%	Mart 2021	8.46% - 8.79%	Mart 2021

ARMB-nin notlarının tədavül müddəti 28 gündür və Bankın uçot siyasətinə uyğun olaraq pul vəsaitləri və onların ekvivalentlərindən ibarətdir. ARMB-nin notlarının vaxtı keçməmiş və ya dəyersizləşməmişdir.

Azərbaycan Respublikası Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarının tədavül müddəti 1,092 gündür. Maliyyə Nazirliyinin istiqrazlarının vaxtı keçməmiş və dəyersizləşməmişdir.

Bütün borc qiymətli kağızlar amortizasiya olunmuş dəyərdə qiymətləndirilmişdir.

Borc qiymətli kağızların kredit keyfiyyəti “yüksək dərəcə” kimi qiymətləndirilmişdir. Bankın kredit riskinin təsnifatı sistemi Qeyd 23-də təsvir edilir.

ARMB-nin notları və digər istiqrazların hər bir kateqoriyasının təxmin edilən ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 24-də açıqlanır.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

11 Əmlak və avadanlıqlar

Əmlak və avadanlıqlar üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2019-cu il	8,858	13,792	2,023	111	24,784
Əlavələr	32	2,112	7	3	2,154
Silinmələr	-	-	-	-	-
Köçürmələr	-	-	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il	8,890	15,904	2,030	114	26,938
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2019-cu il	(7,326)	(11,628)	(1,849)	(107)	(20,910)
Amortizasiya xərci	(622)	(1,253)	(48)	(3)	(1,926)
Silinmələr	-	-	-	-	-
Köçürmələr	-	-	-	-	-
31 dekabr 2020-ci il	(7,948)	(12,881)	(1,897)	(110)	(22,836)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2019-cu il	1,532	2,164	174	4	3,874
31 dekabr 2020-ci il	942	3,023	133	4	4,102
	İcarəyə götürülmüş aktivlərin əsaslı təmiri	Kompüter və ofis avadanlığı	Mebel və digər avadanlıqlar	Nəqliyyat vasitələri	Cəmi
İlkin dəyər					
31 dekabr 2018-ci il	8,770	13,067	1,985	110	23,932
Əlavələr	88	940	7	1	1,036
Silinmələr	-	(162)	(11)	-	(173)
Köçürmələr	-	(53)	42	-	(11)
31 dekabr 2019-cu il	8,858	13,792	2,023	111	24,784
Yığılmış köhnəlmə					
31 dekabr 2018-ci il	(6,657)	(10,820)	(1,781)	(101)	(19,359)
Amortizasiya xərci	(669)	(833)	(77)	(6)	(1,585)
Silinmələr	-	25	9	-	34
Köçürmələr	-	-	-	-	-
31 dekabr 2019-cu il	(7,326)	(11,628)	(1,849)	(107)	(20,910)
Xalis balans dəyəri					
31 dekabr 2018-ci il	2,113	2,247	204	9	4,573
31 dekabr 2019-cu il	1,532	2,164	174	4	3,874

31 dekabr 2020-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş əmlak və avadanlıqların ümumi balans dəyəri 12,213 AZN (2019: 11,564 AZN) təşkil etmişdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

12 Qeyri-maddi aktivlər

Qeyri-maddi aktivlər üzrə hərəkət aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2019-cu il	10,692	11,273	21,965
Əlavələr	985	1,314	2,299
Silinmələr	-	(5)	(5)
Köçürmələr	-	(3)	(3)
31 dekabr 2020-ci il	11,677	12,579	24,256
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2019-cu il	(9,534)	(4,541)	(14,075)
Amortizasiya xərci	(1,326)	(1,178)	(2,504)
31 dekabr 2020-ci il	(10,860)	(5,719)	(16,579)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2019-cu il	1,158	6,732	7,890
31 dekabr 2020-ci il	817	6,860	7,677

	Lisenzialar	Proqram təminatı	Cəmi
İlkin dəyər			
31 dekabr 2018-ci il	9,568	10,212	19,780
Əlavələr	1,144	1,061	2,205
Silinmələr	(31)		(31)
Köçürmələr	11		11
31 dekabr 2019-cu il	10,692	11,273	21,965
Yığılmış amortizasiya			
31 dekabr 2018-ci il	(8,336)	(3,504)	(11,840)
Amortizasiya xərci	(1,198)	(1,037)	(2,235)
31 dekabr 2019-cu il	(9,534)	(4,541)	(14,075)
Xalis balans dəyəri			
31 dekabr 2018-ci il	1,232	6,708	7,940
31 dekabr 2019-cu il	1,158	6,732	7,890

31 dekabr 2020-ci il tarixinə tamamilə amortizasiya olunmuş qeyri-maddi aktivlərin ümumi balans dəyəri 10,262 AZN (2019: 8,661 AZN) təşkil etmişdir.

13 İstifadə hüquqlu aktivlər və icarə öhdəlikləri

Bank binalar, nəqliyyat vasitələri və digər aktivləri icarəyə götürür. İcarə müqavilələri adətən sabit müddətə bağlanır, lakin bu müddətin uzadılması seçimini də nəzərdə tutur.

Müqavilələrə icarə və qeyri-icarə komponentləri daxil ola bilər. Bank icarə komponentlərini qeyri-icarə komponentlərindən ayırmaq əvəzinə, onları vahid icarə komponenti kimi uçota almaq üsulunu seçmişdir.

İcarə şərtləri fərdi qaydada nəzərdən keçirilir və icarə müqavilələrinə bir çox fərqli şərtlər daxil edilir. İcarə müqavilələrində icarəyə verənin icarə predmeti olan aktivləri ilə bağlı təminat hüququndan başqa heç bir xüsusi şərt nəzərdə tutulmur. İcarə predmeti olan aktivlər kreditlər üzrə təminat kimi istifadə edilə bilməz.

Bankın bir sıra icarə müqavilələrinə icarə müddətinin uzadılması və ləğv edilməsi seçimləri daxil edilmişdir. Onlar Bankın fəaliyyətində istifadə olunan aktivlərin idarə olunmasında əməliyyat çevikliyinin artırılması üçün tətbiq olunur. İcarə müddətinin uzadılma və ləğvetmə seçimlərinin əksəriyyəti Bank və müvafiq icarəyə verənlər tərəfindən icra edilə bilər.

1 yanvar 2019-cu il tarixindən etibarən icarə müqavilələri Bankın icarəyə götürülmüş aktivi istifadə etdiyi tarixdə müvafiq öhdəliklə birlikdə istifadə hüquqlu aktivlər kimi tanınır.

COVID-19 ilə əlaqədar olaraq Banka bir müqavilə üzrə aylıq icarə haqqına 3 AZN güzəşt edilmişdir və bu, xalis istifadə hüquqlu aktivlərin və icarə öhdəliyinin müvafiq olaraq 47 AZN və 68 AZN azalmasına gətirib çıxarmışdır. Faiz və amortizasiya xərcləri üzrə azalma müvafiq olaraq 1 AZN və 2 AZN təşkil etmişdir.

İstifadə hüquqlu aktivlərin icarə predmeti olan aktivlərin növünə görə təhlili aşağıda göstərilir:

	Binalar	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	5,392	359	-	5,751
Əlavələr	5,905	680	158	6,743
Silinmələr	(3,847)	(518)	-	(4,365)
Amortizasiya xərci	(1,916)	(192)	(109)	(2,217)
31 dekabr 2020-ci il tarixinə balans dəyəri	5,534	329	49	5,912

2020-ci il ərzində icarə öhdəlikləri üzrə faiz xərci 330 AZN (2019: 360 AZN) təşkil etmişdir. 2020-ci il ərzində icarə müqavilələri üzrə cəmi ödənişlər 2,448 AZN (2019: 2,680 AZN) olmuşdur.

Hər bir hesabat dövrünün sonunda gözlənilən son qalıq dəyəri müqayisə olunan aktivlər üzrə əldə edilən faktiki son qalıq dəyərini, eləcə də proqnozlaşdırılan gələcək qiymətləri əks etdirmək üçün yenidən nəzərdən keçirilir. 31 dekabr 2020-ci il tarixinə ödənilməsi gözlənilən məbləğ 6,968 AZN (2019: 9,123 AZN) təşkil etmiş və icarə öhdəliklərinin hesablanmasına daxil edilmişdir.

	Binalar	Nəqliyyat vasitələri	Digər	Cəmi
1 yanvar 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	5,624	651	99	6,374
Əlavələr	2,009	540	74	2,623
Silinmələr	(190)	(651)	(77)	(918)
Amortizasiya xərci	(2,051)	(181)	(96)	(2,328)
31 dekabr 2019-cu il tarixinə balans dəyəri	5,392	359	-	5,751

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

14 Mənfəət vergisi

Korporativ mənfəət vergisi xərci aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Cari vergi xərci	(544)	(1,439)
İl üzrə təxirə salınmış mənfəət vergisi gəliri	399	29
Mənfəət vergisi xərci	(145)	(1,410)

2020 və 2019-cu illər ərzində müəssisələr (o cümlədən banklara) tətbiq edilən mənfəət vergisi dərəcəsi 20% təşkil etmişdir. Effektiv mənfəət vergisi dərəcəsi qanunvericilikdə nəzərdə tutulan mənfəət vergisi dərəcəsinə fərqlənir. Aşağıdakı cədvəldə qanunvericiliklə nəzərdə tutulmuş mənfəət vergisi xərci faktiki xərclərlə üzləşdirilir:

	2020	2019
Mənfəət vergisi xərcindən əvvəlki mənfəət	3,473	7,605
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş mənfəət vergisi dərəcəsi	20%	20%
Qanunvericiliklə müəyyən edilmiş dərəcə ilə hesablanmalı olan mənfəət vergisi xərci	(695)	(1,521)
Vergi məqsədləri üçün çıxılmayan xərclərin vergi effekti:		
Gəlirdən çıxılmayan və digər daimi xərclərin effekti	476	147
Əvvəlki ilin vergi xərcinin effekti	74	(36)
Mənfəət vergisi xərci	(145)	(1,410)

31 dekabr tarixinə təxirə salınmış vergi aktiv və öhdəlikləri və onların müvafiq illərdə hərəkəti aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2018	Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2019	Mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda tanınmış	2020
Müvəqqəti fərqlərin vergi effekti					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	227	(183)	44	45	89
Satıla bilən investisiya qiymətli kağızları	-	38	38	(20)	18
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	(291)	241	(50)	-	(50)
Müştərilərə verilmiş kreditlər	(2,988)	1	(2,987)	306	(2,681)
Əmlak və avadanlıqlar	322	75	397	32	429
Qeyri-maddi aktivlər	(59)	(36)	(95)	23	(72)
Sair öhdəliklər	519	74	593	(44)	549
Sair aktivlər	125	(181)	(56)	57	1
Təxirə salınmış vergi öhdəliyi	(2,145)	29	(2,116)	399	(1,717)

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

15 Sair aktivlər və öhdəliklər

Sair aktivlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Ödənilməkdə olan məbləğlər	2,971	2,865
Sair maliyyə aktivləri	2,971	2,865
Yenidən mülkiyyətə keçmiş girov	2,869	2,703
Verilmiş avanslar	1,607	2,892
Vergilər üzrə artıq ödəmələr	382	473
Sair	6	3
Sair qeyri-maliyyə aktivləri	4,864	6,071
Sair aktivlər	7,835	8,936

31 dekabr 2020-ci il tarixinə 1,697 AZN (2019: 2,892 AZN) məbləğində verilmiş avanslar əsasən əmlak və avadanlıqların alınması və icarə xidmətləri üçün ödənişlərdən ibarət olmuşdur.

Sair öhdəliklər aşağıdakılardan ibarət olmuşdur:

	2020	2019
Plastik kartlar üzrə hesablaşmalar	1,899	3,469
İcarə öhdəlikləri	5,297	5,698
Sair	585	174
Sair maliyyə öhdəlikləri	7,781	9,341
İşçilər üzrə hesablanmış xərclər	1,718	1,644
Sosial sığorta ödənişləri	422	430
Təxirə salınmış gəlirlər	332	463
Ehtiyatlar	136	383
Sair	987	661
Sair qeyri-maliyyə öhdəlikləri	3,595	3,581
Sair öhdəliklər	11,376	12,922

İşçilər üzrə hesablanmış xərclərə Bankın maliyyə nəticələrinə əsasən işçilərə verilmiş 1,043 AZN (2019: 926 AZN) məbləğində mükafatlar, eləcə də istifadə edilməmiş məzuniyyət günlərinə görə hesablanmış 675 AZN (2019: 718 AZN) məbləğində müavinətlər daxildir.

31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə təxirə salınmış gəlirlər əsasən plastik kartlar, zəmanət və akkreditivlərin təqdim edilməsinə görə alınmış komissiyalardan ibarətdir.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə sair qeyri-maliyyə öhdəliklərinin 827 AZN məbləğində hissəsini (2019: 230 AZN) sair vergi öhdəlikləri təşkil edir.

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

15 Sair aktivlər və öhdəliklər (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə sair maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyətinə görə təhlili aşağıda göstərilir:

Pul köçürmələri üzrə hesablaşmalar	2020	2019
<i>Vaxtı keçməmiş və dəyərsizləşməmiş</i>		
Sair maliyyə aktivləri		
Yüksək dərəcə	2,971	2,865
Cəmi sair maliyyə aktivləri	2,971	2,865

16 Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər

Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Azərbaycan İpoteka Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	8,360	5,624
Sahibkarlığa Kömək Milli Fonduna ödəniləcək vəsaitlər	3,605	4,289
Tələbli depozitlər	7	138
Kredit təşkilatlarınınma ödəniləcək vəsaitlər	11,972	10,051

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bank Azərbaycan İpoteka Fondundan və Sahibkarlığa Kömək Milli Fondundan müvafiq olaraq 2050-ci il (2019: 2043-cü il) və 2024-cü ilə (2019: 2024-cü il) ilə qədər illik 1%-4% (2019: illik 1%-4%) və 1% (2019: illik 1%) dərəcəsi ilə 8,360 AZN (2019: 5,624 AZN) və 3,605 AZN (2019: 4,289 AZN) məbləğində kredit vəsaitləri cəlb etmişdir.

17 Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Cari hesablar	216,856	276,430
Müddətli depozitlər	32,707	54,179
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	249,563	330,609

31 dekabr 2020-ci il tarixinə müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərin 103,987 AZN məbləğində hissəsi və ya 42%-i (2019: 144,537 AZN və ya 44%) on ən iri müştəriyə (2019: on ən iri müştəri) aid olmuşdur.

31 dekabr 2020-ci il tarixinə fiziki şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi 2.56% (2019: 2.39%), hüquqi şəxslərin ödənilməmiş müddətli depozitləri üzrə orta illik faiz dərəcəsi isə 4.32% (2019: 3.59%) təşkil etmişdir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə aşağıdakı növ müştəri hesabları daxildir:

	2020	2019
Özəl müəssisələr	166,049	231,322
Fiziki şəxslər	83,467	99,244
İctimai təşkilatları	47	43
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	249,563	330,609

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

17 Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər (davamı)

Müştəri hesablarının iqtisadi sektorlar üzrə təhlili aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020	2019
Ticarət	126,915	142,026
Fiziki şəxslər	83,467	99,244
Daşınmaz əmlak tikintisi	23,841	60,783
Sığorta və digər maliyyə təşkilatları	3,689	8,914
Nəqliyyat və rabitə	7,332	13,524
Dövlət və ictimai təşkilatlar	4,319	6,118
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	249,563	330,609

Müştəri hesablarının hər bir kateqoriyasının ədalətli dəyəri haqqında məlumat Qeyd 24-də təqdim edilir. Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar haqqında məlumat Qeyd 25-də açıqlanır.

18 Nizamnamə kapitalı

31 dekabr 2020-ci il tarixinə adi səhmlərin sayı 2,769,035,194 ədəd (2019: 2,769,035,194) olmuşdur. Azərbaycan manatında olan hər bir adi səhmin nominal dəyəri 0.02 AZN-dir. Bu səhmlər bərabər hüquqludur və hər bir səhm üzrə səhmdara bir səs hüququ verilir.

Səhmdarlar Bankın nizamnamə kapitalına qoyuluşlarını Azərbaycan manatı ilə həyata keçirmiş və dividend və hər hansı kapital ödənişlərini Azərbaycan manatı ilə almaq hüququna malikdirlər.

31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə Bankın nizamnamə kapitalı aşağıdakı kimi olmuşdur:

	Dövriyyədə olan adi səhmlərin sayı	Cəmi ödənilmiş və qeydiyyatdan keçmiş adi səhmlərin nominal dəyəri
31 dekabr 2019	2,769,035,194	55,381
Emissiya edilmiş yeni səhmlər	-	-
31 dekabr 2020	2,769,035,194	55,381

19 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər

Hüquqi məsələlər. Adi fəaliyyəti gedişində Bank məhkəmə iddiaları və şikayətləri ilə üzləşir. Rəhbərlik hesab edir ki, belə iddia və ya şikayətlərdən irəli gələn mümkün öhdəlik (əgər olarsa) Bankın maliyyə vəziyyəti və ya gələcək əməliyyat nəticələrinə əhəmiyyətli dərəcədə mənfi təsir göstərməyəcəkdir.

Şərti vergi öhdəlikləri. Azərbaycanın vergi, valyuta və gömrük qanunvericiliyi müxtəlif şərtlərə və tez-tez edilən dəyişikliklərə məruzdur. Bundan əlavə, Bankın əməliyyatları və fəaliyyətinə tətbiq edilən vergi qanunvericiliyinin vergi orqanları tərəfindən şərh edilməsi rəhbərliyin şərhini ilə üst-üstə düşməyə bilər. Azərbaycan Respublikasında son zamanlar baş vermiş hadisələr göstərir ki, vergi orqanları qanunvericiliyin şərh edilməsi və vergi hesablamlarının yoxlanılmasında daha sərt mövqe tuta bilər. Buna görə də vergi orqanları Bankın əməliyyat və fəaliyyət növləri ilə bağlı əvvəl irəli sürmədikləri iddiaları irəli sürə bilərlər. Nəticə etibarilə, müvafiq orqanlar tərəfindən əlavə iri vergi, cərimə və faiz hesablanı bilər. Vergi yoxlamaları həmin yoxlamaların keçirildiyi il də daxil olmaqla, vergi ödəyicisinin son üç təqvim ilindən çox olmayan fəaliyyətini əhatə edə bilər.

Rəhbərlik hesab edir ki, 31 dekabr 2020-ci il tarixinə onun tərəfindən müvafiq qanunvericiliyin şərhini düzgündür və vergi qanunvericiliyi ilə bağlı Bankın mövqeyi dəyişməyəcəkdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

19 Təəhhüdlər və şərti öhdəliklər (davamı)

Prudensial normativlərə riayət edilməsi. Tənzimləyici orqan banklardan yerli standartlara uyğun maliyyə hesabatları əsasında hesablanmış müəyyən normativlərə riayət etməyi tələb edir. 31 dekabr 2020 və 31 dekabr 2019-cu il tarixinə Bank bütün prudensial normativlərə riayət etmişdir.

Kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər. Bank tərəfindən müştərilərə zəmanətlərin və akkreditivlərin verilməsinin əsas məqsədi müştərilərə tələb olduqda vəsaitlərin mövcudluğunu təmin etməkdir. Zəmanətlər və ehtiyat akkreditivləri müştəri üçüncü tərəflər qarşısında öhdəliklərini yerinə yetirə bilmədiyi təqdirdə Bankın ödəmələr edəcəyini qəti təsdiq edən sənədlərdir. Sənədli akkreditivlər və kommersiya akkreditivləri, Banka müəyyən edilmiş məbləğə qədər və xüsusi şərtlərlə tələb təqdim etmək hüququnu üçüncü tərəfə verən, Bankın müştəri adından üzərinə götürdüyü yazılı öhdəlik olaraq, aid olduqları malların çatdırılması və ya pul depozitləri ilə təmin edilir və beləliklə də birbaşa borcla müqayisədə daha aşağı riskə məruz qoyur.

31 dekabr tarixinə Bankın təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
İstifadə edilməmiş kredit öhdəlikləri	103,725	78,792
Açılmış zəmanətlər	10,913	17,628
Akkreditivlər	2,124	1,904
Cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	116,762	98,324
Çıxılsın: zəmanətlər üzrə təminat kimi saxlanılan pul vəsaitləri	(3,783)	(4,284)
Ehtiyat və pul şəklində təminat alınmış kreditlər çıxılmaqla, cəmi kreditlərlə bağlı öhdəliklər	112,979	94,040

31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə mövcud olan zəmanət məktublarının əksəriyyəti müştərilərə mal və xidmətlərin təchiz edilməsi üçün verilmiş zəmanətlər və müxtəlif təşkilatlarla elan edilmiş tenderlərdə iştirak etmək niyyəti ilə girov kimi müştərilərə verilmiş tender zəmanətlərindən ibarətdir.

20 Faiz gəlirləri və xərcləri

Faiz gəlirləri və xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Effektiv faiz metodu ilə hesablanmış faiz gəliri		
Müştərilərə verilmiş kreditlər	18,038	19,776
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	2,256	3,979
Amortizasiya olunmuş dəyərlə ölçülən investisiya qiymətli kağızlar	1,374	2,633
Cəmi faiz gəlirləri	21,668	26,388
Faiz xərcləri		
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	(1,502)	(2,887)
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	(218)	(169)
Cəmi faiz xərcləri	(1,720)	(3,056)
Sair oxşar xərclər		
İcarə öhdəlikləri	(330)	(360)
Cəmi sair oxşar xərclər	(330)	(360)
Cəmi faiz və sair oxşar xərclər	(2,050)	(3,416)
Xalis faiz marjası	19,618	22,972

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

21 Xalis haqq və komissiya gəlirləri

Xalis haqq və komissiya gəlirləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Plastik kartlarla əməliyyatlar	3,242	4,030
Hesablaşma əməliyyatları	3,102	3,872
Pul vəsaitləri ilə əməliyyatlar	1,516	1,587
Zəmanətlər və akkreditivlər	546	737
Agent fəaliyyəti	206	248
Digər	94	55
Haqq və komissiya gəlirləri	8,706	10,529
Plastik kartlarla əməliyyatlar	(3,281)	(3,711)
Hesablaşma əməliyyatları	(1,045)	(1,287)
Agent fəaliyyəti	(81)	(219)
Zəmanətlər və akkreditivlər	(7)	(13)
Digər	(301)	(342)
Haqq və komissiya xərcləri	(4,715)	(5,572)
Xalis haqq və komissiya gəlirləri	3,991	4,957

22 Əmək haqqı, ümumi və inzibati xərclər

Əmək haqqı xərcləri aşağıdakılardan ibarətdir:

	2020	2019
Əmək haqqı və mükafatlar	(7,505)	(8,013)
Sosial sığorta ayırmaları	(1,082)	(1,013)
İşçilərə digər ödənişlər	(735)	(893)
Əmək haqqı xərcləri	(9,322)	(9,919)

Ümumi və inzibati xərclər aşağıdakılardır:

	2020	2019
Köhnəlmə və amortizasiya xərcləri	(4,430)	(3,820)
İstifadə hüquqlu aktivlər üzrə amortizasiya xərcləri	(2,217)	(2,328)
Texniki dəstək xərcləri	(1,670)	(1,722)
Hüquq və konsaltinq xidmətləri	(1,002)	(840)
Təmir və texniki xidmət xərcləri	(916)	(892)
Mühafizə xidməti	(892)	(838)
Rabitə xərcləri	(863)	(846)
Marketinq və reklam xərcləri	(442)	(467)
Kommunal xidmətlər	(277)	(279)
Mənfəət vergisindən başqa digər əməliyyat vergiləri	(214)	(208)
İanələr	(147)	-
Üzvlük haqları	(106)	(324)
Sığorta xərcləri	(98)	(123)
Ofis təchizatı xərcləri	(61)	(115)
Əyləncə xərcləri	(26)	(143)
Əsas vəsaitlər və qeyri-maddi aktivlərin silinməsi üzrə zərər	(13)	(35)
Cərimə və penyalər	(6)	141
Ezamiyyə xərcləri	(4)	(27)
Sair xərclər	(657)	(618)
Ümumi və inzibati xərclər	(14,041)	(13,484)

23 Risklərin idarə olunması

Öz fəaliyyətində Bank müxtəlif risklərə məruz qalır və bunları daimi müəyyən etmə, ölçmə və müşahidə etmə prosesləri, kredit limitlərinin müəyyən edilməsi və digər daxili nəzarət tədbirləri vasitəsilə idarə edir. Risklərin idarə edilməsi Bankın daim mənfəətlə işləməsi üçün mühüm əhəmiyyət kəsb edir. Bankın hər bir əməkdaşı öz vəzifələri daxilində risklərə görə məsuliyyət daşıyır. Bank kredit riski, likvidlik riski, bazar riski və əməliyyat riskinə məruz qalır.

Müstəqil riskə nəzarət prosesinə mühitdə, texnologiyada və sənayedə dəyişikliklər kimi biznes riskləri daxil deyildir. Onlar Bankın strateji planlaşdırma prosesi vasitəsilə nəzarət altında saxlanılır.

Risklərin idarə olunması strukturu. İdarə Heyəti risklərin müəyyən edilməsi və nəzarət edilməsinə görə ümumi məsuliyyət daşıyır, lakin risklərin idarə olunması və izlənməsi üçün məsuliyyət daşıyan ayrıca müstəqil orqanlar da vardır.

Direktorlar Şurası. Direktorlar şurası risklərin idarə olunmasında ümumi yanaşma, risk strategiyaları və prinsiplərinin təsdiq edilməsi üçün məsuliyyətlidir.

İdarə Heyəti. İdarə Heyəti Bankda ümumi risk prosesinə nəzarətə görə məsuliyyət daşıyır.

Risk Komitəsi. Risk Komitəsi risk strategiyasının işlənilib hazırlanması və risk prinsipləri, konsepsiyası, siyasəti və limitlərinin tətbiqi üçün ümumi məsuliyyət daşıyır. Komitə fundamental risk məsələləri üçün məsuliyyətlidir və risklə bağlı müvafiq qərarların yerinə yetirilməsinə nəzarət edir.

Risklərin idarə olunması bölməsi. Risklərin idarə olunması bölməsi müstəqil nəzarət prosesini təmin etmək məqsədilə risklə bağlı prosedurların tətbiqi və dəstəklənməsi üçün məsuliyyət daşıyır.

Risklərə nəzarət bölməsi. Risklərə nəzarət bölməsi bütün Bankda risk prinsipləri, qaydaları və limitlərinə uyğunluğu izləmək üçün məsuliyyət daşıyır. Hər bir təsərrüfat qrupuna risklərə müstəqil nəzarət, o cümlədən müəyyən edilmiş limitlərlə müqayisədə riskə məruz qalan pozisiyaların həcminə nəzarət, eləcə də yeni məhsulların və strukturlaşdırılmış əməliyyatların riskinin qiymətləndirilməsi üçün məsuliyyət daşıyan mərkəzsizləşdirilmiş bölmə daxildir. Bu bölmə həmçinin risklərin ölçülməsi və hesabat sistemlərində tam əks etdirilməsi üçün məlumatın toplanmasını təmin edir.

Bankın xəzinədarlığı. Bankın xəzinədarlığı Bank aktivlərinin və öhdəliklərinin idarə olunması, eləcə də ümumi maliyyə strukturu üçün məsuliyyət daşıyır. Bundan əlavə, xəzinədarlıq Bankın maliyyələşdirmə və likvidlik riskləri üzrə məsuliyyət daşıyır.

Daxili Audit. Daxili audit funksiyası hər il Bankda risklərin idarə olunması proseslərinin audit yoxlamasını apararaq, həm prosedurların münasibliyini, həm də Bankın prosedurlara riayət etməsini yoxlayır. Daxili Audit bütün qiymətləndirmələrin nəticələrini rəhbərliklə müzakirə edir və nəticə və tövsiyələr haqqında Audit Komitəsinə hesabat verir.

Risklərin ölçülməsi və hesabat sistemləri. Bankın riskləri həm adi şəraitdə yaranması ehtimal edilən zərəri, həm də statistik modellər əsasında maksimal faktiki zərərlərin qiymətləndirilməsi olan gözlənilməyən zərərləri əks etdirən metoddan istifadə etməklə ölçülür. Modeller keçmiş təcrübədən əldə edilmiş və iqtisadi şəraitləri nəzərə almaqla düzəlişlər edilmiş ehtimallardan istifadə edir. Bundan əlavə, Bank baş verməsi ehtimal ediləməyən ağır hadisələr əsasında baş verdiyi təqdirdə ən pis hadisələrin ssenari modellərini hazırlayır.

Risklərin monitorinqi və nəzarət edilməsi ilk öncə Bankın müəyyən etdiyi limitlərə əsaslanır. Belə limitlər Bankın biznes strategiyasını və bazar mühitini, eləcə də Bankın qəbul etmək istədiyi risk səviyyəsini əks etdirir və bu zaman əsas diqqət ayrı-ayrı sahələrə yetirilir. Bundan əlavə, Bank bütün risk və əməliyyat növləri üzrə ümumi risk həcmi ilə bağlı olaraq ümumi risk daşımaq qabiliyyətinə nəzarət edir və bu qabiliyyəti qiymətləndirir.

Bütün fəaliyyət növləri üzrə əldə edilmiş məlumat risklərin təhlil və nəzarət edilməsi və tez aşkar olunması məqsədilə yoxlanılır və işlənir. Mütəmadi olaraq sənaye sahəsi, müştəri və coğrafi risklər haqqında məlumat təqdim edilir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyası. Konsentrasiya biznes tərəfdaşlarının oxşar iş fəaliyyəti ilə məşğul olmasından, iş növünün eyni coğrafi regionda yer almasından, eyni iqtisadi xüsusiyyətlərə malik olması və nəticədə iqtisadi, siyasi və ya digər şərtlərdəki dəyişikliklərin həmin biznes tərəfdaşlarının müqavilələrdə göstərilmiş şərtlərin yerinə yetirilməsi imkanlarına oxşar təsir göstərməsindən yaranır. Konsentrasiya Bankın fəaliyyətinin xüsusi coğrafi yerlərə və sənaye sahələrinə təsir göstərən dəyişikliklərə həssaslığını göstərir.

Həddindən artıq risk konsentrasiyasının təsiri altına düşməmək üçün, Bankın daxili siyasət və prosedurlarına diversifikasiyalı portfelin dəstəklənməsinə yönəlmiş xüsusi prinsiplər daxil edilir. Müəyyən edilmiş risk konsentrasiyası müvafiq qaydada nəzarət və idarə olunur.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Kredit riski. Maliyyə aləti ilə əməliyyat aparən bir tərəfin müqavilə öhdəliyini yerinə yetirməməsi nəticəsində digər tərəfə maliyyə zərəri vurularsa, Bank kredit riskinə məruz qalır.

Kredit riski Bankın qarşı tərəflərlə həyata keçirdiyi kredit və digər əməliyyatlar nəticəsində yaranır ki, bu da maliyyə aktivlərinin və balansdankənar kredit öhdəliklərin yaranmasına səbəb olur.

Bankın məruz qaldığı kredit riskinin maksimal səviyyəsi maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatda maliyyə aktivlərinin balans dəyərində əks etdirilir. Təqdim edilmiş maliyyə zəmanətləri, kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər, istifadə edilməmiş kredit xətləri və ixrac/idxal akkreditivləri üçün maksimal kredit riski öhdəliyin məbləğidir.

Kreditlə bağlı təəhhüd riskləri. Bank müştərilərə zəmanətlər verir. Həmin zəmanətlər Bankın müştərilərin adından ödənişlər aparmağını tələb edə bilər. Müştərilər bu ödənişləri Banka akkreditivin şərtləri əsasında qaytarırlar. Onlar Bankı kreditlərlə oxsar risklərə məruz qoyur, bunlar da eyni nəzarət prosesləri və qaydaları ilə azaldılır.

Maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın komponentləri üzrə kredit riskinin maksimal həcmi, qarşılıqlı hesablaşma haqqında əsas razılaşmaların və girov razılaşmalarının istifadə edilməsi nəticəsində riskin azalmasını nəzərə almadan, daha yaxşı həmin komponentlərin balans dəyərləri ilə əks etdirilir.

Maliyyə aktivlərinin növləri üzrə kreditin keyfiyyəti. Maliyyə aktivlərinin kredit keyfiyyəti Bankın daxili kredit reytingləri ilə idarə olunur. Aşağıdakı cədvəldə Bankın kredit reytingi sistemində əsaslanaraq maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatın kreditlə bağlı sətirlərində aktivlərin sinifləri üzrə kredit keyfiyyəti göstərilir.

Bank kredit riskini ayrı-ayrı biznes tərəfdaşları və coğrafi və sənaye konsentrasiyaları üzrə Bankın qəbul etməyə hazır olduğu riskin həcmi üzrə limitləri müəyyən etməklə və həmin limitlərə riayət edilməni monitoring etməklə idarə edir və nəzarət altında saxlayır.

Bank kredit keyfiyyətinin yoxlanılması prosesini təsis etmişdir ki, girovun müntəzəm qaydada yenidən baxılması da daxil olmaqla biznes tərəfdaşlarının krediti ödəmək qabiliyyətlərində mümkün dəyişikliklərin tez müəyyən edilməsi təmin edilsin. Biznes tərəfdaşları üzrə limitlər hər bir biznes tərəfdaşına risk reytingi verən kredit riskinin təsnifləşdirilməsi sistemindən istifadə etməklə müəyyən edilir. Kredit risklərini azaltmaq məqsədilə Bank fəal şəkildə girovdan istifadə edir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi. GKZ gələcək pul axınlarındakı azalmaların ehtimal ilə ölçülmüş cari dəyərinin qiymətləndirilməsidir (yəni, müəyyən müddət ərzində çəki qismində müvafiq defolt riskləri istifadə olunmaqla kredit zərərlərinin orta çəkisidir). GKZ-nin qiymətləndirilməsi obyektivdir və gələcəkdə makroiqtisadi vəziyyətin inkişafı üzrə gözlənilən defolt riskinin uyğunlaşdırılması yolu ilə müəyyən edilir. GKZ-nin qiymətləndirilməsi Bank tərəfindən istifadə olunan dörd parametrdən əsaslı olaraq: defolt ehtimalı (“PD”), defolta məruz qalan dəyər (“EAD”), defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (“LGD”) və diskont dərəcəsi (“DR”).

Defolt anlayışı. Aşağıdakı halda Bank defolt vəziyyətinin yarandığını hesab edir.

- Kreditin ödənişi 90 gündən artıq gecikdirildikdə.

Gözlənilən kredit zərərləri maliyyə alətinin *bütöv müddəti* üzrə modelləşdirilir. *Bütöv müddət* borc alətlərinin bitmə tarixinədək qalan müddət ərzində gözlənilən hər hansı qabaqcadan ödənişlər nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir. Kreditlərin verilməsi üzrə öhdəliklər və maliyyə zəmanəti müqavilələri üçün bu, Bankın kredit vermək üçün cari müqavilə öhdəliyinə malik olduğu müddət ərzində müqavilə ilə müəyyən edilmiş müddətdir. Müqavilədə nəzərdə tutulan ödəmə müddəti əsasında bütöv müddət üzrə potensial zərərlərin müəyyən edilməsi prinsipinə istisna olaraq fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları üzrə bütöv müddət üçün potensial zərərlər kredit kartları üzrə müqavilələrin gözlənilən müddəti və daxili statistikaya əsaslanan dövr ərzində müəyyən edilir və orta hesabla 3-5 il təşkil edir.

“Bütöv müddət üçün GKZ” modelində maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində bütün mümkün defolt hadisələrinin baş verməsi nəticəsində yaranan zərərlər qiymətləndirilir. “12 aylıq GKZ” modeli hesabat dövründən sonra 12 ay ərzində və ya bitmə tarixinə bir ildən az qalmış maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində hesablanır və bitmə tarixinədək qalan müddət üzrə gözlənilən kredit zərərlərinin bir hissəsini təşkil edir.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi üçün Bank üç yanaşma tətbiq edir: (i) fərdi qaydada qiymətləndirmə; (ii) portfel əsasında qiymətləndirmə: daxili reytinglər fərdi qaydada qiymətləndirilir, lakin eyni kredit riski reytingləri və eyni kredit portfeli seqmentləri üçün GKZ-nin hesablanması prosesində eyni kredit riski parametrləri (məsələn, PD, LGD) tətbiq edilir; və (iii) xarici reytinglər əsasında qiymətləndirmə.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi ilkin tanınmadan sonra borcalanın kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə dəyişməsinə əsaslıdır. Bu yanaşma gözlənilən kredit zərərlərinin qiymətləndirilməsi üçün üç mərhələli modelə əsaslanır. 1-ci Mərhələ - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərində aktivin effektiv faiz dərəcəsini tətbiq edir.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 1-ci Mərhələyə geri köçürülür. Əgər maliyyə aktivini kredit riskinin əhəmiyyətli artması nəticəsində 2-ci Mərhələyə köçürülmüşdürsə, Bank həmin kredit riskinin aktuallığının saxlanması və ya dəyişməsinə əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

Defolt vəziyyətindən qayıtma defolt zamanı ona səbəb olmuş hadisələrin başa çatmasından asılıdır. Bu zaman iki ssenari müşahidə oluna bilər:

- 90 gündən artıq vaxtı keçmiş maliyyə aktivinin gecikmə müddəti 30 günə çatdıqda, bu artıq defolt hesab edilmir;
- digər defolt hadisələrinin təsir etdiyi vaxtı keçmiş maliyyə aktivləri ardıcıl olaraq 12 ay ərzində hər hansı defolt meyarına cavab vermədikdə, defolt statusundan çıxır;

Bu məntiq gecikmənin aradan qaldırılmasından sonrakı dövrdə maliyyə aktivinin defolt vəziyyətinə yenidən qayıtması ehtimalına əsasən aparılan təhlil nəticəsində müəyyən edilir.

Maliyyə zəmanətləri və kreditlərin verilməsi ilə bağlı öhdəliklər üzrə GKZ-nin qiymətləndirilməsi. Bu maliyyə alətləri üzrə GKZ-nin qiymətləndirilməsi balans riskləri üçün yuxarıda qeyd edilən eyni mərhələləri əks etdirir və EAD-nin hesablanması hissəsində fərqlənir. EAD kreditə konvertasiya əmsalı (“CCF”) və gələcək əməliyyatlar (ExOff) üzrə müqavilə öhdəliyindən ibarətdir. Korporativ müştərilər üçün açılan, lakin istifadə edilməyən kredit xətləri, fiziki şəxslərə verilmiş kredit kartları və maliyyə zəmanətləri üçün CCF defolt zamanı borcların statistik təhlili əsasında müəyyən edilir. Overdraftlar üçün CCF kredit limitlərinin müştərilər tərəfindən istənilən zaman istifadə edilə bilməsinə görə 100% müəyyən edilir.

Daxili reytinglər. PD modellərinin hazırlanması məqsədilə hər bir maliyyə aktivini üzrə risk profilinin fərqləndirilməsi üçün sadələşdirilmiş davranış qiymətləndirmə modelləri hazırlanmış və təkmilləşdirilmişdir.

Kredit riskinin təsnifatı portfel riskləri üzrə daxili proseslərin qiymətləndirilməsi və idarə edilməsi üçün banklar tərəfindən geniş istifadə edilən vasitədir. Kredit riskinin təsnifatı ümumilikdə müəyyən zaman anında mövcud olan məlumata əsasən gələcəkdə baş verməsi ehtimal olunan hadisənin proqnozlaşdırılması üçün müəyyən edilmiş statistik metoddur. Bu, xüsusilə banklara kredit almaq üçün müraciət edən müştərinin (müraciətin qiymətləndirilməsi modeli) və ya portfeldə artıq mövcud olan müştərinin defolt ehtimalını qiymətləndirməyə imkan yaradır (davranış qiymətləndirmə modeli).

Keçmiş ödəmə davranışının gələcək üçün effektiv göstərici olması kredit riskinin təsnifatı modelinin işlənilməsi üçün əsas fərziyyə hesab edilir və beləliklə, həmin modellər keçmiş məlumatlara əsasən hazırlanmışdır. Xüsusilə, davranış modellərinin hazırlanması zamanı əvvəlki defolt vəziyyəti, kreditlərin əvvəlki istifadəsi, əvvəlki ödənişlər və ya ödənişlərin toplanmasına dair məlumatlardan istifadə edilir. Praktikada, kredit riskinin təsnifatı nəticələri əlaqəli atributlar və çəki əmsalları ilə birlikdə yüksək proqnozlu məlumatların xüsusiyyətlərini özündə əks etdirir. Ümumi reyting hər bir xüsusiyyət üzrə ümumi göstəricilərdən formalaşır.

Kreditin verilməsi üzrə avtorizasiya səviyyələri, həmçinin korporativ, kommersiya və KOS müştərilərinin reytinginə uyğun olaraq müəyyən edilir. Bu metodologiyanın məqsədi aşağı reytingli müştərinin yüksək reyting səviyyəsinə, yüksək reytingli müştərinin isə aşağı reyting səviyyəsinə təyin etməklə, kredit proseslərini risk əsasında optimallaşdırmaqdır.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Defoltun müəyyən edilməsi üçün Bank aşağıdakı meyarları nəzərə alır:

- ödənişin 90 gündən artıq gecikdirilməsi;
- Borcalanın Bankdan götürdüyü kreditlərdən ən azı birini qaytara bilməməsi (çarpaz defolt);
- Borcalanın mənfi kredit tarixçəsinə malik olması;
- Borcalanın ödəmə qabiliyyətinin pisləşməsi.

Kredit riskinin təsnifatı göstəricilərinə əsaslanan reytinglər oxşar risk profilli maliyyə aktivlərini əks etdirir. Bu səbəbdən, defolt ehtimalları Bankın ümumi mənşəli riskləri (seqment və reytinglər üzrə) əsasında hesablanır.

Kredit riskinin təsnifatı sistemi. Kredit riskinin qiymətləndirilməsi və kredit riskinin səviyyəsinə görə maliyyə alətlərinin təsnifləşdirilməsi məqsədilə Bank iki yanaşmadan: Daxili risk əsaslı reyting sistemindən (IRB) və beynəlxalq reyting agentlikləri (Standard & Poor's - “S&P”, Fitch, Moody's) tərəfindən müəyyənləşdirilən xarici kredit reytingi sistemindən istifadə edir. Kənar kredit reytingləri və müəyyən edilmiş PD intervalları aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

Vahid şkala üzrə ödəmə qabiliyyəti dərəcələri	Kənar beynəlxalq reyting agentliklərinin müvafiq reytingləri (S&P)	Müvafiq PD intervalı
Ən yüksək dərəcə	Reytingi AAA dan BB+ dək	0,01% - 0,5%
Yüksək dərəcə	Reytingi BB den B+ dək	0,51% - 3%
Orta dərəcə	B, B-	3% - 10%
Xüsusi monitorinq tələb edir	CCC+ dan CC- dək	10% - 99,9%
Defolt	C, D-I, D-II	100%

Vahid şkala üzrə kredit riskinin hər bir səviyyəsi üçün müəyyən ödəmə qabiliyyəti dərəcələri təyin olunur:

- *Ən yüksək dərəcə* – aşağı kredit riski olan yüksək keyfiyyətli aktivlər;
- *Yüksək dərəcə* – orta kredit riski olan kifayət qədər keyfiyyətli aktivlər;
- *Orta dərəcə* – qənaətbəxş kredit riski olan orta keyfiyyətli aktivlər;
- *Xüsusi monitorinq tələb edir* – daha ətraflı monitorinq və bərpaedici idarəetmə tələb edən kreditləşdirmə mexanizmləri; və
- *Defolt* – defolt hadisəsi baş vermiş kreditləşdirmə mexanizmləri.

Kənar reytinglər. Kontragentlərə kənar reytinglər S&P, Moody's və Fitch kimi müstəqil beynəlxalq reyting agentlikləri tərəfindən təyin edilir. Bu reytinglər ictimaiyyətə açıqdır. Həmin reytinglər və müvafiq PD intervalları aşağıdakı maliyyə alətlərinə tətbiq edilir: ARMB-dən alınacaq vəsaitlər, müxbir hesablar üzrə qalıqlar, o cümlədən overnəyət depozitlər və depozitlər.

Defolt ehtimalı (PD). PD müəyyən müddət ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsidir. Hər bir maliyyə aktivi üzrə hesablanmış bütöv müddət üçün PD əyrisi portfelin müddətindən, reytingindən və seqmentindən asılıdır. 12-aylıq defolt ehtimalı bütöv müddət üçün PD əyrisinin bir hissəsi kimi hesablanır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalının hesablanması üçün Bank seqment və məhsulun növündən asılı olaraq “Bayesian Scalar”, “Weibull və Düzəliş Edilmiş Weibull paylanması” kimi fərqli statistik yanaşmalardan istifadə edir.

GKZ-nin hesablanması üçün iki növ defolt ehtimalından istifadə edilir: 12 aylıq və bütöv müddət üçün defolt ehtimalı. 12 aylıq defolt ehtimalının qiymətləndirilməsi əvvəlki dövrlər üzrə defolt haqqında mövcud olan ən son məlumatlara əsaslanır və zərurət yarandıqda, dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlar da nəzərə alınır. Bütöv müddət üçün defolt ehtimalı maliyyə alətinin qalan müddəti ərzində defoltun baş vermə ehtimalının qiymətləndirilməsini əks etdirir və maliyyə alətinin bütöv müddəti ərzində 12 aylıq defolt ehtimalının məbləğinə bərabərdir. Bütöv müddət üzrə defolt ehtimalının hesablanması üçün Bank seqmentdən və kreditin növündən (miqrasiya matrisi əsasında hesablanan 12 aylıq defolt ehtimalının ekstrapolyasiyası, əvvəlki dövrlər üzrə defolt məlumatları əsasında bütöv müddət üzrə defolt ehtimalı əyriləri) asılı olaraq müxtəlif statistik üsullardan, risklərin intensivliyi metodundan və digər yanaşmalardan istifadə edir.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Makroiqtisadi amillər. Bankın daxili proqnozları növbəti üç il ərzində gözlənilən makroiqtisadi inkişaf üzrə ən dəqiq təxminləri əks etdirir. Üç ildən sonra heç bir makroiqtisadi təsir nəzərə alınmamışdır. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin defolt ehtimalına təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Digər iqtisadi proqnozlarda olduğu kimi, bu proqnozlarda da yüksək dərəcədə qeyri-müəyyənlik mövcuddur və bu səbədən, faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank hesab edir ki, bu proqnozlar mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir.

Defolt baş verəcəyi halda itirilməsi gözlənilən məbləğ (LGD). LGD defolt baş verdiyi zaman yaranan zərərin qiymətləndirilməsidir. Bu, müqavilə üzrə ödənilməli gələcək pul axınları ilə borcalanın əldə etməsi gözlənilən pul axınları arasındakı fərqə əsaslanır. Gözlənilən zərərlər hesabat dövrünün sonunda cari dəyərə diskontlaşdırılır.

LGD kontragentin və maliyyə alətinin növündən asılıdır. LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin hesablanması defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən hesablanır.

LGD defolt olmuş kredit üzrə zərərin həcmi ilə əlaqəli Bankın proqnozunu əks etdirir. LGD kontragentin növündən, iddianın növündən və prioritetindən, eləcə də girovun və ya digər kredit təminatının mövcudluğundan asılıdır.

12 aylıq və bütöv müddət üzrə LGD defolt hadisəsinin baş verməsindən sonra gözlənilən defolt vəziyyətindən qayıtma hallarına təsir edən amillər əsasında müəyyən edilir. LGD-nin qiymətləndirilməsi yanaşması üç mümkün mütəda bölünə bilər:

- LGD-nin girovun müəyyən xüsusiyyətləri əsasında qiymətləndirilməsi;
- LGD-nin defolt vəziyyətindən qayıtma statistikasına əsasən portfel əsasında hesablanması; və ya
- LGD-nin fərqli amillər və ssenarilərdən asılı olaraq fərdi qaydada müəyyən edilməsi.

LGD-ni hesablayarkən Bank girovun proqnozlaşdırılan dəyəri, əvvəlki dövrlərdə satış üzrə güzəştlər, həmçinin daşınmaz əmlak, pul və likvid qiymətli kağızlar ilə təmin edilmiş kreditlərə dair digər amillər kimi müəyyən xüsusiyyətləri nəzərə alır. LGD korporativ kreditlər və təminatlı/təminatsız fərdi kreditlər üzrə qalığın ödənilməsi ilə bağlı mövcud olan ən son statistik məlumatlardan istifadə etməklə kollektiv əsasda hesablanır.

Defolta məruz qalan dəyər (EAD). EAD hesabat dövründən sonra riskin məbləğində gözlənilən dəyişiklikləri nəzərə alaraq, gələcək defolt tarixində riskin qiymətləndirilməsi, o cümlədən əsas borc və faizlərin ödənilməsi və kredit öhdəlikləri üzrə vəsaitlərin gözlənilən istifadəsidir.

Bərpa olunan kreditlər üzrə EAD Kredite Konvertasiya Əmsalından (CCF) istifadə etməklə qiymətləndirilir. CCF müəyyən müddət ərzində balansdankənar məbləğlərin balans öhdəliyinə çevrilməsi ehtimalını əks etdirən göstəricidir. Maliyyə zəmanətləri üzrə CCF beynəlxalq “Basel 3” standartına əsasən müəyyən edilir.

EAD maliyyə alətinin növünə görə fərqlənən gözlənilən ödəniş qrafikinə əsasən müəyyən edilir. Amortizasiya olunan maliyyə alətləri və birdefələli kreditlər üçün EAD borcalan tərəfindən 12 ay müddətinə və ya bütöv müddət üzrə ödənişlər əsasında müəyyən edilir. Bu zaman borcalan tərəfindən gözlənilən artıq ödəmə də nəzərə alınır. Hesablamaya, həmçinin vaxtıdan əvvəl ödəniş və ya yenidən maliyyələşdirmə ehtimalları daxildir. Bərpa olunan kreditlər üçün EAD istifadə edilmiş vəsaitlərin cari qalığını defolt anında qalan limitin gözlənilən istifadəsini nəzərdə tutan “Kredite Konvertasiya Əmsalına” əlavə etməklə proqnozlaşdırılır. Bu fərziyələr kreditin növü, cari istifadə limiti və müəyyən borcalanın davranış xüsusiyyətlərindən asılı olaraq dəyişir.

Mərhələlərin müəyyə edilməsi

Hazırkı maliyyə hesabatlarında tanınmış GKZ səviyyəsi maliyyə aktivinin üç mərhələli model üzrə hansı mərhələyə təsnifləşdirilməsindən asılıdır. 1-ci Mərhələdə - ilkin tanınma zamanı dəyersizləşməmiş və həmin vaxtdan kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmamış maliyyə aktivləri üzrə 12 aylıq GKZ əsasında dəyersizləşmə ehtiyatı tanınır. İlkin tanınma vaxtıdan etibarən kredit riski əhəmiyyətli dərəcədə artmış, lakin hələ dəyersizləşməmiş maliyyə aləti 2-ci Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Maliyyə aləti dəyersizləşdikdə 3-cü Mərhələyə köçürülür və dəyersizləşmə ehtiyatı bütöv müddət üçün gözlənilən kredit zərərləri əsasında tanınır. Aktivin 3-cü Mərhələyə köçürülməsi nəticəsində Bank faiz gəlirini ümumi balans dəyəri əsasında tanımağı dayandırır və faiz gəlirini hesablayarkən gözlənilən kredit zərərləri çıxılmaqla, balans dəyərinə aktivin nominal faiz dərəcəsini tətbiq edir.

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

- *Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması (2-ci Mərhələ)*

İlkin tanınma vaxtından etibarən kredit riskində əhəmiyyətli dərəcədə artmən olub-olmamasının qiymətləndirilməsi bütün portfel üzrə aparılır (2-ci Mərhələ). 2-ci Mərhələni müəyyən etmək üçün istifadə edilən meyarların uyğunluğu Bankın Risklərin İdarə Edilməsi Departamenti tərəfindən mütəmadi olaraq nəzərdən keçirilir və təhlil edilir. Maliyyə aktivlərinin ödənişi 30 gündən artıq gecikdirildiyi halda, ilkin tanınma vaxtından kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması fərziyyəsi təkzib edilmir.

Aşağıdakı keyfiyyət, kəmiyyət və ya məhdudlaşdırıcı meyarlardan bir və ya bir neçəsi baş verdiyi təqdirdə, Bank maliyyə aləti üzrə kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını hesab edir:

- ödəniş müddəti 31-90 gün gecikdirildikdə;
- vaxtı keçmiş kreditlər restrukturizasiya edildikdə;
- müştərilərə “xüsusi monitorinq tələb edir” ödəmə qabiliyyəti dərəcəsi təyin edildikdə;
- Müştərinin maliyyə vəziyyətinin pisləşməsi ilə bağlı rəhbərlik tərəfindən hər hansı digər məlumat təqdim edildikdə.

Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artması meyarı artıq yerinə yetirilmədikdə, maliyyə aləti 6 aylıq karantin müddəti bitdikdən sonra 1-ci Mərhələyə geri köçürülür.

Maliyyə aktivləri keyfiyyət göstəricisi əsasında 2-ci Mərhələyə köçürüldüyü halda, Bank həmin göstəricinin saxlanması və ya dəyişdirilməsindən əmin olmaq üçün ona nəzarət edir.

GKZ modellərinə daxil edilmiş proqnozlaşdırılan məlumatlar. Kredit riskinin əhəmiyyətli dərəcədə artmasının qiymətləndirilməsi və gözlənilən kredit zərərlərinin hesablanması zamanı dəstəkləyici proqnozlaşdırılan məlumatlardan istifadə edilir. Bank kredit riski və gözlənilən kredit zərərlərindəki dəyişikliklərə uyğun olan bəzi əsas iqtisadi dəyişənləri müəyyən etmişdir. Bu iqtisadi dəyişənlərə dair proqnozlar (“əsas iqtisadi ssenari”) Bank tərəfindən təqdim edilir və növbəti üç il üçün gözlənilən makroiqtisadi vəziyyətin ən dəqiq təxminlərini əks etdirir. Müvafiq iqtisadi dəyişənlərin PD, EAD və LGD-yə təsiri həmin dəyişənlərdəki dəyişikliklərin əvvəlki dövrlərdə defolt səviyyəsinə, eləcə də LGD və EAD-nin komponentlərinə təsirini aydınlaşdırmaq üçün statistik reqressiya təhlilindən istifadə etməklə müəyyən edilmişdir.

Əsas iqtisadi ssenariyə əlavə olaraq, Bankın Risklərin İdarə Edilməsi departamenti ssenari çəkiciləri ilə yanaşı digər mümkün ssenariləri də təmin edir. İstifadə edilən digər ssenarilərin sayı qeyri-xətliliyin təmin edilməsi üçün əsas məhsulun hər bir növünün təhlili əsasında müəyyən edilir. Ssenarilərin sayı və xüsusiyyətləri hər bir hesabat tarixində yenidən qiymətləndirilir. Ssenari çəkiciləri seçilmiş hər bir ssenarinin əks etdirdiyi mümkün nəticələrin həcmi nəzərə alaraq, statistik təhlil və ekspert mülahizəsi əsasında müəyyən edilir. SICR hər bir əsas və digər ssenarilər üçün bütöv müddət üzrə PD-ni müvafiq çəki ssenarilərinə, eləcə də kəmiyyət və məhdudlaşdırıcı meyarlara vurmaqla qiymətləndirilir. Bu, bütöv maliyyə alətinin 1-ci, 2-ci və ya 3-cü Mərhələlərə aid edilməsini və 12 aylıq və ya bütöv müddət üzrə GKZ-nin qeydə alınmasını müəyyən edir. Bu qiymətləndirmədən sonra Bank GKZ-ni ehtimal ilə ölçülmüş 12 aylıq GKZ (1-ci Mərhələ) və ya ehtimal ilə ölçülmüş bütöv müddət üzrə GKZ (2-ci və 3-cü Mərhələlər) kimi qiymətləndirir. Ehtimal ilə ölçülmüş bu GKZ-lər müvafiq GKZ modelindəki hər bir ssenarini sınaqdan keçirməklə və müvafiq ssenari çəkisinə vurmaqla (ilkin məlumatların çəkisindən fərqli olaraq) müəyyən edilir.

Hər bir iqtisadi proqnozda olduğu kimi, onların reallaşması ilə bağlı fərziyyələr və ehtimallar yüksək dərəcəli qeyri-müəyyənliklə əlaqəlidir və buna görə də faktiki nəticələr proqnozlaşdırılan nəticələrdən əhəmiyyətli dərəcədə fərqlənə bilər. Bank bu proqnozları mümkün nəticələrin ən dəqiq təxminləri kimi hesab edir və seçilmiş ssenarilərin mümkün ssenarilərin diapazonunu düzgün əks etdirməsini müəyyən etmək üçün Bankın fərqli portfelleri daxilində qeyri-xətliliyi və assimetriyalılığı təhlil etmişdir.

Bank maliyyə aktivləri üzrə təxminlər və faktiki zərərlər arasındakı fərqlərin azaldılması üçün öz metodologiya və fərziyyələrini müntəzəm olaraq nəzərdən keçirir. Belə fərqlərin təhlili (bək-testinq) ən azı ildə bir dəfə aparılır.

GKZ-nin qiymətləndirilməsi metodologiyası üzrə bək-testinq nəticələri Bankın rəhbərliyinə təqdim edilir və səlahiyyətli şəxslərlə razılaşdırıldıqdan sonra modellərin və fərziyyələrin təkmilləşdirilməsi üçün növbəti addımlar müəyyən edilir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Bankın monetar aktiv və öhdəlikləri üzrə coğrafi konsentrasiya aşağıdakı kimidir:

	2020				2019			
	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi	Azərbaycan	İƏİT	MDB və digər xarici ölkələr	Cəmi
Aktivlər								
Pul vəsaitləri və pul vəsaitlərinin ekvivalentləri	87,235	93,612	2,693	183,540	114,592	87,731	73	202,396
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	1,750	6,131	3,579	11,460	8,551	6,156	6,279	20,986
Müştərilərə verilmiş kreditlər	125,683	-	-	125,683	160,678	-	-	160,678
Borc qiymətli kağızlara investisiyalar	23,096	-	-	23,096	36,536	-	-	36,536
Sair maliyyə aktivləri	2,971	-	-	2,971	2,865	-	-	2,865
Cəmi aktivlər	240,735	99,743	6,272	346,750	323,222	93,887	6,352	423,461
Öhdəliklər								
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	11,972	-	-	11,972	10,051	-	-	10,051
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	249,563	-	-	249,563	330,609	-	-	330,609
Sair maliyyə öhdəlikləri	7,781	-	-	7,781	9,341	-	-	9,341
Cəmi öhdəliklər	269,316	-	-	269,316	350,001	-	-	350,001
Xalis aktivlər/(öhdəliklər)	(28,581)	99,743	6,272	77,434	(26,779)	93,887	6,352	73,460

Likvidlik riski və maliyyələşdirmənin idarə edilməsi

Likvidlik riski adi və ya fəvqəladə şəraitdə ödəniş tarixində Bankın ödənişlə bağlı öhdəliklərini yerinə yetirə bilməməsi riskidir. Bu riski məhdudlaşdırmaq məqsədilə rəhbərlik gözlənilən pul vəsaitləri hərəkətlərinin hərtərəfli qiymətləndirilməsi üçün mürəkkəb sistem tərtib etmişdir. Likvidliyin idarə edilməsi metodları və hesabatları Bankın Müşahidə Şurası tərəfindən təsdiq edilir, Aktivlərin və öhdəliklərin idarə edilməsi Departamenti tərəfindən hazırlanır və hər ay Aktivlər və Öhdəliklər Komitəsi tərəfindən nəzərdən keçirilir.

Bank pul vəsaitlərinin hərəkəti gözlənilmədən kəsildiyi təqdirdə asanlıqla satıla bilən, bazarda fəal alınır-satılan və müxtəlif aktivlər portfelinə sahibdir. Bundan əlavə, Bank ARMB-də məcburi ehtiyat saxlayır və bütün filialları, bankomatları və müxbir hesablardakı qalıqları üzrə çox effektiv pul vəsaitlərinin idarə edilməsi sistemini istifadə edir.

Likvidlik vəziyyəti Bank tərəfindən ARMB-nin təyin etdiyi minimum 30% likvidlik əmsalına əsaslanaraq fərdi şəkildə qiymətləndirilir və idarə edilir. 31 dekabr tarixinə bu əmsallar aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020	2019
Ani likvidlik əmsalı	63.33%	48.25%

Bank pandemiyanın və neft qiymətlərindəki azalmanın likvidlik vəziyyətinə potensial təsirini yaxından izləyir. Depozit faizləri faiz dərəcələrindəki dəyişikliklər və bank sektorundakı ümumi likvidlik vəziyyəti ilə əlaqədar mütəmadi olaraq tənzimlənir. Müştərilərlə əməliyyatlar kreditləşmə prosesi daxil olmaqla, mümkün likvidlik təsirləri nəzərə alınmaqla həyata keçirilir.

Likvidliklə bağlı görülən tədbirlər nəticəsində 2020-ci ildə Bank kritik likvidlik mövqeyi ilə üzləşməmiş və ölkədəki iqtisadi və maliyyə şəraitinin gözlənilən normallaşması sayəsində 2021-ci ildə likvidlik vəziyyətinin daha da yaxşılaşacağını gözləyir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Maliyyə öhdəliklərinin ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təhlili. Aşağıdakı cədvəldə diskont edilməmiş müqavilə öhdəlikləri əsasında Bankın 31 dekabr tarixinə maliyyə öhdəlikləri ödəniş tarixinə qalmış müddətlər üzrə təqdim edilir. Tələb əsasında ödənilməli öhdəliklər ödəniş tələbinin mümkün olan ən tez tarixdə verilmiş hesab olunur. Bununla bərabər Bank gözləyir ki, müştərilərin çoxu Bank ödənişi aparmalı olduğu ən tez tarixdə ödənişi tələb etməyəcək və cədvəl keçmiş müddətlər üçün əmanətlərin tələb edilməsi haqqında məlumat əsasında Bankın hesabladığı gözlənilən pul vəsaitlərinin hərəkətlərini əks etdirmir.

31 dekabr 2020	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	455	1,295	6,479	13,673	21,902
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	224,294	7,560	19,207	37	251,098
Sair maliyyə öhdəlikləri	2,634	1,435	2,414	1,298	7,781
Cəmi diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəlikləri	227,383	10,290	28,100	15,008	280,781

31 dekabr 2019	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
Maliyyə öhdəlikləri					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	1,565	925	4,115	6,332	12,937
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	295,234	17,756	9,060	10,948	332,998
Sair maliyyə öhdəlikləri	3,777	1,255	2,934	1,375	9,341
Cəmi diskontlaşdırılmamış maliyyə öhdəlikləri	300,576	19,936	16,109	18,655	355,276

Aşağıdakı cədvəldə Bankın maliyyə təəhhüdləri və şərti öhdəlikləri müqavilə müddətləri üzrə göstərilir. Hər bir yerinə yetirilməmiş kredit öhdəliyi müştərinin icra edilməsini tələb edə bildiyi ən erkən tarixin təsadüf etdiyi müddətə daxil edilir. Buraxılmış maliyyə zəmanəti haqqında müqavilələrlə bağlı zəmanətin maksimal məbləği həmin zəmanətin tələb edilə bildiyi ən erkən dövrə aid edilir.

	3 aydan az	3-12 ay	1-5 il	5 ildən çox	Cəmi
2020	4,851	8,090	68,501	35,320	116,762
2019	11,485	12,633	38,817	35,389	98,324

Bank şərti öhdəliklər və ya təəhhüdlərin öhdəliyin müddəti başa çatana qədər yerinə yetirilməsinin tələb olunmayacağını təxmin edir.

Bankın öz öhdəliklərini ödəmək qabiliyyəti eyni müddət ərzində aktivlərin ekvivalent məbləğini reallaşdırmaq qabiliyyətinə əsaslanır.

Bank hər hansı bir təşkilatdan və ya fiziki şəxsdən əhəmiyyətli dərəcədə maliyyə vəsaiti cəlb etmir.

Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlərə fiziki şəxslərin müddətli depozitləri daxildir. Azərbaycan qanunvericiliyinə uyğun olaraq Bank bu depozitləri əmanətçinin tələbi ilə qaytarmalıdır (Qeyd 17).

Bank likvidliyin idarə edilməsi üçün yuxarıda göstərilən diskontlaşdırılmamış məbləğlər nəzərə almadan öhdəliklərin ödəmə müddətləri üzrə yuxarıda göstərilən təhlildən istifadə etmir. Bunun əvəzində, Bank aşağıda göstəriləndiyi kimi gözlənilən ödəmə müddətlərinə və likvidlik kəsinə nəzərət edir:

"Yapı Kredi Bank Azərbaycan" QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

	3 aydan az	3 - 12 ay	1 - 5 il	5 ildən çox	Cəmi
31 dekabr 2020-ci il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	268,480	42,758	22,740	12,772	346,750
Maliyyə öhdəlikləri	227,469	9,487	22,928	9,432	269,316
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	41,011	33,271	(188)	3,340	77,434
31 dekabr 2019-cu il tarixinə					
Maliyyə aktivləri	310,825	69,037	37,084	6,515	423,461
Maliyyə öhdəlikləri	300,578	19,307	13,897	16,219	350,001
Gözlənilən ödəmə müddətlərinə əsasən xalis likvidlik kəsiri	10,247	49,730	23,187	(9,704)	73,460

Bazar riski. Bazar riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərindən və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcələri və valyuta məzənnələri kimi bazar parametrlərində dəyişikliklər nəticəsində təərəddüd etməsi riskidir. Bank əhəmiyyətli kapital, korporativ sabit gəlir və ya törəmə alətlərə malik deyildir.

Faiz dərəcəsi riski. Faiz dərəcəsi riski maliyyə alətlərinin ədalətli dəyərindən və ya onlar üzrə gələcək pul axınlarının faiz dərəcəsinin artması/azalması nəticəsində ucuzlaşması/bahalaşması riskidir. 31 dekabr 2020 və 2019-cu il tarixinə Bankın dəyişən faiz dərəcələri ilə maliyyə alətləri olmamışdır.

Valyuta riski. Valyuta riski maliyyə alətinin dəyərindən xarici valyuta dərəcələrində dəyişikliklərə görə təərəddüd etməsi riskidir. Bank özünün maliyyə vəziyyətinə və pul vəsaitlərinin hərəkətinə qüvvədə olan xarici valyuta məzənnələrindəki dəyişikliklərin təsir göstərməsi riskinə məruzdur.

Hesabat dövrünün sonuna Bankın məruz qaldığı valyuta riski üzrə ümumi təhlil aşağıdakı cədvəldə əks olunur:

	31 dekabr 2020			31 dekabr 2019		
	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe	Monetar maliyyə aktivləri	Monetar maliyyə öhdəlikləri	Xalis mövqe
AZN	191,261	(126,248)	65,013	223,355	(172,634)	50,721
ABŞ dolları	110,662	(112,507)	(1,845)	162,700	(161,527)	1,173
Avro	22,805	(28,230)	(5,425)	10,334	(14,181)	(3,847)
Digər	22,022	(2,331)	19,691	27,072	(1,659)	25,413
Cəmi	346,750	(269,316)	77,434	423,461	(350,001)	73,460

Aşağıdakı cədvəllər Bankın 31 dekabr tarixinə qeyri-ticarət monetar aktivləri və öhdəlikləri və proqnozlaşdırılmış pul axınları üzrə əhəmiyyətli riskə məruz qaldığı valyutalar göstərilir. Təhlil, bütünlükdə digər göstəricilərin sabit qalması şərti ilə, valyuta dərəcəsinin AZN-ə qarşı məntiqi dərəcədə mümkün olan hərəkətinin mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda təsirini (valyutaya qarşı həssas olan qeyri-ticarət monetar aktivlərin və öhdəliklərin ədalətli dəyərində görə) hesablayır. Kapitala təsir mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda təsirdən fərqlənmir. Cədvəldə mənfəət və ya zərər və sair məcmu gəlir haqqında hesabatda və ya kapitalda potensial xalis azalmanı, müsbət məbləğ isə xalis potensial artmanı əks etdirir.

Valyuta	Məzənnədə artım, % 2020	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2020	Məzənnədə artım, % 2019	Vergidən əvvəl mənfəətə təsir 2019
ABŞ dolları	10.00	170	10.00	869
Avro	10.00	(38)	10.00	(44)

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

23 Risklərin idarə olunması (davamı)

Valyuta	Məzənnədə azalma, % 2020	Vergidən əvvəl mənfi təsir 2020	Məzənnədə azalma, % 2019	Vergidən əvvəl mənfi təsir 2019
ABŞ dolları	(10.00)	(170)	(10.00)	(869)
Avro	(10.00)	38	(10.00)	44

Əməliyyat riski. Əməliyyat riski sistemlərin nasazlığı, işçilərin səhvi, saxtakarlıq və ya xarici hadisələr nəticəsində yaranan riskdir. Nəzarət sistemi işləməyəndə əməliyyat riskləri nüfuza xələl gətirə, hüquqi nəticələrə və ya maliyyə zərərlərinə gətirib çıxara bilər. Bank bütün əməliyyat risklərinin aradan götürülməsini güman edə bilməz, lakin nəzarət sistemi və potensial risklərin izlənməsi və onlarla bağlı tədbirlərin görülməsi həmin risklərin idarə edilməsi üçün effektiv alət ola bilər. Nəzarət sistemində vəzifələrin səmərəli bölüşdürülməsi, giriş, təsdiqləmə və tutuşdurma prosedurları, heyətin təlimləndirilməsi və qiymətləndirilməsi prosesləri, eləcə də daxili auditdən istifadə daxildir.

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2020	183,540	-	-	183,540
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	11,460	-	11,460
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2020	-	-	125,683	125,683
ARMB-nin notları və digər istiqrazlar	31 dekabr 2020	23,036	-	60	23,096
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2020	-	-	2,971	2,971
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	-	11,972	11,972
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2020	-	-	249,563	249,563
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2020	-	-	7,781	7,781

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
 (min Azərbaycan manatı ilə)

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

	Qiymətləndirmə tarixi	Ədalətli dəyərin ölçülməsi üçün istifadə edilən göstəricilər			Cəmi
		Fəal bazarda müəyyən edilmiş qiymətlər (Səviyyə 1)	Əhəmiyyətli müşahidə edilən giriş məlumatları (Səviyyə 2)	Əhəmiyyətli müşahidə edilməyən giriş məlumatları (Səviyyə 3)	
Ədalətli dəyəri açıqlanan aktivlər					
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	31 dekabr 2019	-	-	202,396	202,396
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	31 dekabr 2019	-	-	20,986	20,986
Müştərilərə verilmiş kreditlər	31 dekabr 2019	-	-	160,678	160,678
ARMB-nin notları və digər istiqrazlar	31 dekabr 2019	36,476	-	60	36,536
Sair maliyyə aktivləri	31 dekabr 2019	-	-	2,865	2,865
Ədalətli dəyəri açıqlanan öhdəliklər					
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2019	-	-	10,051	10,051
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	31 dekabr 2019	-	-	330,609	330,609
Sair maliyyə öhdəlikləri	31 dekabr 2019	-	-	9,341	9,341

Ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə aktivlərinin və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri. Aşağıda Bankın maliyyə vəziyyəti haqqında hesabatında ədalətli dəyərlə əks etdirilməmiş maliyyə alətlərinin balans dəyərləri və ədalətli dəyərləri siniflər üzrə müqayisə edilir. Cədvəldə qeyri-maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyərləri təqdim edilmir.

	Balans dəyəri	Ədalətli dəyər	Tanınmamış gəlir/(zərər)
2020			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	183,540	183,540	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	11,460	11,460	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	125,683	120,553	-
Sair maliyyə aktivləri	2,971	2,971	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	11,972	11,972	-
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	249,563	247,255	-
Sair maliyyə öhdəlikləri	7,781	7,781	-
2019			
Maliyyə aktivləri			
Pul vəsaitləri və onların ekvivalentləri	202,396	202,396	-
Kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər	20,986	20,986	-
Müştərilərə verilmiş kreditlər	204,171	204,171	-
Sair maliyyə aktivləri	2,865	2,865	-
Maliyyə öhdəlikləri			
Kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər	10,051	10,051	-
Müştərilərə ödəniləcək vəsaitlər	330,609	330,609	-
Sair maliyyə öhdəlikləri	9,341	9,341	-

Ədalətli dəyərləri balans dəyərlərinə təxmini bərabər olan aktivlər. Tez satıla bilən və ödəmə müddəti qısa (üç aydan az) olan maliyyə aktivləri və öhdəlikləri ilə bağlı olaraq ehtimal edilir ki, onların balans dəyərləri təxminən ədalətli dəyərlərinə bərabərdir. Bu fərziyyə həmçinin müddətsiz depozitlərə və xüsusi ödəmə müddəti olmayan əmanət hesablarına da tətbiq edilir.

24 Maliyyə alətlərinin ədalətli dəyəri (davamı)

Amortizasiya olunmuş dəyərle uçota alınan maliyyə aktivləri və maliyyə öhdəlikləri. Kotirovka olunan edilmiş notların ədalətli dəyəri hesabat tarixində kotirovka edilmiş bazar qiymətlərinə əsaslanır. Kotirovka olunmayan alətlər, müştərilərə verilmiş kreditlər, müştəri depozitləri, kredit təşkilatlarından alınacaq vəsaitlər, kredit təşkilatlarına ödəniləcək vəsaitlər, eləcə də sair maliyyə aktivləri və öhdəliklərinin ədalətli dəyəri oxşar şərtləri, kredit riski və ödəniş tarixinədək qalmış müddəti olan borc alətlərinin cari dərəcələri əsasında gələcək pul vəsaitlərinin hərəkətini diskont etməklə qiymətləndirilir.

25 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması

BMS 24 “Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması” standartına uyğun olaraq tərəflər o halda əlaqəli hesab edilir ki, bir tərəf digər tərəfə nəzarət etmək və ya maliyyə və ya əməliyyat qərarlarının qəbul edilməsində mühüm təsir göstərmək iqtidarında olsun. Hər bir potensial əlaqəli tərəf münasibətlərini nəzərdən keçirdikdə, diqqət bu münasibətlərin yalnız hüquqi formasına deyil, mahiyyətinə də yönəldilməlidir.

Əlaqəli tərəflər əlaqəli olmayan tərəflərin həyata keçirə bilmədiyi əməliyyatlarda iştirak edə bilər və əlaqəli tərəflər arasında əməliyyatlar əlaqəli olmayan tərəflər arasında əməliyyatlarla eyni şərtlər, müddət və məbləğdə aparılmaya bilər.

YKB və KFS əhəmiyyətli sayda müəssisələrə birbaşa və ya dolaylı nəzarət edir və onlara əhəmiyyətli təsir göstərir. Bank bu müəssisələrlə kreditlərin verilməsi, depozitlərin götürülməsi, pul vəsaitləri ilə hesablaşmalar və valyuta əməliyyatları da daxil olmaqla, lakin bunlarla məhdudlaşmayaraq, bank əməliyyatlarını həyata keçirir.

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə cari qalıqlar aşağıda göstərilir:

	2020		2019	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
1 yanvar tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, ümumi	-	-	-	1,466
II ərzində verilmiş kreditlər	-	-	-	-
II ərzində ödənilmiş kreditlər	-	-	-	(1,464)
Digər dəyişikliklər	-	-	-	(2)
31 dekabr tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, ümumi	-	-	-	-
Çıxılsın: 31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	-	-	-	-
31 dekabr tarixinə kreditlər üzrə qalıqlar, xalis	-	-	-	-
1 yanvar tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, ümumi	1,360	-	1,677	5,943
II ərzində yerləşdirilmiş depozitlər	1,138	-	1,620	-
II ərzində ödənilmiş depozitlər	(2,498)	-	(3,297)	(5,780)
Digər dəyişikliklər	2,289	3	1,294	(163)
Məzənnə fərqindən gəlir/zərər	(1)	-	66	-
31 dekabr tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, ümumi	2,288	3	1,360	-
Çıxılsın: 31 dekabr tarixinə dəyərsizləşmə üzrə ehtiyat	(37)	-	(18)	-
31 dekabr tarixinə depozitlər üzrə qalıqlar, xalis	2,251	3	1,342	-
31 dekabr tarixinə cari hesablar	2,288	3	1,360	186

25 Əlaqəli tərəflər haqqında məlumatların açıqlanması (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Baş Müəssisənin Bankdakı cari hesablarının qalığı 2,288 AZN (2019: 1,360 AZN) təşkil etmişdir. İl ərzində Baş Müəssisə tərəfindən Bankda 0.25% (2019: 0.37%) faiz dərəcəsi ilə 1,138 AZN (2019: 1,620 AZN) məbləğində depozit yerləşdirilmiş, ümumi nəzarətdə olan müəssisələr tərəfindən isə (2019: 0%) hər hansı depozit yerləşdirilməmişdir (2019: sıfır).

Əlaqəli tərəflərlə əməliyyatlar üzrə gəlir və xərclər aşağıdakı cədvəldə göstərilir:

	2020		2019	
	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr	Baş müəssisə	Ümumi nəzarətdə olan müəssisələr
Faiz gəlirləri	-	-	10	152
Faiz xərcləri	-	(39)	-	(31)
Haqq və komissiya gəlirləri	-	22	-	23
Haqq və komissiya xərcləri	(99)	(1)	(109)	(14)
Ümumi və inzibati xərclər	(213)	(477)	(225)	(373)

4 üzvdən (2019: 5 üzv) ibarət olan əsas idarəedici heyətə ödənişlər aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020	2019
Əmək haqqı və qısamüddətli ödənişlər	1,195	1,413
İşçilər üzrə hesablanmış digər xərclər	76	110
Cəmi əsas idarəedici heyətə ödənişlər	1,271	1,523

26 Kapitalın adekvatlığı

Bank tərəfindən kapitalın idarə edilməsinin məqsədləri (i) tənzimləyici orqanın müəyyən etdiyi kapital tələblərinin yerinə yetirilməsi, (ii) Bankın daim fəaliyyət göstərən müəssisə kimi fəaliyyətinə davam etməsi imkanının təmin edilməsi və (iii) fəaliyyətin həyata keçirilməsi və səhmdar dəyərinin maksimal artırılması məqsədilə yüksək kredit reytinginin və kapitalın adekvatlığı əmsallarının təmin edilməsidir. Tənzimləyici orqanın müəyyən etdiyi kapitalın adekvatlığı əmsallarına uyğunluq hər ay Bankın İdarə Heyətinin Sədri və Baş Mühasibi tərəfindən nəzərdən keçirilən və imzalanan həmin əmsalların hesablanmasını təsvir edən hesabatlar vasitəsilə nəzarət edilir. Kapitalın idarə edilməsinin digər məqsədləri hər il qiymətləndirilir.

Bank iqtisadi şərait və fəaliyyətinin risk xüsusiyyətləri dəyişdikcə kapital strukturunu idarə edir və müvafiq düzəlişlər aparır. Kapitalın strukturunu saxlamaq və ya bu strukturda düzəlişlər etmək məqsədilə Bank səhmdarlara ödənilən dividend ödənişlərinin məbləğində düzəlişlər edə, kapitalı səhmdarlara qaytara bilər. Keçən illərlə müqayisədə məqsəd, siyasət və proseslərdə ciddi dəyişikliklər baş verməmişdir.

Tənzimləyici orqan hər bankdan və ya bank qrupundan: (a) səhmdar kapitalını minimal 50,000 AZN (2019: 50,000 AZN) səviyyəsində saxlamağı; (b) cəmi nizamnamə kapitalının risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('cəmi kapital əmsali') müəyyən edilmiş minimal 10% (2019: 10%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı və (c) 1 dərəcəli kapitalın risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlərə nisbətini ('1 dərəcəli kapital əmsali') müəyyən edilmiş minimal 5% (2019: 5%) səviyyəsində və ya daha yuxarı səviyyədə saxlamağı tələb edir.

Rəhbərlik hesab edir ki, Bank 2020-ci il ərzində kapitalın adekvatlığı əmsalına riayət etmişdir.

“Yapı Kredi Bank Azərbaycan” QSC
31 dekabr 2020-ci il tarixinə maliyyə hesabatları üzrə qeydlər
(min Azərbaycan manatı ilə)

26 Kapitalın adekvatlığı (davamı)

31 dekabr 2020-ci il tarixinə Bankın kapitalın adekvatlığı əmsalı tənzimləyici orqanın tələblərinə əsasən aşağıdakı kimi olmuşdur:

	2020	2019
1-ci dərəcəli kapital	78,969	74,992
2-ci dərəcəli kapital	2,955	6,269
Çıxılsın – kapitaldan tutulmalar	(8,152)	(8,475)
Cəmi məcmu kapital	73,772	72,786
Risk dərəcəsi üzrə ölçülmüş aktivlər	167,521	220,850
1-ci dərəcəli kapitalın adekvatlığı əmsalı	42.31%	30.15%
Cəmi kapitalın adekvatlığı əmsalı	44.04%	32.96%

27 Hesabat tarixindən sonrakı hadisələr

COVID-19 pandemiyası. COVID-19 pandemiyası ilə mübarizə çərçivəsində Azərbaycan Hökuməti tərəfindən tətbiq edilən sərt xüsusi karantin rejimi tədbirləri (səyahət məhdudyyətləri, karantinlər, iş yerlərinin və digər xidmət sahələrinin bağlanması, ölkə daxilində müəyyən ərazilərdə qapanmalar) 2021-ci ilin yanvar ayında dayandırılmışdır. Nazirlər Kabinetinin 16 yanvar 2021-ci il tarixli “Azərbaycan Respublikasında COVID-19 xəstəliyi əleyhinə 2021-2022-ci illər üçün Vaksinasiya Strategiyasına” dair Sərəncamına əsasən Azərbaycan əhalisinin vaksinasiyasına tədricən başlanılmışdır.

Kapitalın adekvatlıq əmsalları hazırkı maliyyə hesabatlarının buraxıldığı tarixə prudensial normativlərdən daha yüksək səviyyədə saxlanılmışdır. Həssaslıq təhlili göstərir ki, mövcud kapital buferləri COVID-19 epidemiyasının gələcək inkişaf dinamikasından yarana biləcək riskləri aradan qaldırmağa imkan yaradır.

Qanunvericilik aktlarına dəyişikliklər. Əmanətlərin sığortalanması haqqında qanunun 2.1.2.7-ci maddəsinə edilmiş dəyişikliyə əsasən 2021-ci ildən başlayaraq fiziki şəxslərin sahibkarlıq fəaliyyəti ilə əlaqədar açdığı bank hesablarındakı 20.000 manatadək pul vəsaitləri də qorunan əmanətlərə aid ediləcək və bununla da banklar tərəfindən əmanətlərin sığortalanması üçün Azərbaycan Əmanətlərin Sığortalanması Fonduna (ƏSF) ödəniləcək rüblük təqvim haqlarını artacaq. Bundan əlavə, ƏSF-in təqdim etdiyi məktuba əsasən 2021-ci ildən başlayaraq rüblük haqlar qorunan əmanətlərin 0,05%-i həcmində artırılmışdır (və ya illik 0.2%).

Mərkəzi Bank COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar güzəşt paketi tətbiq etmiş və banklara pandemiyanın təsiri səbəbindən restrukturizasiya edilmiş kreditlər üzrə ehtiyatları 1 mart 2020-ci il tarixindəki səviyyədə saxlamasına icazə vermişdir. Bu güzəştin tətbiqi 1 aprel 2021-ci il tarixindən dayandırılmışdır və müvafiq olaraq, banklar kreditlər üzrə ehtiyatları müştərilərin ödəniş davranışlarını nəzərə alaraq mövcud qaydalara uyğun olaraq yeniləyəcəklər.